

קונטרס

הבינוני

**פרשת
ויקרא
תשפ"ה**

שנה ז'
חוברת כ"ו
גליון 358

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

לתרומות וחכיות בהפצת הגליון
ושיעורי הבינני, צרו קשר עם 'מכון
הבינני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הבינני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

072.257.7726 א"י

718.686.8300 ארה"ב

0204.586.2115 בריטניה

03.300.0223 בלגיה

קול הבינני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רפ"א

יום שלישי פרשת פקודי כ"ה אדר תשפ"ה

ה השתדלות נכונה בחינוך הבנים

שיטת רבינו בחינוך הילדים | טוב לגבר שייצא מעצמו | השתדלות לקויה פוגעת בתפילה | לומר 'לא' מתוך אהבה | הרגשתם של נערים היורדים מן הדרך | האהבה מקלקלת את השורה | התפילה מיישרת את הבטחון | התחבטויות בענייני משא ומתן | חוסר אונים אמיתי | האדם רק מתחיל את הניגון | ישב ולא עשה כאילו עשה | הקב"ה עומד לימיני לסמכני | מקבלים החלטה אמיצה | השליח מתבטל למשלח | האב הוא רק שליח | הכל הולך אחר הכוונה | האב דומה למשפך | גודל הצמצום של אין סוף | יסוד ההשפעה הנלמד מהאוטיסטים | תפילה לילדים טובים - כן או לא? | היוצא לנו מדברינו

יום רביעי פרשת פקודי כ"ו אדר תשפ"ה

השגת התורה רק על-ידי ביטול וענוה - לאורו של הגה"צ ר' אברהם חיים

באים זצ"ל

חכמה ותמימות בחדא מחתא | עקב ענוה יראת ה' | רגישותו המיוחדת של ר' חיים | רגישות מיוחדת למכוניות ו'שטריימלעך' | רגישות מיוחדת לעבודת ה' | טבילה במקוה מחמת הרגשת הלב | כיבוד הורים כמבחן ליראת שמים | הערכה לתורה ולמוסריה | הרגישות הקיצונית בכבוד הרב | הלועג על רבו משולל מהשגה | זהירותו בכבוד הזולת מתוך חכמתו | ראש הישיבה מתלווה אל המשולח | מעיין בפתק ריק בדרשתו | בחכמתו מנע צחוק מתלמידיו | התורה מגלה לו סודות

מדור שבת קודש שיעור ס"ז

יום חמישי פרשת פקודי כ"ז אדר תשפ"ה

הדרך להסיר את הצמצומים ולהגביר את השפע

אתאחדת כורסייא יקירא קדישא | ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא | בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו? | לסלק את הבעיה במקום להמציא פתרון | היחוד מסלק את הבעיה | זהירות שלא להישאב לתוך הצמצום | מלחמה חזיתית מחזקת את הבעיה | חסימת מקור יניקת הקליפה | לטפל בשורש במקום בתוצאה | עצירה לחצי שעה - עצה נפלאה | אמונה בכוח התורה כיצד? | שבת אחים מביא שפע רב | תפילת שחרית בלב נקי | טיפול באמצעות שירת קה אכסוף

יום ראשון פרשת ויקרא א' ניסן תשפ"ה

מתנת החירות מעולם הטבע לו

אשר הוצאתיך מארץ מצרים | לקחת לו גוי מקרב גוי | פליאתו של פריץ | אשר פסח על בתי בני ישראל | חירות אמיתית מעולם הטבע | מבחן היהודי כשאינו לו על מה להישען | בין ישראל לעמים | ירידת תפקודו של אדם בסוף ימיו | סיוע מן השמים לקראת המעבר | כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני | אברך שהיתה לו ירידה לצורך עלייה | ריחוק לצורך קירוב | אין אדם רוצה להשאר ילד | נעשה כבריה חדשה | השינויים אינם קשורים אלי

יום שני פרשת ויקרא ב' ניסן תשפ"ה

הודאה על כל מה שכלול במתנת החירות מד

גאולת הגוף וגאולת הנפש | בחלקו מרחיב ובחלקו מקצר | הודאה על המתנות הטובות | הודאת העני על הדירה החדשה | בן חורין אף פעם אינו מתרסק | התמודות עם פגיעה רגשית | אין לך על מה להשען | תגובת היהודי מול תגובת הגוי | התעלות פנימית כיצד? | בכל דור ודור חייב לראות את עצמו | מה לך כי יאמרו או יגידו? | מלמד שהיו ישראל מצוינים שם | אין צורך להיות משועבד לרחוב | נסיונם של הורים לילדי תסמונת דאון | כל המרבה לספר ביציאת מצרים

מדור אור החיים

ליל שישי א' ניסן פרשת ויקרא תשפ"ב

הקרבת קרבנות על-ידי קירוב לבבות לאביהם שבשמים נג

אדם כי יקריב מכם | כל המזכה את הרבים | להוציא מלבם של טועים | על התורה ועל העבודה | קירוב לבבות בתוך הבית | הקב"ה עושה לך טובה - לא להיפך | הסימן לקירוב אם עלה לריח ניחוח | הקרבה עצמית כתנאי בקרבן | הקרבה עצמית ברוחניות

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויקרא תשפ"ב

הרגשת טעם ביו"ט על-ידי נתינה לאחרים נט

מנהג לקנות חטים לחלקן לעניים | ביו"ט האדם רוצה ליהנות | ביו"ט האדם רוצה להתנתק | הקב"ה נותן את הארת היו"ט | חייב אדם לשמח את אשתו ברגל | נתינה קשה שמה נתינה | הופעת כמלאך מן השמים

מדור אמונה ובטחון

שיעור רפ"א

לע"נ

הרה"ח ר' שמואל מרדכי חיים
ב"ר אברהם דוד הכהן ליעבערמאן ז"ל
נדבת חתנו
הר"ר אברהם בער פריעדמאן הי"ו

יום שלישי פרשת פקודי כ"ה אדר תשפ"ה

השתדלות נכונה בחינוך הבנים

שיטת רבינו בחינוך הילדים

בשיעור הקודם למדנו שרבינו המחבר מקדיש דיבור שלם לסוגיית הבטחון בנוגע לחינוך הילדים. בדרך כלל בנושא חינוך הילדים, יש אומרים שצריך ללמוד את כללי החינוך, איך לדבר לילדים, איך להבין ילדים, איך להראות להם אהבה ויראה, וכדומה. יש אומרים: "העיקר הוא התפילה". "תשעים ותשע אחוז של ההצלחה בחינוך מגיעים מתפילה". עוד יש שאומרים: "מדובר בענין שמימי", בדבר שהוא מעל להבנתנו אשר נוגע לשורשי הנשמות ותיקונן, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך.

אך רבינו המחבר מלמד אותנו, שצריך להתייחס לזה עם כל כללי הבטחון כמו בכל העניינים. אותם כללים החלים על ההנהגה הנכונה בעניני כספים ורפואה, חלים גם על חינוך הילדים. הכלל המרכזי הוא לבטוח בה' ביחד עם השתדלות נכונה.

במקום לראות זאת כסתירה או כתחומים נפרדים, יש להבין שהם משלימים זה את זה.

זהו היסוד שרבינו המחבר מלמד אותנו בפרק הרביעי: האדם בוטח בה' ויחד עם זאת ממלא את תפקידו בשלמות.

לשוננו של רבינו המחבר בענין חינוך הילדים היא: אם יהיה הבוטח בא-להים בפעל אשה וקרובים ואוהבים ואויבים, יבטח בא-להים בהצלחתו מהם שלא יטרדוהו, אלא תהיה לו הצלחה וסייעתא דשמיא והכל יתנהל כשורה, וההשתדלות היא לבצע את תפקידי האחריות שלו נכונה. וכלשון רבינו המחבר: וישתדל לפרוע מה שחייב להם, ולעשות חפציהם, ולהיות לבו שלם עמם. וראינו בשיעור הקודם שכאשר אדם רוצה לבטוח, הוא צריך להקפיד שהשתדלותו נעשית בצורה נכונה, והעיקר הוא שהיא תיעשה נכונה באיכות, בכוונה

יכול לחשוב עכשיו על הנושא כאילו זה לא נוגע אליך, או שאתה כל-כך עסוק ברוגז שאתה אומר דברים שאינם לענייך? אמנם בדבריהם של ההורים מונח בדרך כלל הרבה אמת... הוא עדיין לא עומד על הרגליים, הוא אינו יודע מה הוא עושה, הוא פועל מתוך ילדותיות... יש בזה הרבה מן האמת, אך השאלה היא האם אתה באמת עסוק עכשיו עם האמת, או שאתה מרגיש עכשיו שלא בנוח עם הצעד שלו?

הרבה נזק נגרם כשהכוונה אינה אמיתית. הוא כועס על זה שבנו נדבק למשפיע פלוני... פלוני עסוק ב'קבלה' או דברים אחרים, ובני רץ אחריו בכל מקום שהוא נוסע... אכן, ההורים אומרים דברים אמיתיים, אבל **האדם צריך לבחון את עצמו בכל עת אם אין לו נגיעות, ובעיקר לחשוב מה טוב וראוי בשביל נשמת בנו.**

השתדלות לקויה פוגעת בתפילה

והנה אם אין האדם עושה כן, חסר אצלו בגדר ההשתדלות ואם כן לא יתכן שיהיה לו בטחון, כי הבטחון האמיתי אינו אלא ביחד עם ההשתדלות הנכונה. כפי שאם אדם אינו עושה השתדלות והוא טוען שהוא סומך על הקב"ה, אנו יודעים שאין זה בטחון אלא עצלות, **כך גם אם הוא עושה השתדלות, אבל לא את ההשתדלות הנכונה,** כי מה החילוק בין מי שאינו עושה השתדלות למי שעושה השתדלות בלתי נכונה.

מכאן נוכל להמשיך ולהתבונן בנקודה עדינה מאוד: הן למדנו (בשיעורי הבטחון משיעור ס"ב ואילך) **שעיקר תכלית התפילה הוא לבנות את הבטחון בלב האדם, כי בשעת התפילה, הוא נזכר שהוא תלוי אך ורק בהקב"ה.** אף אחד אינו יכול לעזור לו, כי אם הקב"ה שהוא שולט על הטבע ויכול

הנכונה. בכוונה הנכונה פירושו **שהוא מתכוון לטובת הילדים. יוֹרָם אופְּנֵי תוּעֵלוֹתֶם בְּעֵינֵי הַתּוֹרָה וְהַעֲלֹמָם לַעֲבֹדֵת הַבּוֹרָא.** והוא נוהר שלא להזיקם, והוא עושה להם כל מה שנמצא בתחום אחריותו. ובקצרה, הוא נמצא שם בשבילם.

טוב לגבר שייצא מעצמו

אמרנו שזו נקודה מאוד רגישה, כי טבע האדם הוא לדאוג בעיקר לעצמו, אף ברוחניות, הוא רוצה בעצמו להתקדם ולהתעלות, אך הכתוב אומר **באיכה (ג, יז):** 'טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו', וכפי שראינו הכוונה **לעול אשה ובנים, כי זה מה שעושה את האדם לאדם טוב יותר, כי זה מחייב אותו לדאוג לטובת הזולת ולהבין שטובת הזולת שונה משלו וכל נפש צריכה משהו אחר.** טוב הוא לאדם עד מאוד שיצטרך לאמץ את מוחו לחשוב מה טוב לזולתו ולהיטיב לו, וכל פעם יש בזה חידושים ושינויים, כי אין דעותיהם של בני אדם שוות כלל, כל שכן כשמדברים על אשה, או כשמדברים על אנשים בגיל אחר לגמרי, כגון ילדיו שהם מהדור החדש, ולפעמים שהפער בינו לבינם הוא פער של שני דורות, ועליו לנסות להיכנס למוחם ולומר: **אני רוצה לעשות מה שטוב לו.**

זה נכון גם כשזה עלול לעשות לו בושות, ופעמים רבות כך הוא המצב. האב מרגיש שיהיו לו בזיונות אם בנו יתנהג אחרת מכל המשפחה או אם יהיה לבוש אחרת או יעבור לקהילה אחרת. זה מאוד מאוד כואב לו. בפיו הוא אומר שהוא סבור שלא נכון לעשות כך, אבל בפנים הוא מלא בכעס ורוגז ואינו מסתכל על גופו של דבר... נכון שלימדו אותך שקהילה פלונית דרך אחרת יש לה ואצלנו לא החזיקו ממנה, אבל אינני יודע אם נפשך באמת מוכנה לחשוב עכשיו באופן בלתי תלוי. האם אתה

הנפש. זה קשה. הוא צריך להילחם מתוך אהבה, בו בזמן שבנו נלחם בחזרה בלי אהבה. זה ממש לא קל, אבל הקב"ה אומר לאדם: זה מה שיוליד את הנאמנות. אהבה קודם לכן, אהבה באמצע, אהבה לאחר מכן... אינך עושה את זה מפני שזה קל לך. באמת יותר קל לו לאדם לנקוט באחת משתי הדרכים האחרות, אבל **כשהוא באמת נאמן ומתכוון לשם שמים, הוא נוקט בדרך זו.** הוא נמצא כאן אך ורק בשביל בנו, וכשיש איזה דבר שקשה לו ליתן אותו לבנו, בכל זאת הוא נותנו לו, כי הוא מבין שזה לטובתו. אז הבן מרגיש את אהבתו ואז האב מקיים את תפקידו כמו שצריך.

הרגשתם של נערים היורדים מן הדרך

השבוע יצא לי לשוחח עם אדם, שכנער השליך מעצמו את כל הסממנים היהודיים, ובסופו של דבר חזר לחיק אביו שבשמים, וכיום הוא עוזר לנערים מתמודדים. שאלתי אותו: מה אתה אומר? מה מרגישים נערים שיוורדים מן הדרך? מה ההרגשה העיקרית שלהם? לא אמרתי לו שאנו לומדים חובת הלבבות, אך ביקשתי ממנו ששייב לי מנסיונו בלבד. אמר לי היהודי: לא כל הנערים שווים בהרגשותיהם, אך ההרגשה המשותפת של כולם היא - אף אחד לא דואג בשבילי אלא רק דואג לעצמו. הם רוצים שאלך בתלם כי הם רוצים ילדים טובים...

איני טוען שזה תמיד נכון. לעיתים קרובות נערים אומרים דברים שלא בהכרח נכונים, או מפרשים אותם באופן לא מדויק. אבל כששומעים את זה מכלי ראשון, כדאי להטות לזה אוזן, והלא זה מה שכתוב בדברי רבינו המחבר. היהודי מעיד שכך הוא הרגיש מבלי ללמוד חובת הלבבות, והוא מטפל היום במאות נערים כאלה,

לשנות הכל בן רגע. ובכן, היות שלמדנו לגבי ההשתדלות והבטחון, **שהבטחון זקוק להשתדלות, וההשתדלות צריכה לבטחון,** נמצא שכאשר האדם אינו עושה השתדלות, או עושה אבל באופן שאינו נכון... הוא דוחף ופועל ועושה, אבל שלא בגישה הנכונה... תפילתו חסרה, כי האחד משלים את השני. **חסר לו בתפילה עצמה כי אין כאן מצב שלם של הורדת השפע, מפני שאינו עושה את החלק השני.** זהו היסוד של הפרק הרביעי. הוא מבקש מהקב"ה מאוד חזק שישנה את המצב, אבל בשעת מעשה הוא עושה השתדלות ההפוכה מן האמת, והרי זה פוגע בקבלת התפילות.

לומר 'לא' מתוך אהבה

ניזכר שוב מה שלמדנו בשיעור הקודם. למדנו **שההשתדלות הנכונה בחינוך הילדים היא שהילד ירגיש שמתכוונים לטובתו,** ואף כשרוצים לחנכו ליראה וצריכים לומר לו 'לא' - **רוצה הקב"ה מהמחנך שיאמר את ה'לא' מתוך אהבה.** זה לא דבר קל, כי זה מחייב את האב לאסוף את כוחות נפשו ולהשתמש בהם ברגישות ובשום שכל. הרבה יותר קל לומר לילד בתקיפות: לא! אני לא מרשה. כאן אין כזה דבר. זהו זה. מצד שני, מאוד קל שלא להתייחס... זה טוב, זה נפלא, הוא יצמח בעזרת השם, תן לו קצת חופש... אבל **לאסוף את הכוחות הנפשיים, לאהוב את הילד, להישאר בשלוות הנפש, לבכות יחד עם הילד ולומר 'לא' -** אי אפשר לעשות את זה. הילד שואל למה, הילד טוען שכולם עושים את זה, הילד מתחצף, אבל הוא צריך להישאר בשלוותו. הוא שואל: איך אפשר לעשות את זה? אי אפשר! התנהגות כזו לוקחת הרבה כוחות הנפש.

לכן כח ההשפעה מגיע ממדת היסוד, כי מדת היסוד היא לקשר את כל כוחות

שיצליח לפעול בחינוכם של ילדיו אך ורק לטובתם, לומר "כן" כשצריך לומר "כן" ו"לא" כשצריך לומר "לא"? שורש העניין הוא, שכאשר האדם מתפלל שמעשיו יהיו נכונים, הוא מביא לכך שהשתדלותו תיעשה מתוך ביטחון בה' ולא מתוך 'כוחי ועוצם ידי'. הרי **עיקר הניסיון באמונה וביטחון אינו כאשר אין ברירה אלא לסמוך על הקב"ה, אלא דווקא כאשר יש לאדם יכולת לפעול. דווקא אז עליו לשמור על מחשבות נכונות, כלומר להימנע מהמחשבה שהכל תלוי בו.** מחשבות של 'כוחי ועוצם ידי'. זהו נסיון קשה יותר, שכן **האדם עוסק בענייני העולם הזה, אך עליו לזכור: הקב"ה הוא שנותן לו את הכוח לפעול, ואילו הוא עצמו אינו אלא שליח.** התוצאות אינן בידי אלא בידי ה' בלבד. **היכולת לשמור על מחשבות נכונות תוך כדי עשיית ההשתדלות, היא עבודה קשה - וזוהי מטרת האדם בעולמו.**

גם רבינו המחבר כותב בפרק השלישי על השאלה: מדוע ברא הקב"ה את העולם כך שצרכי האדם אינם מסופקים לו ישירות, אלא עליו להתאמץ כדי להשיגם? מדוע לא נברא העולם כך שהאדם יתפלל ויבטח בה', ואז ירדו עליו כל צרכיו כגשם משמים? תשובתו היא שיש לכך שתי סיבות: א. **כדי שהאדם יהיה טרוד ולא יהיה לו פנאי לחטוא.** ב. כדי לנסות אותו - ראשית, האם **ישתדל בדרך הנכונה, מבלי לרמות, לשקר או להפריז בהשתדלותו; ושנית, האם ייגש להשתדלות מתוך הכוונה הנכונה.**

זו למעשה עבודת האדם יום יום ושעה שעה. לאחר שהתפלל, עליו לצאת ולפעול - לטפל בצרכיו, להתמודד עם אתגרים. **אך כל זאת עליו לעשות מתוך שלוה וביטחון בה'.** זוהי הנקודה של ירא שמים אמיתי, זוהי ההשתדלות הנכונה, וכזוה מצטרף

ואומר שזה המכנה המשותף הקיים אצל כולם. הנער מרגיש שלא באמת מתכוונים לטובתו. נדגיש שוב: אף שהילד שהתחיל לסטות מן הדרך, פירש דברים באופן מוגזם ובאופן בלתי נכון, מכל מקום אנו מצד אחריותנו, הבה נקשיב לזה שוב, בפרט שרבינו המחבר מבאר שזה אחד מהדברים שאנו צריכים להיזכר בהם כל הזמן.

האהבה מקלקלת את השורה

אכן, כשהאב מרגיל את עצמו לפעול **אך ורק לטובת בנו,** מתקיים בו 'כמים הפנים לפנים' (משלי כז, יט). הבן, ששם לב כמה קשה לו לאביו, רואה שהוא יוצא מדרכו למען טובת הבן, ואומר: לך זה טוב, ביררתי אצל רב ואמר לי שמצד ההלכה אין בזה חשש, זה רק ענין של השקפה אצלנו, ואם כן אני נותן לך בלב שלם, כי אני מרגיש שבשבילך זה הדבר הנכון וזה יועיל לך לנפשך. כשהבן רואה זאת פעם אחר פעם, אף הוא מתחיל לצאת מדרכו לעשות דברים הקשים לו להיטיב לאביו. כך הוא בדרך כלל. בוודאי יש גם מצבים קיצוניים היוצאים מן הכלל, אבל זה הוא הכלל כפי שרבינו המחבר מלמד אותנו.

בהמשך לכך, רבינו ממשיך ומבאר: אם לא תתנהג כך - לא יתממש רצונך בעוה"ז, ואם תתנהג כך - יעזור לך אלוקים ותזכה לגמול בעוה"ז. ועל זה הביא **מספר מלכים** (א, פרק ג) ששלמה המלך ביקש מהקב"ה שיעזור לו להתנהג נכונה במלכותו, והקב"ה השיב לו: לא רק אעזור לך להתנהג נכונה, אלא גם אתן לך עושר וכבוד משום שהתפללת כראוי.

התפילה מיישרת את הבטחון

כעת נעמיק בזה עוד בס"ד. מהו שורש העניין, שעל האדם להתפלל באופן הנכון - כלומר, שהתפילה תהיה מכוונת לכך

למהלך של 'כוחי ועוצם ידי'. עורך דינו מייעץ לו: תהיה חזק! הוא עוד יחזור אליך. הוא צועק שהוא עוזב את המקח. אמור לו שהוא יכול ללכת. אני אומר לך, תגיד שיש לך שלושה קונים נוספים שמחכים לקנות את הדירה... למרות שאין באמת שלושה קונים כאלה. אבל כך הדרך, כך נוהגים כולם... או כעין זה מהצד השני: עורך הדין אומר לקונה: אמור למוכר שיש מישהו שמוכן למכור לך דירה בעשר אלף דולר פחות מהמחיר שהוא מבקש. כך תוכל להתמקח ולהוריד לפחות חמשה אלף דולר. וכעת האדם שואל את עצמו: שקר - ברור לי שלא אומר. אך השאלה שלי היא אם לוותר או לא? מה אני צריך לעשות עכשיו? אני צריך להוריד את המחיר או לא?

חוסר אונים אמיתי

וכן הוא בעניני שידוכים, פעמים שמדובר בדבר שבממון ופעמים שמדובר בענין אחר, והוא מסתפק - לוותר? לומר כן? לומר לא? האדם מסתפק. הוא לא יודע מה נכון. הבעיה המרכזית היא שאין דרך לדעת בוודאות מה נכון. אין נביא שיוּרָה לו את הנתיב הנכון, ואף איש עצה וחכם אינו יכול להבין את התמונה כולה. נניח שהאדם כן שואל. הוא שאל חמשה מחנכים וכולם אמרו לו פה אחד: אמור לילד 'לא' באל"ף רבתית. בשום פנים ואופן לא... אך היות שמדובר כבר בבנו השביעי וכבר הספיק להתייעץ עד כה עם מאה מחנכים, הוא יודע כבר שכאשר המחנכים נותנים תשובה, אין זה אומר שהם מכירים את כל התמונה על כל חלקיה. תשובתם נתמכת קצת על סברא, קצת על נסיון, קצת על הרצון לעזור, אבל אף אחד אינו יודע בדיוק מה מצבו של הילד עכשיו ברגע זה. במקרים רבים, ההתלבטות קשה עוד יותר - כאשר האדם מרגיש כי כל החלטה עלולה להזיק באותה מידה שיכולה להועיל. אין כאן

אל התפילות ואל הבטחון, עליו נאמר (תהלים לב, י) 'הבוטח בה' חסד יסובבנו'. **יהודי כזה מושך אליו שבע מלמעלה, ובכל תחום שיעסוק בו יראה ברכה והצלחה מופלאה.**

התחבטויות בעניני משא ומתן

האדם מתפלל שיצליח לעשות את השתדלותו נכונה... איני בטוח שאני עושה אותה נכון, איני יודע אם מה שאני עושה עכשיו - מועיל או מזיק. אף בעניני ממון מצוי הדבר שהאדם עומד בפני ספק כזה. למשל, אדם שרוצה למכור את דירתו הקטנה מפני שמשפחתו גדלה והוא זקוק לדירה מרוות יותר. מובן שהוא רוצה לקבל עבור דירתו הישנה סכום גבוה ככל האפשר. לא מתוך רצון לסחוט כספם של אחרים, אלא כדי שיהיה לו יותר בשביל הדירה החדשה. גם כך, הסכום שיקבל לא יספיק, והוא יאלץ לקחת משכנתא. והנה, קונה מתעניין בדירה ואומר לו שאם יוריד מהסכום שלושים אלף דולר, הוא יקנה ממנו היום את דירתו. מישהו אחר אומר לו: דע לך שאתה חי בעולם הדמיון. אתה סתם מדומיין. לעולם לא תקבל את הסכום הזה שאתה דורש. רד מהעץ... והוא מרגיש מבולבל - אולי הם צודקים? אולי אינם צודקים? אבל אני כל-כך זקוק לכסף הזה...

כשאתה נמצא בספק זה, או בספק דומה כאשר מצאת כבר קונה שמוכן לקנות בסכום זה ואתה עומד באמצע כתיבת החוזה, ויש ביניכם ויכוח לגבי סעיפים מסוימים, ואתה מתלבט - לוותר לו או לא לוותר לו? לתת לו מה שהוא רוצה או לא לתת לו? - מה אתה עושה עכשיו? הן ספיקות אלו מנת חלקם הם של כל העוסקים במסחר, ובכן, איך יהודי מכון את צעדיו במצב כזה? הלא הספק הוא בינו ובין קונו. הדבר הקל ביותר הוא להיסחף

היחיד שאינו מרשה... ועוד מצבים כאלה. אני לא יודע. לוותר? לומר כן? לומר לא? הנה ה'פארלורנקייט' מראה שלא משנה מה יאמר האדם, "הן" או "לא", הוא אומר זאת מתוך לב נשבר, מתוך הבנה שאין לו אלא להישען לחלוטין על הקב"ה ולבקש ממנו את ההכונה הנכונה.

האדם רק מתחיל את הניגון

אכן בשעה שהאדם מקבל החלטה - אם לומר הן או לאו - **עליו להרגיש כאילו הקב"ה מבקש ממנו: תתחיל את הניגון.** והוא משיב: אני מכיר את הילדים שלי, הם אינם מכירים את הניגון - אתה תעזור לי? והקב"ה עונה: בוודאי! אני הולך לעזור לך לשיר. הוא מסתכל שוב ושוב - כן? בטוח שתעזור לי? אני לא רוצה שיהיו לי בזיונות. ושוב הקב"ה אומר לו: תתחיל את הניגון, נו... מיד הוא מתכונן להתחיל כשעדיין הוא כאילו צופה בעין אחת על הקב"ה ואומר: אתה עוזר לי, כן? ואז הוא מתחיל את הניגון. הוא אומר לבנו: בסדר, חשבנו על כך והחלטנו שלא... מדוע אתה אומר לא? הרי יתכן שזה לא יצליח! **אני אומר 'לא' כי הקב"ה הבטיח לי שיעזור לי.**

זו המשמעות של השתדלות נכונה - הדרך להמשכת שפע ממעלה למטה. העשייה כשלעצמה אינה בעלת כח קיום. היא מתקיימת רק מפני שיש לה מחשבה המקיימת אותה.

ייתכן שהאדם יקשה: כל זה טוב ויפה אם הייתי שומע מהאורים ותומים שעלי לומר לבני 'לא'. אך כל שאלתי היא שאיני יודע אם לומר הן או לאו, ואם אני אומר לאו, מי אומר שאני צודק בכך? אולי אני סתם טועה? הרי אין לי רוח הקודש.

התשובה לכך היא, **שככל שיוסיף האדם לבטוח בה' וינסה להתרחק מנגיעותיו, הן**

אפשרות פשוטה של "זהו הצד הנכון", או של "במקרה הגרוע אפסיד מעט, ובמקרה הטוב ארוויח הרבה". לעיתים הסיכון קיים בכל כיוון.

אתה מתחנן להקב"ה ואומר לו: אין לי מושג מה לעשות, אני עומד עכשיו ברגע גורלי, בני נמצא עכשיו במקום מאוד רגיש, וכל מה שאומר לו, עלול להזיק לו באותה מדה שיכול להיטיב לו... זה לא שהאדם יודע בוודאות שאם ינקוט בצד א' - יוכל להפסיד הרבה, ואם ינקוט בצד ב' - יוכל להפסיד רק קצת, כי אז הוא יכול לומר לעצמו: אבחר בצד ב' כי בו הסיכון יותר קטן. לא תמיד האדם נמצא במצב כזה. יש שהאדם באמת אינו יודע. הוא אומר להקב"ה: בכל מה שאבחר לעשות, אם אעשה אותו באופן לא נכון - עלול לצאת ממנו בכייה לדורות. אין לי מושג...

כאן מתגלה מהות התפילה. האדם פונה לה' מתוך חוסר אונים מוחלט [פארלורנקייט] ומבקש הדרכה. הוא משקיע בתשובה לפני התפילה וביחד עם התפילה - עליו לדעת שבוה אתה עושה את השתדלותך נכונה. זהו העומק של מי שמתפלל שיצליח לכוון אל האמת ולהבין מה הוא צריך עכשיו לעשות. השאלות אינן פוסקות כל הזמן. ההורים מתמודדים עם ילד, עם כמה ילדים, וכבר היתה להם מלחמה. מלחמת העולם הראשונה כבר היתה בתשע בבוקר... כולם עושים ככה, תמיד אתה מסרב לנו... כבר נמצאים אחריה. האם לא תפרוץ בעוד שעה עוד מלחמת עולם? ברור שכן. עד שמסיימים סוף סוף עם הנושא הקודם - מתעורר הנושא הבא. ותמיד זה מגיע ככה ממקום בלתי צפוי. בבית הספר של הבנות שלחו פתק שכל בנות הכיתה הולכות ללון בבית של אחת החברות... מי מבקש מהם? מה אני עושה עכשיו? עכשיו בתי תבכה שאני

מכריע, אתה מכריע ופוסק, אלא שנוח לך לתת לדברים לזרום ולא ליזום שום שינוי.

הקב"ה עומד לימיני לסמכני

התשובה השניה היא, שהסיבה שהאדם מעדיף לקיים בעצמו 'שב ואל תעשה' היא משום שהוא מרגיש שאין לו על מי לסמוך. אין לי מי שיעמוד לימיני, אין לי מי שיתן לי את האומץ, ולכן איני עושה כלום. אני לא עושה כלום, כי אני לבד. אם נחזור אל הדוגמא עם הוויכוח על החזוה של הדירה - מה נותן לאדם את הכח לעמוד חזק מבלי לוותר? בתשעים אחוז ויותר, יש לו מישוהו מן הצד שאומר לו: אל תיבהל! תעשה את זה. אני אומר לך, היה לי את זה עשרים פעמים. זה הדבר הנכון. אין לך מה לפחד... אין לו את האומץ לעמוד איתן לבדו. או שזה עורך דינו, או שזה אחיו, או שזה שותפו. לאורך כל הדרך יש לו מישוהו שמדבר אתו ודוחף אותו.

כך צריך האדם להרגיש בין כשהוא אומר הן בין כשהוא אומר לאו, אם זה מגיע אחרי תשובה ותפילה ואחרי בירור עד מקום ששכלו מגיע. הוא אומר כך: אני לא יודע. בוודאי יכול להיות שאני טועה, אבל אני הולך לעשות מה שנראה לי לנכון כי הקב"ה עומד לימיני לסמכני. אחר-כך אבדוק שוב לראות אם לא טעיתי, ואם ייוודע לי שטעיתי - אתקן כפי הצורך.

מקבלים החלטה אמיצה

כך הוא גם לגבי ענייני ממון. האדם צריך לבקש מחיר. מה לעשות? אין לי ברירה, אני לא יכול להפסיד... האדם מוכר מצות מהודרות לפסח. הוא רוצה לזכות את בני ישראל במצות שנאפו בשיא ההידור. אשתקד הוא חילק אותן במחיר הפסד

על-ידי אמירת פרק תהלים, הן על-ידי שיחה עם מישוהו שאינו שרוי בתוך המצב, ויעשה זאת מתוך רצון וכוונה שהקב"ה יעזור לו - הקב"ה יעזור לו באחד משני אופנים: או שיכוון אל האמת, או שלא יכוון אל האמת, אבל התוצאה תהיה אותה תוצאה, כי ישים לב לטעותו, ויברר את הענין שוב, ויתקיים בו (גישין מג, א): 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', הוא יתקן את טעותו והתוצאות תהיינה תוצאות טובות.

ישב ולא עשה כאילו עשה

נוסיף בהסבר: יש אנשים שהספיקות משתקים* אותם. האדם מרגיש שאינו יודע מה לעשות ולכן אינו עושה כלום. דבר זה מאוד מצוי. אמנם מי שאין לו הרבה דעת או מי שהוא נחרץ בדעותיו - עונה בלי להתלבט יותר מדי: כן!!! לא!!! קח את התפילין שלך וצא מהשיבה. זה יוצא לו מהשרוול. אך אנו עוסקים כאן באדם שמבין כי הוא זקוק לסייעתא דשמיא. לפעמים זה מאוד פשוט, כי המצב זועק שצריכים כאן סייעתא דשמיא, והוא אינו בעל גאווה כה גדול שיתעלם מזעקה כזו.

עם זאת, אסור לאדם שאינו יודע מה לעשות להימנע מפעולה רק משום כך. ייתכן שיטען: "הרי אמרו חז"ל: שב ואל תעשה עדיף." אך שתי תשובות בדבר: התשובה הראשונה היא, שרוב בני אדם משתמשים בתירוץ של שב ואל תעשה בצורה בלתי נכונה. כי במקרים רבים, חוסר העשייה הוא עשייה ממש. אם האדם אינו עושה כלום ובגלל כן דברים מתגלגלים ומסתבכים - בוודאי הוא פועל. הוא פועל גם פועל, אלא שיותר קל לו שהדברים אצים רצים מאליהם. זה לא נקרא שאינך

וכן בעניני ממון. יש לו שוכר והוא רוצה להעלות לו את המחיר, אבל מדובר באברך כולל - אולי הוא יצטרך לעזוב את הכולל אם אעלה את המחיר? כולם כבר העלו מזמן את המחיר, אבל הוא לא יודע מה עליו לעשות. הוא מתחבט בליבו הרבה ולא ישן בלילה. ובכן, **עליו לקבל החלטה נחושה**. הוא רשאי לחשוב על זה עוד, אבל **הוא צריך לומר לעצמו: הקב"ה יעזור לי, ואני רוצה להצמד אליו**. אנסה לדחות את כל הנגיעות ולראות מה הדבר הנכון לעשות. זהו פשר תפילתו של שלמה המלך שיצליח בעשיית המשפט.

אכן לא סוגיית התפילה היא זו, אלא **סוגיית ההשתדלות הנכונה**. זוהי הדרך לעשות את ההשתדלות עם הכוונה הנכונה ולא עם מחשבת 'כוחי ועוצם ידי'. בשיעור הקודם אמרנו **שעל זה באה התפילה - לעשות את התפקיד נכונה**. על זה צריך להתפלל, לא על ילדים טובים. עוד מעט נגיע לתפילה על ילדים טובים, ברור שיש מושג להתפלל על ילדים טובים. נלבן את זה בעזרה שיי"ת. **מאחורי התפילה שתצליח לעשות נכונה את מה שאתה עושה, מונח שהדברים שאתה עושה יהיו טהורים ומחוברים להקב"ה**. זוהי הדרך לקדש את ההשתדלות.

השליח מתבטל למשלח

אולם לסוגיא זו שהתפילה לקיים את התפקיד נכונה מביאה תוצאות נפלאות, יש עוד חלק. כשאחד שולח שליח לעשות איזה דבר, על השליח לחזור אל המשלח ולומר: עשיתי שליחותך. ואם השליח מצליח בכך, נוצרת שייכות בין השליח והמשלח. הביאור בזה, כי שליחות פועלת באופן זה. ראובן יכול לשלוח את שמעון לקדש לו אשה, כי נתינת הפרוטה לאשה נעשית מידו של שמעון אך על-ידי מוחו של ראובן, וכיון

ונשאר עם חובות של חמישים אלף דולר. השנה אין לו ברירה והוא מעלה את המחיר. אנשים מתרעמים עליו: אתה נורמלי?! מדובר במשפחות ברוכות ילדים וככה אתה עושק אותם?! כולם מבקשים ממנו הנחות. מעשים שבכל יום. כולם מבקשים ממנו הנחות ולא קל לו. מדובר במכריו וידידיו, ויש לו לב רך כחמאה. הוא רוצה לעזור להם, אבל הוא מדבר אל הקב"ה ואומר: אני לא יודע מה נכון לי לעשות. לפי הנראה, אם אתן הנחות - אצטרך לסגור את העסק. הנה אדם זה מרגיש שהקב"ה אומר לו: **תעשה מה שנראה לך לנכון** ואחרי פסח **תעשה בדק בית לראות אם טעית או לא**. **אם התפללת והתייעצת ובחנת את המצב - אל תיבהל ותבטל את החלטתך בגלל החשש שמה אינך מקבל את ההחלטה הנכונה**. אם אתה נבהל, אתה מגלה דעתך שאינך יודע אם יש לך על מי להישען, או יותר נכון: אתה מרגיש שאתה לא באמת יכול להישען על הקב"ה.

הדברים מתנהלים על פי סדר של שופטים ושוטרים. תחילה הוא מתחיל בשופטים. **הוא שוקל את הצדדים במאזני משפט**. נשמע מה אומר צד זה ומה אומר צד אחר. מה ירוויחו ומה יפסידו. אולי אני טועה? הדיין צריך לדון דין אמת לאמיתו. הוא לא יכול לפסוק לפי הדין היבש בלבד. הוא צריך להשתמש גם עם החלק החמישי של השו"ע, עם חוש הריח, כדי שהדין לא יהיה דין מרומה. אבל אחרי שהוא מגיע אל גמר הדין, הוא נוטל אומץ לבצע אותו. אין הוא פותח עכשיו שוב את הדיון בגלל איזה רגש קלוש. רק שינוי רציני גורם לפתוח שוב את הדיון. וממה הוא נוטל את האומץ? **הוא נוטלו מכך שהוא סומך על הקב"ה**. **אני מתפלל בשעת המשפט שאכוון אל האמת**. 'אלוקים ניצב בעדת א-ל' ואליו אני מתפלל.

טובות, אלא גם ובעיקר שהוא יתדבק בהקב"ה. האדם כאילו מתפלל: **עזור לי שאוכל להתדבק בך, כי אם אני עושה את שליחותי באופן הנכון - אני מתדבק בך,** ואם לאו - אינני שליח העושה שליחותו ואינני מתקשר אליך.

האב הוא רק שליח

נמצא כך: הילד עומד למטה ולמעלה נמצא הקב"ה, ובתווך העומד האב שרוצה לדבר אל הילד דיבורים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב שיוציאו פירות, והוא מבקש בתחנונים מהקב"ה: 'היה עם פי'. תכניס בפי את המילים הנכונות, ולא רק המילים, אלא גם שיהיה לי לב נכון ושדיבורי ישפיע. זו לא רק תפילה שהתוצאה תהיה מספקת, אלא היא תפילה האומרת: הילד אינו שלי. הוא של הקב"ה והקב"ה הטיל עלי שליחות לטפוח ולהשקותו, ואם אקיים את השליחות באופן עדין, טהור ומדויק, ומתוך ביטול, אני בעצמי אתחבר להקב"ה, כי כשאני מקיים את שליחותי באופן נכון, אני נעשה דבוק עם המשלח. זהו תפקידי בעולם. כל זה מונח בתפילה שהאדם מתפלל עובר לעשייתו שעשייתו תעלה יפה.

תפילתו הקדושה של הרבי ר' אלימלך זיע"א הלא תפילה כה טהורה היא. האדם אומר כך: אני הולך להתפלל עכשיו, אבל איך אוכל להצליח בתפילתי? יש לי הרי חטאים ואלה יעכבו את הצלחת התפילה שלי. הן יודע אני כמה היצר הרע מבלבל את מחשבותינו תמיד, לא ינוח ולא ישקוט עד אשר מביאנו אל תאות העולם הזה ואל הבליו. איך אצליח להתפלל? מבקש האדם מהקב"ה שיעזור לו ויהיה אתו - **תעורר נא עלינו רחמיך וחסדיך הגדולים המרובים**

ששמעון בטל למוחו של ראובן, נעשית ידו ידא אריכתא של ראובן. כך לומדים חז"ל בתחילת פרק שני בקידושין, מגיטין וקידושין, מתרומה ומקרבן פסח, שאם אחד עושה בשליחות רעהו, ידו פועלת בשביל משלחו, אך זאת בתנאי שהוא מבטל עצמו אליו, כמבואר שם במשנה שאם השליח שינה קצת מדעת משלח, הוא נחשב כפועל על דעת עצמו. פתחת 'פירמה' עצמאית, כי המשלח לא אמר לעשות כך. הוא אמר לך לקחת מחלון פלוני ואתה לקחת ממקום אחר. אין מעשיך מתייחסים אל המשלח. עכ"פ היסוד דשליחות הוא שאתה בטל למה שהמשלח רוצה, למה שהוא צריך, למה שהוא צוה אותך. ככל שאתה מוסיף לבטל עצמך למשלח, כך אתה מוסיף להתחבר אליו ולהתאחד עמו.

והנה כשיהודי עושה מצוה בשליחותו של מקום, ככל שהוא מוסיף להתבטל למשלח, כך הוא מוסיף להתחבר אל הקב"ה. זהו הכלל, כמו שפירשו כל הספרים² אשר קדשנו במצוותיו וצונו - לשון צוותא. ובכן, כשהאדם מתפלל אל ה' שיוכל לקיים את שליחותו נכונה (והרחבנו כאן בענין חינוך, אבל כך הוא בכל העניינים)... אני רוצה לקיים את שליחותך נכונה ואיני יודע אם אני באמת חותר אל המקום הנכון, אבל אתה הרי יודע כי אתה יודע מחשבות אדם ואתה יודע מה קורה בלב בני. עזור לי, תהיה אתי... הן אנו מבקשים בכזו חמימות לפני שמתחילים מלכויות זכרונות ושופרות בראש השנה, ולפני שמתחילים סדר העבודה ביוה"כ - היה נא עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל. **תהיה אתי כשאני עושה את שליחותך.** עזור לי כי איני יכול לעשותה לבד... **כשהאדם מתפלל בן, תפילתו איננה רק שהפעולה תביא תוצאות**

ב. ראה תורה אור בראשית. ישמח ישראל נח.

שאם הוא יכול לומר בהכי אמדתיך - נחשב לו שעשה הדבר הנכון. הפשט הוא כזה: אתה ניסית. השינוי לא היה בגלל שבחרת ברצונך העצמי או בגלל שלא ניגשת לזה בגישה הנכונה. כיון שרצית למלא רצון המשלח וזו היה כוונתך - יש תוקף למעשיך.

האב דומה למשפך

והנה הכלל בהשתדלות, הוא תמיד שהיד פועלת כאן והמחשבה מחוברת לשמים, כמו שנאמר: 'אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו - יגיע כפיך כי תאכל'. זוהי הדרך המועילה ביותר להמשיך את השפע שהקב"ה רוצה ליתן עד למטה, כי כך האדם נעשה צינור פתוח. נסביר: כשהאדם רוצה לשפוך דבר נזולי לבקבוק עם פה צר, הוא צריך להשתמש עם משפך שרחב מלמעלה וצר מלמטה, וכך הדבר הנזולי מצטמצם בירידתו ונכנס אל הבקבוק. אף כאן, כשאדם רוצה להביא שפע אלוקי, שפע מופשט, שאין לו שום אחיזה בכלים המצומצמים של העוה"ז, הוא צריך להתחבר במוחו לשמים, היינו לחשוב במוחו שמדובר בשפע קודש אינסופי שאין לו שום גבול ומדה וצמצום (כפי שהבאנו בעבר מדברי הרשב"א שמפני כך אומרים ברכת אתה קדוש לפני כל ברכות הבקשה, להודיע שמדובר בשפע קודש בלתי מצומצם שרק בבוא לעוה"ז הוא מתחלק לצורות גשמיות, לפרנסה ורפואה וכו') ותוך כדי לעשות בידיו מה שצריך לעשות מתוך שלוות הנפש, ואז הוא נעשה כעין משפך, וכך השפע יכול לבוא דרכו כי הוא נשאר בקדושתו ומצטמצם כפי הצורך לכל מה שצריך. זהו היסוד של השתדלות נכונה בכל דבר וענין, לעשות את ההשתדלות כשהמוח מחובר לשמים.

ולעניינו, בענין החינוך, האדם רוצה להחדיר איזו הבנה של יראת שמים, או

לגרש ולבער את יצרנו הרע מקרבנו ותנער בו שיסור וילך מאתנו וכו' ותהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תמוט וכו' ותהא עם פיננו בעת הטיפנו, ועם ידינו בעת מעבדינו, ועם לבנו בעת מחשבותינו.

זה מה שהאדם מתפלל: תהיה אתי בכל שעת התפילה. אל תעזוב אותי בעת עשיית שליחותי. כשאני עושה את שליחותי, אני קצת מתרחק, כי אני עוסק בעשייה, אבל אם באמת אתרחק, יהיה ח"ו פירוד ולא תהיה לי סייעתא דשמיא. על כן אני מבקש ממך שתשאיר אותי קרוב אליך בשעת העשייה.

זוהי הסיבה שעשייה כזו, השתדלות כזו, מביאה סייעתא דשמיא עצומה. וכך הוא הדבר בעניני ממון. אם בשעה שאתה מדבר ועושה, אתה מכוון למילוי שליחותך - יש לך הרבה סייעתא דשמיא.

הכל הולך אחר הכוונה

במסכת קידושין (ס) מבואר בענין בעה"ב שאמר לשליח לתרום את פירותי ואין השליח יודע אם יש לו לבעה"ב עין טובה ועליו לתרום אחד מארבעים, או עין רעה ויש לו לתרום אחד משישים, או עין בינונית ויש לו לתרום אחד מחמישים, הרי הוא צריך לאמוד את דעת בעה"ב, ואם אינו מצליח לאמוד את דעתו, יש לו לתרום בעין בינונית - אחד מחמישים, ואם אח"כ מתברר שפחת עשרה או הוסיף עשרה, אעפ"כ תרומתו תרומה, כי הוא אומר: בהכי אמדתיך - כך אמדתי את דעתך.

מבואר בזה דבר נפלא: כיון שהשליח ניסה לכוון לדעת המשלח, אף שלא הצליח לכוון באמת לדעתו - תרומתו תרומה. והרי זה חיזוק עצום למי שניסה לעשות את הדבר הנכון ולמעשה לא עלה הדבר בידו,

הוא אין-סוף וגבול ובלי שום צמצום, כי אז השפע המגיע ממנו, כפי שהוא יכול להתפשט לכל מקום, כך הוא יכול להצטמצם עד למטה, וזה מה שיכול לעורר נשמה.

לכן היו הצדיקים יכולים לקחת בעלי עבירה ולהחזירם בתשובה. וזאת למה? כי הצדיק אינו בא עם פסיכולוגיה. הוא לא אומר: תביא אותו אלי, אגרום שיהיה לו נעים... הוא לא מגיע משם. מוחו נמצא היכן שהוא למעלה - רבונו של עולם! עוזר לי שאוכל להביא אליו את השפע שלך... ואז צמצם את עצמו למטה.

יסוד ההשפעה הנלמד מהאוטיסטים

ידוע שאוטיסט חי בעולם משל עצמו ואינו יוצר אפילו קשר עין עם אחרים, איך אם כן מתקשרים אתו? האוטיסט יושב על הארץ ומשחק עם מכוניות. אם תקרא לו עכשיו בשמו, אולי הוא יתעורר, אבל לא יפנה אליך את מבטו. מה אם כן אתה יכול לעשות? אומרים המומחים: יש דבר פשוט שאתה יכול לעשות. התיישב על הארץ ועשה מה שהוא עושה. התיישב מולו ועשה אותו דבר. תעשה שורה של מכוניות. כשאתה עושה כך, האוטיסט מבין - אה, אדם זה מבין אותי. אחרי כמה פעמים שאתה עושה כך, הוא מרים פתאום את עיניו ומסתכל עליך. דבר פלאי.

אין זה כלל השייך להלכות אוטיסט בלבד, אלא כלל יסודי הוא איך להצליח להשפיע על מי שכל-כך רחוק ממך עד שאינכם יכולים להבין זה את זה. הפער ביניכם לא קטן עד שאם תסביר לו בפרוטרוט הוא יבין. כמה שתסביר זה לא יעזור, ואף אם תבטיח לו פרס. הוא לא בדרגה אחת נמוך ממך. הוא נמוך ממך באלף דרגות. הוא לא שומע בכלל מה

לומר 'לא' לילד, ואין הדבר קל לו, אבל הוא אומר מזמורי תהלים בדמעות ומתפלל להקב"ה שיהיה בעזרו ועושה מה שצריך, עליו להיזהר שמוחו לא ייכנס יותר בזה יותר מדי. ברור שהוא רואה את הילד ומרגישו, אבל אין הוא עוזב את הקב"ה. היה נא עם פי, כי אינני יכול לבד... על-ידי זה הוא פועל להביא אל הילד משהו אחר. דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. מה הם דברים היוצאים מן הלב? דברים שאינם באים מבחוץ. הם באים מבפנים. יציאה מן הלב איננה דבר גשמי, כאילו יאמר: אני בודק לאור הנר ורואה מהיכן הדברים מגיעים. הם אינם באים מלב גשמי. הם באים ממקום עליון. אם הם באים ממקום עליון, אז הם יכולים לחדור לכל מקום.

גודל הצמצום של אין סוף

נאמר בסגנון נוסף: בכדי שהשפע יוכל להחיות מתים, הוא צריך להצטמצם עד מאוד. נסביר: אנו בדרך כלל מבינים שמי שיש לו שכל חלש, הוא מעולה בשביל ילדים קטנים. הוא יכול לעבוד אתם ולהסביר להם לפי דרגתם. לעומת העילוי הגדול שאינו יודע לדבר בכלל לילדים. אך יש שצריך לדבר לילד באופן כל-כך מצומצם שאפילו דל השכל אינו יכול לדבר אליו, אבל הקב"ה שהוא אין-סוף, יש לו דרך של אין-סוף להגיע לצמצום כזה שאף אחד אינו יכול להגיע אליו. האין-סוף פועל שהוא יכול להצטמצם בצורה ששום בעל צמצום אינו יכול להגיע אליו. זהו הפירוש תחיית המתים. 'אתה' יכול למצוא את החיות שקיימת במת? - אתה יודע מדוע אינך יכול למצוא אותה? כי היא מוקפת במיתה מכל הצדדים. אבל האין-סוף של הקב"ה יכול למצוא את עצם הלזו ובוזה להחיות את המת. אבל אתה יכול להמשיך הנהגה זו רק כאשר אצלך במוח הקב"ה

תפילה לילדים טובים - כן או לא?

להשלמת הדברים, נוסיף כאן תיקון לשיעור הקודם: משמעות דברינו בשיעור הקודם לא היתה שאין בכלל ענין להתפלל לילדים טובים. ברור שלא זו הכוונה. הלא תראה שאנו מתפללים בברכת התורה ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאנו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, וכן אנו מתפללים תפילת השל"ה, וכן יש לנו את התפילה קודם הדלקת נר חנוכה - והיו זרעי זרע וזרעי וכו', וכן עוד הרבה, ועוד כתב בחיי אדם והביאו במשנה ברורה שבכל תפילת שמו"ע יתפלל האדם על בניו שילכו בדרך ה'.

אולם זה כבר החלק השני. הוי אומר: התפילה שהאדם מתפלל שיעשה את השתדלותו נכונה, זוהי תפילת ההשתדלות. זוהי התפילה שגורמת שהשתדלותך תהיה השתדלות נכונה, וזה מה שמביא שפע גדול, כי כך אתה מביא את השפע עד למטה כאמור. ולכן מביא רבינו המחבר תפילה זו כשהוא מדבר על ההשתדלות, כי תפילה זו להצליח לעשות את התפקיד נכונה, היא מה שגורמת שההשתדלות תהיה נכונה ככל האמור עד כה.

החלק השני הוא אח"כ כשהאדם כבר אינו משתדל. אם עשית את השתדלותך נכונה, אזי כשאתה מתפלל שמו"ע, התפלל שהקב"ה יעזור שילדיך ילכו בדרך התורה המסורה לנו, וכן בכל עת רצון התפלל שילדיך יהיו טובים ויתקדש שם שמים על ידם. אכן אף באותה תפילה, ככל שיוסיף האדם לכוון לרצון ה', כך היא תהיה תפילה יותר נכונה, כי הנקודה של דברי רבינו המחבר היא שהאדם יכוון כמה שיותר לעשות רצון ה' וכמה שפחות לתועלתו האישית.

ברם, הבה לא נרמה את עצמנו. הסיבה העיקרית שאנשים כל-כך עסוקים עם

שמדברים אתו. על כן אתה יורד לדרגתו ואתה עושה מה שהוא עושה. אמנם לא תמיד אתה יכול לעשות מה שהוא עושה, שהרי יתכן שהוא עושה עבירה, אך כוונה שאתה עושה מה שנפשו עושה. אתה בודק היכן נפשו נמצאת עכשיו ואתה יורד עד למטה. אכן סתם לרדת למטה אינו חכמה, כי אף אתה עלול להישאר שם. הדרך הנכונה היא שהראש שלך נשאר למעלה ולבך בווער כאש לאביך שבשמים, ותוך כדי פועל בידך ובפיך, וכך אתה יכול להשפיע, כי אז אתה מביא צורה של צמצום של אין-סוף.

סוד השתדלות זה הוא מעין הנשמה של שער הבטחון. כשאחד צריך לפטר עובד או מלמד או בעל תפילה ששימש כחזן ארבעים שנה או בעל תוקע, ואומר לעצמו: הלוואי שלא הייתי צריך לעשות את זה, אבל אינני יכול להתחמק מזה. התפקיד מוטל עלי. כבר ביררתי והתייעצתי וכבר למדתי את דברי האור החיים הק' בפרשת מקץ כמה צריך לרחם בשעת מעשה (דבריו הם על וידויים של שבטי י-ה "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו". הוא מבאר שהטענה לא היתה מדוע עשו מה שעשו, אלא מדוע לא שמעו לתחנוני, מדוע לא נתמלאו ברגשי חמלה ורחמנות). הרי הוא צריך לזכור שהוא הולך להיות שלוחו של מקום ועליו לישא תפילה מעומק לבו: רבונו של עולם! תהיה אתי. עזור לי להעביר את הרגש הנכון לפלוני, עזור לי לתת לו להרגיש שאני מרגיש אותו ושאתה נמצא פה בשבילו ושאתה עוזר לו. כל-כך קשה לי לעשותו, אבל אני הולך לעשותו כי אתה ביקשת ממני לעשותו, ובכן, רבונו של עולם, אני לא עוזב אותך, אתה אל תעזוב אותי. ואז אפילו אם יטעה בכמה דברים, הקב"ה יעזור לו, כי יכול לומר: בהכי אמדתיך. זוהי התפילה שמתפללים כשעוסקים בחינוך.

לו רגש גם לזה. ברור שיש דרגות בזה, אבל הוא מנסה עכ"פ להתקדם בזה.

היוצא לנו מדברינו

לסיכום: כל התפילות שמתפללים על ילדים טובים, נאמרות אחרת, ויש להן כח אחר לגמרי אם הן באות יחד עם ההשתדלות הנכונה, וזה משתי סיבות: אחת, כפי שדיברנו בתחילת דברינו, כי תמיד חלק התפילה פועל טוב יותר כשעושים גם השתדלות, והשתדלות צריכה להיות השתדלות נכונה דווקא, ולכן אם אין האדם אומר כלום לבניו או אם סתם צועק עליהם ואינו מתייגע בעצמו לעשות את ההשתדלות באופן הנכון - אינו עושה את ההשתדלות המוטלת עליו, וממילא יש לתפילותיו כח חלש יותר.

והסיבה השניה כפי שדיברנו בהמשך, שכאשר האדם עוסק בתפילה שהשתדלותו תהיה נכונה, יש לזה השפעה על עצמו שתהיה כוונתו להרבות כבוד שמים, כי זה מה שהנשמה רוצה. עמוק בפנים אף אתה מתכוון לשם שמים, ואם כן כשאתה נותן לרצונך הפנימי לצאת החוצה על-ידי תפילה - אתה מוריד אז דמעה לשכינה הקדושה. הקב"ה בוודאי רוצה ילדים טובים, אך ככל שנעורר בתוכנו קצת יותר את הרצון שיהיה קידוש ה', יתקבלו תפילתנו והקב"ה יעזור ותהיה לנו הרבה נחת יהודית.

הרצון שיהיו להם ילדים טובים איננה מפני שהם רוצים כל-כך את הקידוש ה', כי אם זוהי הסיבה, יש לי עצה טובה בשבילך: אתה יכול ג"כ לעשות קידוש ה'. אתה לא צריך לחכות לילדיך שיעשו קידוש ה'. התפלל אפוא שתהיה לך יראת שמים. אלא מאי, הוא רוצה שיהיו לו ילדים טובים בשביל הסביבה, וזה דבר מאוד מובן. ובכן, מה שמועיל לזה הוא התפילה הראשונה הבאה יחד עם ההשתדלות, ואף אז, כשאתה מתפלל אותה תפילה, אתה מכוון לשכינה הקדושה, כי כך הוא הכלל תמיד שכאשר האדם מתפלל לשכינה הקדושה, יש לתפילתו השפעה גדולה בהרבה.

אכן כשהאדם מתפלל נכונה ומתפלל שהשתדלותו תהיה נכונה, זה גופא יועיל שהתפילה שהוא מתפלל לילדים טובים תהיה תפילה יותר נקייה, כי הוא נלחם עם עצמו לכוון לשם שמים, ואת פעולותיו הוא עושה בצורה שאינה קלה לו כי הוא מרגיש שזה מה שנכון וזה מה שהקב"ה רוצה, וזה מה שמסייע לו שגם בלבו יכוון לשם שמים. הקב"ה בוודאי רוצה ילדים טובים, השאלה היא על מה האדם חושב כשהוא מתפלל. מי שיעשה את השתדלותו על פי "חובת הלבבות" ויתפלל להשתדל נכונה ויילחם עם עצמו שהשתדלותו תהיה באופן זה, זה ישפיע עליו שירצה לעשות קידוש ה'. בברכת התורה אנו מבקשים "וצאצאי עמך בית ישראל". הוא מוזיל דמעה גם שם. יש

לע"נ

הרה"ח ר' אלימלך ב"ר עזריאל ז"ל
נדבת בנו הר"ר דוד יוסף יודא גליק הי"ו

יום רביעי פרשת פקודי כ"ו אדר תשפ"ה

השגת התורה רק על-ידי ביטול וענוה

לאורו של הגה"צ ר' אברהם חיים ברים זצ"ל

חכמה ותמימות בחדא מחתא

יום היארצייט של הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל חסיד באיאן נלהב, איש האשכולות. כדאי ללמוד קצת מהו ירא שמים, כי הראשונים כבר מדברים איך האדם יכול להתקדם בעבודת ה' על-ידי שהוא לומד מן הקודמים לו. יהודי זה היה עילוי עצום וגדולי הדור, כמו הגרא"ז מלצר, הגרי"ז מברסק ו'חזון איש' זצ"ל, היו משתעשעים עמו, והיה משמש כראש ישיבה המרביץ תורה לרבים כל ימיו, ועם כל זה יכול היה להשפיל עצמו לכל ילד קטן, ולא רק זה, אלא התבטלותו לכל יהודי, ובמיוחד ליראי ה' הצדיקים, לרבי מבאיאן זי"ע ולהבדיל בין חיים לחיים לרבי מבאיאן שליט"א - היתה עד להפליא. מצד אחד היה 'עובד' גדול ובעל מוח רחב שאי אפשר לתאר, ומצד שני היה עם תמימות וענוה ויראה באופן הנעלה ביותר, אשר דבר זה גורם לקידוש ה' עצום, ודורנו זקוק לחיזוק גדול בענין זה.

אנשים במוחם מפרידים בין שני אלה. הם אומרים כך: יש יהודים שהם תמימים בטבעם. הם לא ניחנו בפקחות מיוחדת. ככה הקב"ה ברא אותם. טוב להם מאוד חיים מסוג כזה. 'תמימות', מקבלים מה שאומרים, מצייתים, מאמינים. זה טוב. יש אנשים כאלה. מאוד נחמד וחשוב. לעומתם יש אנשים שעבודה מסוג כזה אינה

בשבילם, כי מה לעשות, הקב"ה נתן להם מוח ויש להם הבנה רחבה ועמוקה, וקשה להם מאוד לצמצם עצמם ולהתבטל. אבל מושג זה הוא חסרון גדול בעבודת ה', כי ידוע מה שחז"ל אומרים לנו **כמה זה מועיל לאדם כשיש לו ענוה, יראה, ביטול ותמימות.** למי הם מדברים כשהם אומרים שזה מוביל לכל הטוב? **הם מדברים אל בעל הכשרון הגדול ביותר בדור, הם מדברים אל בעל ההבנה הרחבה הגדול ביותר בדור.** הם מדברים לאדם כזה ואומרים לו: **אם תתנהג כשורה, היינו עם ביטול נפלא, תזכה להשגות גדולות בתורה.**

עקב ענוה יראת ה'

יש בירושלמי **מסכת שבת** (וכן הוא נזכר ב**זוה"ק** ו**מובא בספרים**): מיכן היה ר' פינחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה לידי ענוה וכו' קדושה לידי ענוה - (ישעי' נו, טו) 'כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח', ענוה לידי יראת חטא דכתיב (משלי כב, ד) 'עקב ענוה יראת ה'.' א"ר יצחק בר אלעזר מה שעשת חכמה עטרה לראשה, עשת ענוה עקב לסוליותה, דכתיב (תהילים קיא, י) 'ראשית חכמה יראת ה'.' וכתוב (משלי כב, ד) 'עקב ענוה יראת ה'.'

בטוב טעם ודעת. אמו הרי כתבה בצוואתה שכאשר הבן מחדש חידושי תורה בשבת, זה עילוי נשמה להורים, ועל כן היא מבקשת מבניה שיחדשו חידושי תורה בשבת, ועל פי צוואתה חידש ים של חידושים בשבת קדוש, וכך הותיר אחריו עשרות חוברות של חידושי תורה שרשום עליהן 'מוצאי שבת'. עכ"פ מחדש נפלא. למה לנו ראייה גדולה מזו שהגרי"ז וה'חזון איש' בעלי מוח עצומים ישתעשעו עם אברך צעיר ויהנו ממנו? זה לא מפני שהיתה לו תמימות, אלא מפני שהקב"ה נתן לו כשרון עצום, ובכל זאת, **הוא היה בעל ביטול גדול ליראי ה' ולרבותיו ולכל יהודי.**

ובכן, יש שהאדם שואל: איך שני אלה יכולים ללכת יחד? הוא כאילו אומר כך: מובן מאוד שאדם תמים וחסר כשרון, כי הוא אינו שם לב לחסרונותיו של הרב, וקונה כל מה שמוכרים לו... אם פלוני נקרא צדיק, הרי הוא צדיק, מדוע? כי כאן נולדתיו... אבל יהודי בעל כשרון כזה שיהיה לו ביטול כזה לרבותיו... אין זה אלא שיש **כאן חכמה, יש כאן כשרון, שהביא ליראה ויראה זו הביאה לענוה וכך הוא הגיע לדרגות גבוהות ביותר בהשגה בתורה,** עד כדי כך שתלמידי ה'חזון איש' עצמם, בעלי מוחות גדולים ומדקדקים בהלכה, התבטאו על ר' חיים ברים שהנקודה הבולטת אצלו היתה **הרגישות לשים לב לדברים כפי שאף אחד לא שם לב.** הוא שם לב לדברים אצל רבותיו ללמוד מהם לעבודת ה' אשר אף אחד אחר לא שם לב אליהם. אף אחיו הגאון **רבי יהושע ברים זצ"ל** (ראש ישיבת תפארת ישראל - רז"ח) העיד עליו שראה אצל הרבי מהוסיאטין זצ"ל מה שאף אחד אחר לא ראה.

מה פשר ביטוי כזה אשר כמה נביאים התנבאו אותו על צדיק זה בסגנון אחד? אכן

פירושו: **יראה יכולה להצטרף לחכמה ויכולה להצטרף לענוה.** אומר על זה רבי יצחק בר אלעזר: כשתסתכל בפסוקים, תראה שפעמיים מופיעה יראת ה', פעם עם חכמה - 'ראשית חכמה יראת ה', ופעם עם ענוה - 'עקב ענוה יראת ה'. אך אם תתבונן, תראה חילוק ביניהם. בפסוק הראשון יראת ה' היא עטרה היושבת בראש החכמה - 'ראשית חכמה יראת ה'. יש לך חכמה והיראה היא עטרה לה. כך הירושלמי מפרש. ופירושו של דבר, **שאינ תועלת לחכמה רק אם יש אתה יראה.** כשיש לך כתר של יראה לחכמה, אז יש תועלת לחכמה, אז החכמה תביא אותך לגבהים חדשים. ובפסוק השני נאמר 'עקב ענוה יראת ה', הרי **שיראת ה' היא הבסיס לענוה,** כי **היראה טפלה לענוה.** הוי אומר: **כשאתה מצרף יראה לחכמה - היראה היא השיא של החכמה.** יש לו חכמה ועוד חכמה, והדרגה העליונה ביותר של החכמה היא היראה. אבל אח"כ אותה יראה ממש היא עקב - **הדרגה הראשונה של הענוה היא היראה, והענוה ממשיכה להתעלות ולהעמיק עוד ועוד.**

ותכלית מימרא זו לבאר מה מונח בענוה שהיא באה אחרי החכמה. יש לו לאדם כל-כך הרבה חכמה שלאט לאט הוא מתחיל לתפוס את הענוה. אחרי שהוא עולה ומטפס על כל דרגות החכמה שהאחרונה שבהן היא היראה, אז הוא מגיע אל הענוה. אלה הם דברי הירושלמי.

רגישותו המיוחדת של ר' חיים

הנה, אצל האי צדיק וחסיד וגאון ר' חיים ברים, נושא זה היה בולט מאוד. רבי חיים היה אדם שנולד עם כשרון מופלג. היה כל-כך נעים לדבר עמו בלימוד, כי הכל היה גלוי לפניו. היה כשרון לחדש חידושי תורה, כשרון להבין עד הסוף, כשרון להסביר

היכן הראש מונח. ובכן, מילא אם האדם אומן של 'שטריימלעך' כלומר, זהו עיסוקו ותחום המומחיות שלו, כי עליו אפשר ללמד זכות ולומר שאין זה נובע אצלו ממקום ילדותי אלא מפני שבזה הוא עוסק, אבל אם אדם אינו עוסק בתחום כזה, אין זה אלא מפני שהוא חי חיים חיצוניים והמוח שלו מונח בהבלים. וכך הוא לגבי הבחור עם המכוניות. מוחו מונח בדברים כאלה ולכן הוא רואה את החילוקים והשינויים.

רגישות מיוחדת לעבודת ה'

והנה בעבודת ה', הסוגיא של היות האדם מונח בעבודת ה' כוללת דרגות רבות, ולא רק זה, אלא הנקודה היא איזה כלי קיבול יש לו לאדם, מה הוא רוצה. כשתלמיד מסתובב אצל הרב, השאלה היא: מה אתה מחפש כאן אצל הרב? כשחסידי מסתובב אצל רבו - בשביל מה אתה כאן? מה אתה מחפש כאן? כעת הבה נאסוף כמה אנשים שמבקשים כאן עבודת ה'. איננו מדברים עכשיו על אנשים שאינם נמצאים כאן כלל בשביל זה, אלא משום שאביהם נמצא כאן או משום שהם מקבלים כאן תשומת לב. נדבר אך ורק על אלה שמסתופפים אצל הצדיק כדי ללמוד ממנו דרך בעבודת ה'. הבה ניקח רק קבוצה זו.

הנה ביניהם נוכל למצוא אחד שמחפש להתחבר להקב"ה, אחד שמחפש הבנה חדשה שיוכל למסור אותה הלאה, עוד אחד שמחפש התרגשויות ביו"ט. זה באמת מצוי ביותר. הוא רוצה ריגושים. הוא לא רוצה שיעבור פורים בלי שיקרה כלום. הוא רוצה ללכת, הוא רוצה לנסוע, הוא רוצה להשתתף, הוא רוצה שבועות יהיה שבועות, שראש השנה יהיה ראש השנה. מה, שאהיה בבית בראש השנה!? אני רוצה תפילות חמות וכו'. הדבר תלוי הרבה היכן

היכולת לשים לב לדברים כדי ללמוד מהם לעבודת ה', היא שילוב של חכמה עם ענוה. זוהי נקודת הדבר הזה. יסוד גדול הוא בעבודת ה' וכל יהודי יכול לעבוד על עצמו כדי להתקרב לזה.

רגישות מיוחדת למכוניות 'שטריימלעך'

נפתח בסגנון מגושם: יש שכמה הולכים ברחוב ועוברים דרך שורה של מכוניות חונות, ואחד מהם, בחור שלא כל-כך מונח בלימוד, קורא ואומר: אתה רואה מכונית זו? היא נקראת כך וכך והיא משנה פלונית. ממשיכים הלאה והוא אומר: מכונית זו היא ממדינה פלונית וזו ממדינה פלונית. וכן הוא יודע איזה מהמכוניות היא היוקרתית ביותר. מדוע אחרים אינם רואים כלום? כעין זה אפשר לדבר על מי ששם לב בבית הכנסת לסוגי ה'שטריימלעך' שאנשים חובשים על ראשם. מה החילוק? אני לא קולט מה זה מעניין אותך בכלל. מה זה משנה איזה 'שטריימל' זה? גוט שבת. אולי בשנה שנתיים האחרונות, הרמה בכמה מקומות ירדה כה נמוך, שכבר לא מתביישים לדבר ככה בגלוי ולעשות מזה עסק גדול. אנו מדברים על גברים, לא על נשים. בעבר היו הנשים מביטות מעזרת נשים ומדברות על ה'שטריימלעך', אבל שגברים ידברו על 'שטריימלעך'?! האדם קונה 'שטריימל' כדי שאנשים יסתובבו סביבו ויסקרוהו בעיניהם.

מה הפשט שהאדם שם לב בכלל לדברים כאלה? יש פה הרי תשעים או תשעים ותשע אחוז מהמתפללים שאינם מטומטמים. הם אנשים רגילים, נחמדים ובעלי כשרון, ואינם סוקרים כל היום בעיניהם לראות איזה 'שטריימל' יש לפלוני. מה התשובה? התשובה היא שהכל תלוי

כיבוד הורים כמבחן ליראת שמים

ר' חיים ברים היה אומר: אם רוצים לדעת על האדם אם הוא ירא שמים, יבדוק **איך הוא מכבד את אביו ואמו**. מה הפשט? הפשט הוא **שזהו דבר שבונה כלי קיבול אצל האדם**. זה בונה ביטול אצל האדם. ואפשר לראות את זה על האדם. אם האדם מלגלג, אם אינו מכבד, אם לא מתאים לו, אזי ירא ה' מרגיש שיש בזה סתירה. הוא שואל: **איך התורה נכנסת בך אם אין לך ביטול אמיתי?**

נסביר יותר: **תורה היא דבר נעלה, חכמת התורה היא כלי להשיג חכמה אלוקית, לקבל איזה רוממות** [העכעקרייט'] שקיים בכל מילה ובכל אות של תורה, ובכדי שתוכל לקבל אותו חלק של תורה, עליך להיות כלי קיבול אשר כשאתה לומד איזה דבר, אתה רוצה ללמוד את החלק פנימי שבו, אתה רוצה לקבל את היראת שמים שבתוך התיבות. בלי להבין איך זה עובד. אתה מאמין שיש בתוך המילים כח להשפיע עליו יראה וכח לעמוד נגד התאוה. זהו זה. אתה לא צריך לדעת יותר מזה, אתה לא צריך לדעת קבלה. אתה מתכוונן ללמוד תורה ואומר: **אני רוצה שהדיבורים הכתובים בגמרא יכניסו בי את הקדושה שאופפת אותן**. זה מה שאני רוצה. אם אינך בונה כלי קיבול כזה אצלך בלב, ייכנס בך רק החלק החיצוני שבתורה ולא החלק העליון.

הערכה לתורה ולמוסריה

יסוד זה מופיע כמה וכמה פעמים בסנהדרין פרק חלק (צט, ב; ק, א), שם הש"ס מרחיב בזה שמי שמבזה תלמיד חכם, אפילו בדרגה הנמוכה ביותר, היינו אפילו שהוא עושה דבר שחסר בו מההבנה כמה צריך להיזהר בכבוד תלמיד חכם, שולל מעצמו

המוח נמצא, אך תלוי כמו כן הרבה היכן הלב נמצא. כשלב האדם רגיש, כלומר, נקי כאילו הרופא הולך לעשות לו עכשיו ניתוח. הוא שם אלכוהול ועוד פעם אלכוהול, שלא יהיה על הלב כלום, רק יהיה נקי לחלוטין. כשלב כזה מחפש עבודת ה', הדבר הקטן ביותר מיד מצליח לגעת בו.

טבילה במקוה מחמת הרגשת הלב

כשר' חיים ברים היה נוסע מירושלים לבני ברק אל ה'חזון איש' והיה צריך לעבור דרך תל אביב (באותם ימים שהיה צריך לנסוע דרך תל אביב כי לא היו נסיעות ישירות), כשהיה חוזר, אפילו היה חוזר באמצע הלילה, לא היה נכנס לביתו לפני שהלך למקוה לטבול. מה הפשט? הפשט הוא כזה: יש לפעמים הרגשה כזו. למשל, האדם מרגיש שהוא בא קצת לכלל כעס, לא שאמר משהו, אבל בלב התרתח לרגע אחד ומיד נרגע. ירא שמים לא אוהב מה שהיה כאן. זה מפריע לו. הוא מרגיש שלבו כבר לא נמצא באותה טהרה. קשה לי שהתרתחתי בלב לרגע אחד ואני מרגיש שזה מפריע לי להשראת השכינה. הייתי רוצה לטהר עצמי. לא משנה אם הטהרה יעשה במים או בתורה, אבל הוא מרגיש זאת, זו הנקודה. כלי קיבול כזה, כלומר, אדם שבונה כלים לקבלה עם לב נקי וטהור, מבחין ושם לב לדברים שלאף אחד אחר אין כלי קיבול לראותם.

התורה מלמדת אותנו שהאדם יחזק את כליו לקבלת תורה לאט לאט. קבלת תורה פירושה בוודאי - התנהגות של תלמידי חכמים. 'עלהו לא יבול'. לשמש תלמידי חכמים ולהרגיש נקודות של גדלות, לשים לב לנקודות של יראת שמים שיוכלו לשמש אותי, שאוכל להבחין בחסרונותיי יותר, שאלמד לגשת למצוות באופן יותר נכון, לגשת לזיהירות בכבוד הזולת עוד יותר נכון, לשים לב ליראת שמים.

המטמא את הידיים על פי גזירת חז"ל. וכשהגיעו למגילת אסתר, היתה להם שאלה אם היא נחשבת כאחד מכתבי הקודש המטמאים את הידיים וצריכה מטפחת או לא. פנו לרבם רב יהודה בלשון שאלה: מגילת אסתר אין צריכה מטפחת, נכון? אמר להם רב יהודה: כי האי גוונא נמי מיחזי כי אפקירותא. זה נקרא לא לכבד את הרב, זה נקרא חוצפה, זה ענף של אפיקורסות. מבאר רש"י: כי לא כך שואלים מהרב. אם יש לך שאלה לגבי מגילת אסתר, שאל מרבך: מגילת אסתר צריכה מטפחת או לא צריכה? כשאתה אומר: נכון שאינה צריכה? - כבר חסר לך בביטול. הרי זה כעין תולדה של מורה הוראה בפני רבו, ואף שאתה פונה אליו בלשון שאלה, מכל מקום בשאלתך אתה מראה לו שאתה יודע את התשובה ואתה צריך אותו רק לברר אם זה נכון. לא! לא כך שואלים. לא כך התלמיד מדבר אל רבו. כשתלמיד מדבר אל רבו, הוא אומר: אני לא יודע כלום, אני מבקש לדעת.

עוד מובא שם שאם התלמיד יושב ולומד עם רבו ונוכר פתאום באיזה חידוש שיצא פעם מביניהם, ואומר: זכורני, כשלמדנו, אמרנו חידוש זה, הרי זה בגדר של אפיקורסות, כי צריך היה לומר: הרב כך אמר. מבאר שם מהרש"א שהגם שבשעת מעשה חידשו את החידוש יחד בדרך משא ומתן, עם כל זה כיון שאתה התלמיד והוא הרב, אינך אומר: אני ואתה, אלא: כך הרב אמר. עוד יש שם שאמר רב פפא בענין מה נחשב לאפיקורסות: כגון דאמר הנהו רבנן, ופירש רש"י: כאדם שאומר אותו תלמיד חכם, דלשון בזוי הוא זה, שהיה לו לומר רבותינו שבמקום פלוני. לישנא אחרינא: כגון דאמר הני רבנן, דכשהוא מספר שום דבר מרבנן, אומר הני, ולשון גנאי הוא הני, אבל הנהו רבנן אינו גנאי. ואיתא שם שפעם

החלק היותר גבוה שבתורה. שם איתא שהאפיקורס אין לו חלק לעוה"ב, ודרשו חז"ל שזה עולה על מי שאין לו מספיק הערכה לתורה. יש תורה, הוא אומר, אבל איננה מן השמים. על דבר אחד שבתורה הוא אומר: זה לא כל-כך גבוה, זה לא כל-כך קדוש. וכך הוא הדבר לגבי מוסר התורה, מי שמלמדו תורה... הוא רבו או סתם תלמיד חכם, והוא מתייחס אליו, לא בבזיון, אך לא כפי שעליו להתייחס אליו. זה הכל. הוא לא אמר שום דבר של זלזול כלפי רבו, אבל לא היה מספיק בטל לומר: אם אדם פלוני מוסר לי תורה, אני רואה אותו כדבר מרומם. לא מפני שאני מרמה את עצמי, לא מפני שבגלל הרגש שלי אני אוהב לחשוב שיש לו רוח הקודש. לא!!!

למד גמרא ותבין. אלא משום שכאשר אתה מקבל תורה, אתה מבין שזה לא האותיות. האותיות הן רק הדרך לקבל את הקדושה שמאחוריהן, ואם כן אני מתייחס כך הן לאותיות התורה והן למי שמוסר לי את התורה, בדרך יראה וכבוד באופן נפלא. כבוד פירושו שאני מבין שאני מעריך עכשיו דבר מרומם, כי זהו הכלי שמחזיק את הדבר העליון, ואם אתיחס אליו כאל חכמה בעלמא - אקבל רק את החכמה בעלמא, ואם אתיחס אליו כאל דבר עליון, היינו שאבין שלא חכמה בעלמא אני רוצה ללמוד, אלא אני רוצה ללמוד את החכמה כדי לקבל את מה שנמצא מאחוריה, אני רוצה לקבל את היראה שבתוך החכמה, ואני רוצה לקבל את הענוה שמעל היראה - אז אקבל את היראה והענוה.

הרגישות הקיצונית בכבוד הרב

בסנהדרין שם מובא מעשה עם לוי בר שמואל ורב הונא בר חייא שהיו עוסקים בתיקון מטפחות הספרים של בית רב יהודה. המטפחות נועדו לעטוף בהם את כתבי הקודש כדי שלא יגעו בקלף עצמו

יודע שיהודי זה יודע כל התורה כולה?! (אפילו לא היה יודע, התורה הרי אומרת 'מפני שיבה תקום'. או כפי שאנשים אוהבים לומר: אתה יודע שהוא יכול להיות הסבא רבא שלך?). למה האב נרעד? כי הוא רואה שהילד אינו מבין אל מי הוא מדבר ועל מה הוא מדבר.

כשיהודי מתייחס לתורה באופן כזה - זה טוב, זה מצוין, יש לו את הגמרא שלו. הוא הולך אתה, ישן אתה... מה שקורה הוא - זהו. זה יהיה מה שתוכל לקבל. לעומת כן, **כשהאדם מתייחס אל רבו בכבוד והערכה כי הוא רוצה לקבל את החלק היותר עמוק שבתורה - הוא יקבל את זה.** זה מה שיקרה, כי **מוחו פתוח להשגה.**

זהירותו בכבוד הזולת מתוך חכמתו

ר' חיים ברים היה יהודי כזה. כשרונו הנדיר גרם לו לקלוט במה מדובר. הוא הבין מה משמעות **הפסוק** 'ארוכה מארץ מדה', הוא הבין מה זה אומר **שהתורה היא אלוקות**, מה זה אומר **שהיא אין סוף**. לכן היתה לו **כל-כך הרבה יראת שמים, ויראת שמים זו היתה עקב לענוה - אם כן אני רוצה לקבל את הדבר העליון**. כשהסתובב אצל ירא ה', הוא התייחס אליו **באופן זה**, ואח"כ זה התרחב לכל יהודי **כשהוא נוהר עד מאוד בכבוד חבירו**.

אנשים שאינם בעלי השגה, חושבים לפעמים שזהירות בכבוד הזולת שייכת רק לסוגיית המדות. הם מתבטאים על הנפטר: הוא היה ממש צדיק של יהודי. הוא נוהר ביותר. תמיד עם חיוך על הפנים. הוא לא דרך אפילו על נמלה... זה הפשט של זה? הפשט של זה הוא **שכאשר אתה יודע מה זו תורה והקב"ה מתגלה לך קצת, יש לך השגה גם במהותו של יהודי**, כי אורייתא וישראל וקב"ה חד הוא. הכבוד שהוא נותן ליהודי אחר, היראה שלא לזלזל ח"ו ביהודי

שכח רב פפא ואמר כגון הני רבנן וישב על זה בתענית.

הלועג על רבו משולל מהשגה

אמנם כן, אנחנו כל-כך רחוקים מזה, וזוהי הסיבה שאיננו מקבלים השגות אמיתיות בתורה, כי **זה מוכיח שאיננו זוכרים מהי ערכה של תורה, מה זה אלוקות, ואם כן אנו עושים כלים קטנים בלבד לקבלה**, וחושבים שזה קשור לפקחות ולהתחכמות. הוא מצטחקק עם פלוני על חסרונותיו של רבו. אתה מזיק לעצמך. זה לא קשור אל רבך. חוץ מזה שאתה עובר על לשון הרע ורכילות, על ידי שאתה מדבר כך על רבך - אתה גורם לעצמך להיות טיפש, כי **אתה מבטל בזה את היכולת שכאשר דבר תורה יגיע אליך תוכל להשיג משהו מעבר לאותיות**, לא משום שהתורה מחייבת את האדם לכבד את רבו, אלא משום שאינך יכול לקבל עכשיו השגה בדבר עליון כי אתה מתייחס לזה כאילו אנו דבר עליון.

אפשר שזה הפירוש 'הב חכמתא לחכימין' (דניאל ב, כא). **החכם מבין מה זה חכמה, והרי הוא מתייחס אליה באופן הנכון**... כשהוא לומד דף גמרא זה כך, כשהוא לומד ספר חסידי זה כך, כשהוא רואה תלמיד חכם זה כך... זה מביא לו יראה. **למה החכמה מביאה יראה? כי חלק גדול מיראה מניע מכך שהאדם מתחיל להבין את הערך**... האם אתה מבין את הגדלות ואת העומק של מה שקורה פה? איך יתכן שאתה מתייחס לזה כילד קטן? איך נורמלי... אכן אם אין לו לאדם שום חכמה, אינו מבין על מה יצא הקצף. מה קרה? מה אתה כל-כך כועס? ילד קטן, בן תשע או אחת עשרה, רואה אדם זקן בבית הכנסת ומתחצף אליו. הוא צוחק ממנו. מגיע אביו ומזדעזע. הוא אומר לו: אתה

לענוה ובין אדם לחבירו וכיבוד אב ואם ויראת שמים - יקנה עוד ועוד. הוא יראה אצל רבותיו יותר ויקנה מהם יותר, כי הוא פיתח לזה כלים.

מה שאתה רוצה לראות - זה מה שתראה; מה שאתה מחפש - זה מה שתמצא. מדוע? כי התורה פועלת באופן זה. בתורה הכל נמצא, השאלה היא רק כמה כלים אתה מכין. אותו דף גמרא, אותו חומש רש"י. אפילו אברכים פשוטים כשהם לומדים חומש רש"י בקדושה וטהרה, כמו הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זיע"א ועוד מהצדיקים... יש כזה תורה לשמה כשהאדם לומד חומש רש"י. **הוא לומד עכשיו כדי להכיר את הקב"ה.** הוא לומד עכשיו כדי להיות ירא שמים. אכן כל פעם שלומדים את הפרשה, מוצאים דברים אחרים לגמרי, והסיבה פשוטה, כי כל פעם אתה בא עם כלים אחרים. בפעם הראשונה באת עם כוסית לחיים, קיבלת מה שנכנס בכוסית לחיים; בפעם השנייה באת עם חבית, אחרי זה באת עם שק, באת עם כובע ירוק, באת עם כובע רחב. אדם חדש הגיע ללמוד. כשאדם חדש בא ללמוד - זה מה שקורה.

מעניין בפתק ריק בדרשתו

תלמידו הגה"ח ר' משה מנחם טויבנפעלד שליט"א סיפר שכאשר ר' חיים ברים היה ראש ישיבה בסקווירא, התקיימה שם אסיפה, ואחד מהדרשנים שדרש שם, שכח באמצע דרשתו מה ביקש לומר בהמשך, ונאלץ לעצור, להוציא את פתקיו מן הכיס, לעיין בהם ואז להמשיך. אחר-כך הגיע תורו של ר' חיים לדרוש. הוא עלה אל הבימה והתחיל את דרשתו, ועד מהרה, טעה והתבלבל לגמרי, והוציא פתק מן הכיס ועיין בו מכל צד במשך דקות ארוכות, אז המשיך באומרו: לא זה מה שרציתי לומר. רציתי לומר משהו אחר.

אחר, הכל טבעי אצלו, כפי שאמרנו לעיל, כי **כלי ההשגה יותר חזקים אצלו.** שני אנשים נכנסים בבית הכנסת, הוא ראה והוא ראה, הוא ראה יהודי, אני ראיתי נשמה.

ראש הישיבה מתלווה אל המשולח

מסופר שכאשר נתמנה לראש הישיבה בסקווירא שבארצות הברית, בפעם הראשונה שראה משולח שהגיע מירושלים, הבין שהמשולח מכיר אותו וחשש שייגרם לו חוסר נעימות כאשר יראה שהוא רואהו במצב כזה שהוא צריך לפשוט את ידו ולקבץ פרוטה לפרוטה, על כן ביקש לסגור עצמו בביתו מבלי להוציא את ראשו החוצה כדי שהמשולח לא יפגשנו ולא תהיה לו חלישות הדעת, עד שראה שאין זה אפשרי, או אז גמר אומר לוותר על כבודו, ניגש אל המשולח ואמר לו: בא ונלך ביחד. הצטרף אליו וכיתת עמו רגליים מדלת אל דלת. הוא אמר בלבו: אין לי את האפשרות לוותר. אינני יכול לבזות אדם. או שאיני נמצא כאן, או שאני נמצא ואני עוזר לך.

זה מה שנקרא **שהלב עובד. זו אותה רגישות. הוא מרגיש יהודי, הוא מרגיש תורה, הוא מרגיש קדושה, הוא מרגיש אלוקות.** ואל זה האדם מגיע **כאשר הוא מבטל את עצמו.** אז מתקיים בו "היב חכמא לחכימין". מבטל עצמו פירושו: לא מעניין אותי חסרונותיו של פלוני. נכון שיש לי מוח חזק, אבל אין לי שם מקום פנוי לדברים כאלה. **אותי מעניין רק היכן אני יכול לקנות עוד איזו הבנה בעבודת ה',** עוד איזה משהו שאני יכול להוסיף. את זה אני מחפש, את זה אמצא, את זה אראה ולזה אשים לב. כפי שיש מושג של 'כל הפוסל במומו פוסל', כך יש גם מושג כזה. מי שמונה בסוגיא של מומין - מוצא כל הזמן מומין; מי שמונה בסוגיא של חילוקים עדינים בעבודת ה', חילוק עדין בין ביטול

כסף? כאילו שכסף זה כן בעיה אצלי... מוחו רץ כל היום וחושב: איך אני יכול להיזהר בכבוד חברי? איך אני יכול לעזור לזולתי?

בחכמתו מנע צחוק מתלמידי

עוד מספרים התלמידים שכאשר היה ראש ישיבה בסקווירא, היה איזה יהודי מודרני שהתגורר סמוך לשיכון סקווירא, ועשה לעצמו קביעות לבוא לדבר עם ר' חיים ברים כל ערב, והיה זה לימוד גדול לתלמידים כשראוהו עם מלוא הסבלנות ומאור הפנים כאילו יש לו את כל הזמן שבעולם. הלה לא היה שואל אף פעם אם לראש הישיבה יש זמן. הוא היה נכנס ומתחיל לדבר. ערב אחד, הופיע היהודי בהיכל הישיבה עם הופעה חדשה, משקפיים חדשים התואמים למודה החדשה ועם תספורת חדשה בזקנו ובבלוריתו, והדבר עורר חיוך אצל התלמידים. היה מה לראות - נקרא לזה כך.

והנה ר' חיים הרגיש שעוד מעט קט האיש ישים לב לכך ויפגע. מה עשה? תיכף ומיד התחיל לספר סיפור, וכה אמר: ה'קדושת לוי' היה עובד את ה' בתנועות משונות, והיה קופץ ורוקד בתפילתו, וכשהגיע אל הרבי ר' ברוך ממעזיבו זיע"א, התנה עמו הרבי ר' ברוך שיתאפק ולא יבלבל לו את דעתו. ה'קדושת לוי' קיבל על עצמו את התנאי, אך הצליח לקיימו עד שהגיעו לחלוקת הדגים בסעודת השבת. אז שאלוהו אם הוא אוהב 'פעפער' (פלפל שחור), והוא מיד התפרץ והתחיל לקפוץ על השולחן: "פעפער האב איך ליב? דעם באשעפער האב איך ליב" (פעפער אני אוהב? את הבורא אני אוהב). כשסיים ר' חיים לספר את הסיפור, התחיל לספרו שוב ועשה מצב גדול מזה, הכל כדי שהבחורים יתפעלו ויתרגשו וכל לבם יהיה שקוע

הדבר הפליא את השומעים כי ידוע היה כנואם בחסד עליון אשר משנת דיבורו סדורה לפניו. אחרי האסיפה, כשר' חיים תלה את חליפתו, הלך בחור אחד, נבר בכיסיו והוציא את הפתק, ומה גדלה פליאתו כשראה שהפתק ריק ואין כתוב בו דבר. הוא הלך וסיפר זאת לחבריו ואז הבינו שעשה מה שעשה כדי להציל את הדרשן הקודם מחלישות הדעת.

הוי אומר: אחרי מה שהיה עם הדרשן הקודם, לא היתה אצלו אפשרות לעמוד ולדרוש כהרגלו. אני לא הולך לדרוש עכשיו דרשה רגילה. מה כן? עוד מעט נראה. נשתמש עם החכמה והכשרון להציל את חברי מצער ועגמת נפש. לאורך כל הדרך הוא השתמש עם כשרונו הנדיר להיזהר עד הקצה האחרון שלא לפגוע בכבוד חבריו. בדרך כלל, כשאדם נמצא בסוגיית הגאווה, לא שיש לו גאווה גסה, אבל הוא שומר על מעמדו שלא ייפסד. נניח שאינו דורך על אף אחד ואפילו לא מדבר על מעלותיו, אך כמו שאנשים אומרים הרבה פעמים: אינני מחפש כבוד, אבל גם בזיונות אינני מחפש. מוחו מנסה לשמור בכל עת שמעמדו יישאר בתוקפו. אך **כשמוחו של אדם שקוע במשהו אחר, שמירת מעמדו אינה נוגעת אליו. יש לו כזה תענוג מקרבת ה', שמעמדו אינו מעניין אותו. מעניין אותו אך ורק איך לעבוד את ה'.**

נדמה לכם שהיה לו קשה לר' חיים לעשות מה שהוא עשה כאן?! תארו לכם ראש ישיבה שמוסר דרשה במקומו מול ציבור גדול של אנשים, ופתאום הוא עוצר ואומר: טעיתי, אינני זוכר מה רצית לומר. בדרך כלל מדובר בפגיעה אנושה, אך לר' חיים זה בכלל לא היה קשה. זה בכלל לא היה נושא אצלו. הוא לא היה צריך לעבוד אז על עצמו. מדוע? כי - מה החילוק? מה הבעיה? מה אני מפסיד כאן? זה עולה לי

יצחק בר אבודימי: מאי קרא, שנאמר (משלי טז, כו) 'נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו', הוא עמל במקום זה, ותורתו עומלת לו במקום אחר. ופירש רש"י בלישנא אחרינא: זמר, כלומר שעוסק בשירים ובזמירות תדיר תדיר, נעשה זמר, כך החוזר על התורה נעשה לו סדורה בפיו. **תורה עומלת לו - שמחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה (מהקב"ה) למסור לו טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה? מפני שאכף - שכפף פיהו על דברי תורה.**

הא לך שכאשר האדם מונח בזה, ומחפש את זה ואינו עוזב את זה, ומבקש האמת של תורה, פונה התורה אל הקב"ה ומבקשת ממנו רשות למסור לו סודות. דבר זה הוא דבר שאינו תלוי בכשרון. זה תלוי אך ורק בשאלה אם האדם רוצה את זה באמת. טהרת הלב. אם יהיה האדם אדם כזה ולא יזלזל ח"ו ביראי ה', ולא יזלזל ברבו מאומה, הכל מפני שהוא רוצה לקנות תורה ומחפש את זה - הקב"ה יפתח לו כלים להבין דברים, להשיג דברים, להרגיש דברים, וזהו התענוג הגדול ביותר שקיים בעולם.

בסיפור זה ולא תהיה להם אפשרות לצחוק מאותו יהודי.

התלמידים מעידים שהפעם היחידה שראו אותו כועס, היה כאשר צחקו פעם מיהודי. היה זה כאשר ראו אחד מדבר הבלים וצחקו לעצמם. הוא יצא אז מכליו, כי אצלו לצחוק מיהודי היה ייהרג ואל יעבור.

אם אנו נאמין בעומק שקיים בתורה... אכן כן, זה מתחיל באמונה בעומק הקיים בתורה. אל העומק אין מגיעים עם אצבע האגודל, אלא עם האמונה בזה - אמונה במה שמונח בתורה ואמונה במה שמונח בתפילה. האמן בזה, בטל עצמך לרב, בטל עצמך לאביך ואמך. הדברים האלה פותחים כלים חדשים. אל תחשוב שעל ידי חכמות והתחכמויות תזכה להבנה והשגה. זה רק יוביל אותך לטפשות ולעוד יותר טפשות. כשהאדם מבטל את עצמו, מוחו נפתח והוא מבין עוד יותר ועוד יותר, והקב"ה עוזר לו.

התורה מגלה לו סודות

בסנהדרין שם (צט, ב) איתא: רבי עקיבא אומר: זמר בכל יום, זמר בכל יום. אמר רב

מדור שבת קודש

שיעור ס"ז

לזכות

החתן **מרדכי בן שרה**

והכלה **נחמה שיינדיל בת פרומט רעכל**

נדבת אבי החתן הר"ר **הערישיל לסין הי"ו**

לזכות

הבחור **הבר מצוה שמשון בן פיגא נ"ו**

יום חמישי פרשת פקודי כ"ז אדר תשפ"ה

הדרך להסיר את הצמצומים ולהגביר את השפע

לפלא לציין שהמפרשים מביאים על **הוזה"ק** שיש אחד ויש לעולם ועד. בק"ש אומרים תחילה ה' אלוקינו ה' אחד, ואז אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. 'ועד' הן אותיות 'אחד' לפי אחד מצפני האותיות, כך ששניהם אותו דבר, אלא כשזה בגילוי - זה נקרא אחד, וכשהוא בסתר - זה נקרא ועד. וכיון שבשבת מתגלה הסוד של אחד, היינו שנעשה יותר גלוי שהכל הוא אחדותו של הקב"ה, לכן נקרא בשבת אחד בעוד בימות החול נקרא ועד. ויש לזה כמה דרגות, בליל שבת זה מתחיל, ומתחזק בצפרא דשבתא. לכן אומרים: **צְלוֹתָא דְמַעְלֵי שַׁבְּתָא**, בתפילה של ערב שבת, מתחילה הדרגה הראשונה - **דְּהָא אַתְאַחַדַת כּוּרְסִיָא יְקִירָא קְדִישָא בְּרִזָא דְאַחַד**. כסא הכבוד מתאחד בסוד של אחד. כפי שבמוחנו המגושם כסא הוא מקום שאפשר לשרות עליו, כך כסא הכבוד

אתאחדת כורסייא יקירא קדישא

אנו עומדים באמצע לימוד לשון הזהרה שאומרים בשבת קודש - 'כגוונא'. יש בו מטבע הדברים הרבה מתורת הקבלה, אך כמה שורות יש שאפשר להוציא מהן מהלך בעבודת ה'. נעבור במהירות על השורות האלה עם פירוש בסיסי ונגיע אל הנקודה. **רְזָא דְשַׁבְּתָא אִיהִי שַׁבְּתָא דְאַתְאַחַדַת בְּרִזָא דְאַחַד** - סוד השבת הוא שהשכינה שהיא מדת המלכות מתאחדת בסוד אחד. **לְמַשְׁרֵי עֲלֵה רְזָא דְאַחַד** - כך יכולה הבחינה העליונה, בחינת קב"ה, לשכון בזה העולם. כפי שדיברנו בשיעור הקודם שכדי שתהיה יחוד בין העוה"ז ועולמות העליונים, כמו שנאמר קודם לכן **כְּגוֹנָא דִּילֵיהּ לְמַהוּי אַחַד בְּאַחַד**, צריך שכאן בעוה"ז יתחזק הענין של האחד, ואז הוא מתחזק גם שם, וכך יכולה בחינת אחד הקיימת בעולמות העליונים לשרות בזה העולם.

השירים ועושה אותו כמין זמר, והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו - מביא רעה לעולם. מפני שהתורה חוגרת שק, ועומדת לפני הקב"ה, ואומרת לפניו: רבונו של עולם! עשאוני בניך ככנור שמנגנין בו לצים. אמר לה: בתי, בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו? אמרה לפניו: רבונו של עולם, אם בעלי מקרא הן - יעסקו בתורה ובנביאים ובכתובים, אם בעלי משנה הן - יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות, ואם בעלי תלמוד הן - יעסקו בהלכות פסח בפסח, בהלכות עצרת בעצרת, בהלכות חג בחג.

ביאר שם מהר"ל תשובת ה' "בשעה שאוכלים ושותין במה יתעסקו", שנתכוון לומר לה כך: **טבע האדם השרוי בשמחה, להוציא את כוחותיו אל הפועל**, ואם כן, כשבני ישראל יושבים בסעודה ושמחים, בוודאי ישירו ויזמרו, ואף שיאמרו את פסוקי התורה שלא בדרגה העליונה של הבנה, אלא יותר בגדר של שירה, הלא זו תוצאה הבאה מאליה אצל היהודי שהתורה נשפכת ממנו בשעה שהוא בשמחה. אפשר לראות מושג זה בכמה אופנים. כשילד אינו מצליח, הרבה פעמים זה נובע מכך שנותנים לו הרבה ביקורת אשר גורמת לו להיסגר לתוך עצמו. אכן כשאתה משמח את הילד, יוצאים כוחותיו אל הפועל.

בכגונא מסיימים ואומרים שזה פועל ככה: יש שפע אלוקות שנמשכת על הבריאה על ידי היחוד שנעשה, והרי הוא מושפע באחת לנשמת היהודי, **ואתעטרת לתתא בעמא קדישא**. זוהי הנשמה יתירה שהאדם מקבל, והתוצאה היא **כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה**. המציאות הנעשית לנשמה היא שעכשיו היא יכול להודות לשיר ולומר שיש אלוקים בעולם בשמחה. זה גם דבר פשוט. כשאין האדם שמח, הוא לא נוכח ואינו מוכן לכך. לכן

מתייחס למדת המלכות שבעוה"ז שהיא כלי מוכן שקב"ה יוכל לשרות כאן. ואז נעשה 'אתאחדת', כפי שנאמר לעיל שנעשה כאן ענין של אחד - **ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עלאה**. עכשיו יכולה לשרות כאן הבחינה העליונה.

ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא

וכאן אנו מגיעים אל הנקודה שעליה אנו רוצים לדבר. **פד עיל שבתא** - כשהשבת נכנסת, אחת מהתוצאות הגדולות ביותר היא - **איהי אתיחדת ואתפרשת מסטרא אחרא**. נעשה יחוד, וזה גורם שכל עניני הסטרא אחרא והפירוד, נעלמים. **וכל דינין מתעברין מנה ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא**. יחוד זה הוא הדבר היחיד שקיים, **ואתעטרת בכמה עטרין לגבי מלכא קדישא**. היחוד נעשה יותר ויותר, ונעשה יותר ויותר מוכן וראוי שישרו כאן בחינות עוד יותר גבוהות, **וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא**. כל מיני שלטון בעוה"ז השייכים לקטרוגים ולדינים - **כלהו ערקין ואתעברו מנה, ולית שולטנא אחרא בכלהו עלמין**, וזה מה שגורם **ואנפאה נהירין בנהירו עלאה** - פניה מאירים באור העליון. **ואתעטרת לתתא בעמא קדישא** - היחוד שנעשה מגיע למטה לתוך בני ישראל. **וכלהו מתעטרין בנשמתין חדתין** - כולם מקבלים קישוט של נשמה יתירה. וזה מה שנותן לו לאדם לשיר להקב"ה בשמחה עצומה - **כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין ולומר ברכו את ה' המבורך**.

בשעה שאוכלין ושותין במה יתעסקו?

על השורות האחרונות כדאי לציין לדברי מהר"ל בסנהדרין (קא, א). **בש"ס** שם איתא: תנו רבנן: הקורא פסוק של שיר

את הסוגיא ונבין. **על פי סדר הבריאה, הכל מסודר.** עניני הממון בוודאי, ואף דברים יותר עמוקים. למשל, האדם רואה שקשה לו בנפשו כי אינו יכול לתת ביטוי לנפשו ולהוציא את כשרונו לפועל. הוא מחפש עבודה, לאו דוקא בשביל הכסף, אלא בעיקר כדי לתת ביטוי לנפשו. האם מתקשרת אל המשגיח בישיבה ומבקשת אם יוכל ליתן לבנה לכרוך את הספרים - תן לו איזה תפקיד. הוא זקוק לזה באופן נחוץ...

תמיד נראה שהמצב בעייתי ואפשר להביא פתרון מבחוח. אבל אם נבין את סדר הבריאה, נראה שזה עובד כך. **הקב"ה שולח שפע ובשפע יש הכל** - כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקיני תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. **הכל נמצא בו, אך הדינים באים וגוזלים וחומסים ומצמצמים, והרי הם פוגמים בשפע שלא יגיע למקומו במלואו.** אכן הדבר מצוי שהאדם מביא אל השולחן מספיק אוכל או ספרים, הוא הולך לאן שהוא וחוזר, ומגלה שחסר. הנה כי כן, הדינים האלה יונקים בצורה של גניבה. הם יכולים לגזול מהקדושה קצת שפע ואז חסר לקדושה.

היחוד מסלק את הבעיה

ומהו הפתרון האמיתי למצב כזה? מבואר בכגוונא דבר נפלא. **היכולת של הסטרא אחרא לגזול מהשפע היא רק כשיש פירוד.** הדבר דומה לצינור שיש בו נזילה של מים. כשהצינור מתוקן - המים זורמים כדרכם בלי שום חסרון, אך כשיש איזה נקב בצינור, חלק מהמים פורצים ממנו החוצה, וממילא אין המים זורמים כדרכם בהמשך הצינור ואינם באים במלואם ליעדם.

בשבת קודש אומרים בכגוונא כך: יש יחוד נפלא שנעשה בשבת. קב"ה ושכינתיה.

היו **הצדיקים** אומרים: תתחיל אפילו מדברים שהם ילדותיים. נסה, **העיקר שתהיה שמח.** ותבין מה אתה עושה בזה, **אתה רוצה עם זה לפתוח קצת את נפשך כדי שתוכל להיות במצב רוח של שבת,** היינו שתוכל לבוא ולומר 'מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'.

לסלק את הבעיה במקום להמציא פתרון

קעת נעמוד על נקודה אחת. בכגוונא מוזכר כמה פעמים שהסטרא אחרא מסולקת בשבת - **איהי אתיחדת ואתפרשת מסטרא אחרא, וכל דיני מתעברין מנה, כל שולטני רוגזין ומארי דדינא בלהו ערקין ואתעברו מנה. ולית שולטנא אחרא בבלהו עלמין.** הנה כלל זה הוא כלל פשוט שראוי לזכור אותו, כי הוא דבר שנוגע גם לאמצע השבוע. כשיש לו לאדם בעיה הזקוקה לפתרון, הוא נוטה לומר שזה חלק מסדר הבריאה. למשל, אם הוא עובד באיזה מקום ואינו מרוצה כי יש שם אנשים שמטרידים אותו, כיון שפיקח הוא, הוא מסתכל בהסתכלות רחבה ואומר: כך הוא סדר הבריאה. מאוד קשה לו, אבל הוא מסתכל על זה כאילו הבעיה נעשית מאליה, וכדי למצוא פתרון צריך לעשות משהו בקום ועשה. צריך ליצור יצירה חדשה.

אך האמת הפוכה. האמת היא שבגלל שהעולם שלנו יונק בכל עת מה' אחד ושמו אחד, אם יש כאן בעיה, הרי זה כאילו אחד מבחוח מפריע. **צריך פשוט לעשות פעולות שיגרמו לפלוני להסתלק.** האדם שואל: איני מבין מה את סח. דבר אחד אני יודע - שאין לי מספיק כסף לגמור את החודש. יש לי כל-כך הרבה הוצאות, בפרט עכשיו בערב יו"ט, ובכן, מה תאמר לי, שבעצם יש לי מספיק ובאמצע הלילה בא אחד וגונב לי את כספי! והתשובה היא: כן. הבה נלמד

מתקדמים הלאה ממצב כזה, בכל הצורות שבו, עם כל הלבושים שבו. הנה **דבר זה קרה בגלל תגבורת הדינים**. הגיע כאן צמצום. מדוע חסר לך עכשיו ישוב הדעת ושמחה? מדוע אינך יושב עכשיו ולומד ומחדש? **אין זה אלא שהגיע עכשיו צמצום על-ידי הדינים וזה מה ששולט כאן עכשיו**. והנה האדם רגיל לדבר עם הבעיה בשפת הבעיה. **הוא נופל כל כולו בתוך הדאגה**, ויש שהוא נופל גם בתוך היאוש, והוא מדבר במרירות וחושב במרירות. אבל עצות!!! הוא מחפש עצות, והוא מדבר עם זולתו כדי לקיים מצות 'דאגה בלב איש שיחנה', ומושך אף אותו בתוך הדאגה, במקום שיהיה להיפך. זה הרי אחד מהקשיים שלנו. זוהי הרגשתנו בעוה"ז.

ומה האמת? האמת היא שהיות שכל המצב יונק מדינים, כיון שהאדם מסיח דעתו עכשיו... הן תראה שאחד מהפירושים של 'שיחנה' הוא **שיסיח דעתו מזה**... פעמים שחושבים שזו עצה פשוטה... אה, תודה, אתה נותן לי עצה נפלאה - להסיח את דעתי. את זה הלא ידעתי. אבל אני מבקש עצה אמיתית, לא להסיח את דעתי. מה, אתה מייעץ לי לחיות באיזה שקר? - לא-לא! **דבר ראשון צא מאותו מצב. אין הוא אמיתי**. הבה ניזכר בשפה שמקודם שוחחנו בה - **קום ועשה**. הפירוש הוא כזה: אתה מסתכל כאילו הבעיה היא העולם האמיתי, ועכשיו צריך לקרוע רקיעים, בין עם תפילה בין בשאר דרכים כדי להמציא פתרון. והאמת היא שאינך צריך לעשות כלום. אתה זקוק רק שלדינים לא יהיה מהיכן לינוק. כשלא יהיו מהיכן לינוק - המצב יתבטל מאליו.

מלחמה חזיתית מחוקת את הבעיה

נבאר בשפתינו איך עושים זאת, אך כלל הוא לכל הענינים שבעולם. זכורני לפני זמן

מתגלה קצת יותר בעוה"ז שהכל אחד, הכל אלוקות. **והיחוד שנעשה בעוה"ז, גורם לכך שלדינים לא יהיה מהיכן לינוק**. אחת מהתוצאות שנעשות היא שהדינים אין להם חמצן לנשום והם נעלמים מאליהם. כאשר **'אתתקנת למשרי עלי מלפא קדישא עלאה, פד עיל שבתא'** - אין כלום. העולם יונק מהקב"ה וכל הדברים האחרים אין להם שום שליטה. זה נוגע הלכה למעשה לגבי שמירה בשבת. אין אומרים 'שומר עמו ישראל לעד', וכל כיו"ב, כי אין דינים בשבת ואין צורך בשמירה. תאר לך שהאדם רוצה ללכת ממקום למקום בשעה שלוש בלילה, בדרך כלל הוא מפחד קצת, למה? כי אינשי דלא מעלי יכולים לבוא באמצע הלילה ולפגוע בו. אבל אם הוא יודע שהמקום מוקף בגדר ואף אחד אינו יכול לבוא מבחוץ - הוא רגוע. ובכן, בשבת כל הדינים בטלים לגמרי...

ומדוע זה כל-כך חשוב לכל אחד? כי זהו הבנה קצת יותר רחבה בכלל ישן שנחוץ לכל יהודי, יהדות פשוטה, **שהנעה והפתרון לבעיה מגיע על-ידי שהאדם מביא יותר קדושה למצב. זהו הפתרון האמיתי**. כשאתה נמשך למצב החיצוני ולדאגה ואתה מבקש עצה, אזי ראשך אינו במקום, כי לא זוהי הדרך.

זהירות שלא להישאב לתוך הצמצום

נביא דוגמא מעולם אחר. העולם אומרים: כשטיפש מתווכח אתך, בו ברגע שאתה עונה לו כאיוולתו, הוא כבר הפיל אותך לרשתו. הוא כבר ניצח אותך. כבר לא מעניין בכלל מה אתה אומר. הוא פשוט מוריד אותך לרמתו. המציאות הזו קיימת **כל פעם שהאדם מתמודד עם איזה קושי, וזה מביא עמו דאגה**. דאגה שוברת את האדם. היא מחלחלת מאוד עמוק בלב האדם. בכל בעיה שיש לו, אם זה עניני ממון, אם זה סתם דאגת העתיד, איך

איך מתו הבכורים בחצי הלילה. הקב"ה לא הוצרך להורגם, אלא כפי שאומרים בליל הסדר: נגלה עליהם מלך מלכי המלכים. זהו זה. כח הקליפה התבטל כי העולם נתמלא בקדושה בחצי הלילה. אור גדול מאוד. לילה כיום יאיר. כיון שנתגלה כזה אור גדול, ממילא לא היו לבכורים שהם מרכבת הקליפה מהיכן לינוק את חיותם ומתו.

אף על חילו של סנחריב שמתו בליל הפסח אמרו **חז"ל** ששמעו שירת המלאכים ומזה מתו, ואיתא **במאור ושמש** (שביעי של פסח) שזהו הביאור במה שאמרו **חז"ל** שביקשו מלאכי השרת לומר שירה: "היינו שמלאכי השרת בקשו לומר שירה כדי שישמעו מצרים נעימות הקול שלהם ותצא נשמתם, כמו שהיה בסנחריב וחילויתו ששמעו שירה ממלאכי השרת ויצאו נשמתן. אמר הקב"ה: מעשי ידי טובעים בים, כלומר, שהמצריים סָּבְעוּ את מעשי ידי - שהם ישראל - בים, דהיינו שהשליכו אותם ליאור, וצריך אני להיפרע מהם מדה כנגד מדה שיטבעו בים".

כשבני ישראל אומרים שירה להקב"ה, **כשבני ישראל מתדבקים בהקב"ה, אין להם לדינים מהיכן לינוק. רואים דברים כל-כך גלויים.** סדר העולם הוא. עליך להבין מה קרה. **קרה פירוד. תקן את שורש הבעיה.** מדוע אנו כל-כך מתמודדים עם בעיות? כי אנו מחפשים תמיד לתקן את התוצאה האחרונה. האדם מסובך בחובות. אתה מנסה לעזור לו. עשה את זה כשיטת הרמב"ם. חזור קצת אחורה ועזור לו לעמוד על רגליו. וכך הוא תמיד אתנו בעצמנו. אנו מביאים פתרונות לחלק האחרון ולכן הבעיה חוזרת וניעורה שוב ושוב. **הדינים הם הם השורש לכל הבעיות של האדם. אין לו לאדם את צרכיו ודברים אינם כמו שצריך, הכל הוא תוצאה של צמצום**

רב שהיו בחורים באיזו ישיבה שעשו עוולה גדולה - בזיונות ממש. כשנודע הדבר לצוות הישיבה, יצאו מכליהם מרוב צער וביקשו לקחת את העומד בראש ולזרוק לכל הרוחות. הם הרגישו שאם רק היו יכולים, היו משליכים אותו גם מהעולם הבא. היה שם יהודי פיקח. אמר להם: אם אתם רוצים שהבזיונות יגדלו עוד ועוד - עשו מזה עסק. בדיוק כך! תזרקו את הבחור למען ישמעו ויראו, שכל הישיבות יידעו מה היה פה. אני זוכר את המעשה כאילו היה זה אך אתמול. הם קראו לבחור ואמרו לו כך: העוולה שעשית היא חמורה ביותר, צריך לדעת מה עושים אתך, אבל דבר ראשון - אוי ואבוי אם תדבר אפילו עם אדם אחד על זה... הם לא סילקו אותו ולא עשו שום דבר, ותוך יום אחד, הבעיה נעלמה כלא היתה.

כוונתנו להראות בזה שאנו מבקשים להילחם עם בעיות, אבל **תוך כדי הלחימה אנו רק מגדילים ומנפחים אותן.** מדוע זה כך? אנו מבינים שכך הוא מצד חכמת חיים, אבל מדוע בשורש זה כך? הסיבה בשורש היא כי **מקור הבעיה הוא הדינים, וכשאתה שוקע במצבם, ואתה מאמין בו ודואג ממנו, אתה רק מוסיף להם כח.** הדרך הנכונה היא **שהאדם מעורר - בדברים מעשיים - את ענין היחוד.** יחוד פירושו: הוא עם הקב"ה, הוא עם התורה, הוא עם בני ישראל. גבי מחלוקת רואים את זה כל-כך ברור. כך אמרו **חז"ל במסכת סנהדרין** (ו, א) שכיון שפורצת מחלוקת, היא הולכת ומתגברת - האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא, כיון דרווח רווח. **כשאתה מעורר את היחוד, אין לדבר מהיכן לינוק.**

חסימת מקור יניקת הקליפה

אף דברי ר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א הידועים על מכת בכורות הם על דרך זו.

לעצמו שכל פעם שהוא מרגיש לחץ להביא פתרון לאיזה דבר, הוא עוצר למשך חצי שעה - אני לא עוסק עכשיו בענין זה. חכמת חיים כה נפלאה היא, והיא כל-כך אמיתית וכל-כך טהורה. **אם האדם עושה את זה באופן הנכון, זה מקשר אתו להקב"ה.** אבל תתחיל עם העצה הזו. אם אני מרגיש מתוח, אם אני מרגיש אני חייב להתקשר עכשיו ולהרים את כל העולם על הרגליים - אני עוצר. עכשיו למשך חצי שעה אינני מטפל בנושא.

אפשר לראות זאת גם כשהאדם רוצה להיזכר במשהו. אתה יודע מתי זה צץ בזכרוןך - כשאתה מתייאש ומתקדם הלאה, אז אתה נזכר בניגון, אתה נזכר במספר, אתה נזכר בשם. כך הוא סדר הנפש. מה הפשט? הפשט הוא אותו דבר. **נכנסת בצמצום ומוחר נלחץ, וכיון שכן, אינו פרה ורבה. שורש הדבר הוא הדינים.** זה יגיע... זה יגיע ממילא... הוא מתקשר למומחה כדי שהמומחה יאמר לו: חכה קצת, הוא יתבגר וזה ייעלם לבד... אתה יכול לומר את זה בעצמך, אם כי אצלך זו עבודה יותר קשה...

אמונה בכוח התורה כיצד?

זהו השורש גם במה שאמר הרה"ק רבי שמואל מסלאנים זיע"א שכאשר יש לו בעיה, הוא מתיישב ללמוד דף גמרא; בעיה יותר גדולה - שתי דפים; בעיה עוד יותר גדולה - הוא יושב ולומד שלושה דפים, ועוד לא היתה בעיה ששלושה דפי גמרא לא פתרו אותה. הרבה פעמים מביאים זאת כשעוסקים בסוגיית האמונה בכוח התורה. בוודאי, האדם צריך ללמוד עם האמונה שהתורה מסדרת את הכל. אבל קצת יותר הסבר - מה הפירוש אמונה בכוח התורה? הרבה פעמים כשמוסיפים הסבר, זה מחזק את אמונה, זה עוזר שבאמת נוכל להבין שזה יעזור. אומרים לאדם: **הבעיה אינה**

השפע. מה פשר הצמצום? הקב"ה הרי שולח שפע! התשובה היא: מישוהו גונב כאן. השפע הולך למישהו אחר. ובכן, **כשהאדם מתדבק שוב עם הקב"ה - הבעיה נעלמת.**

לטפל בשורש במקום בתוצאה

זכורני לא מזמן שהיתה בת שקצת הידרדרה. מצאו אצלה כלי משחית וכו' וביקשו לעזור לה. כשפנו אל המומחה, תגובתו הראשונה היתה: אם לבת בגיל כזה יש כלי כזה, אין זה נושא רוחני. כפי הנראה אין לה קשר בריא עם אמה. אני יכול לומר לכם זאת בעיניים עצומות באמצע הלילה - אין לה קשר בריא עם אמה. וכך באמת הווה מעשה. האם זה רוח הקודש? לא! זו מציאות.

אף אנו כשאנו מתמודדים עם כלי משחית וכו', הרי זה משום שאנו אין לנו קשר בריא עם האם. זה מאוד פשוט. **טפל בשורש.** איך אומרים כאן בכוונא? - שהשכינה תשרה אצל האדם. האדם בוכה לרבש"ע - עוד ועוד. משירת המלאכים מתים חיילותיו של סנחריב. זה באמת עובד. זוהי הפשטות במה שכתבו כאן. **פד עיל שפתא - כשהשבת נכנסת אצל היהודי בנשמתו - איהי אתיחדת ואתפרשת מסטרא אחרא וכל דינין מתעברין מנה ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא, ואתעטרות בכמה עטרין לגבי מלכא קדישא.**

צריך האדם להרגיל את עצמו אפילו בימות החול כשהוא שרוי בבעיה מטרידה, לעצור במוחו ולומר: רגע אחד! נדמה לי שאני משתף פעולה עם הדינים. עם כל הפתרונות שאני מחפש - מוחי רק מוסיף להכנס בצמצום...

עצירה לחצי שעה - עצה נפלאה

יהודי סח לי לאחרונה שקבע מנהג

דעתו, ואז עלה לו ברעיונו איזו עצה והתקשר למישהו אולי יוכל לעזור לו. אח"כ התגבר והתיישב ללמוד הגם שהבעיה שקלה הרבה, ולאחר שעה של לימוד, התקשר הלה להודיע לו שזה כבר מסודר. הוא הוצף בהרגשה כל-כך נעימה - ישבת ולמדת והענין סודר.

אכן המהלך עובד גם כשאינן פלוני מודיע לך אח"כ שזה מסודר. חזרת ודיבקת עצמך בהקב"ה. יצאת מהצמצום. האדם יכול להרגיש שהוא מתוח, ופעמים שאשתו יכולה לומר לו: אתה מתוח. רואים עליך... אם אתה מתוח, אתה נותן כח לצמצומים.

שבת אחים מביא שפע רב

וכפי שזה קיים לגבי אורייתא ולגבי קב"ה, כך זה קיים לגבי ישראל. **כשיהודי נמצא עם עוד יהודים בצוותא חדא, זה מוליד שפע, כי זה יחוד במקום פירוד, כשטו כמשמעו.** בענין זה יש מה'יחודושי הרי"ם זיע"א שאמר כך על כגוונא: "ישראל יכולין להיות אחד במחשבה וכל דינין מתעברים מינה ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא. בכל יהודי יש ניצוץ של קדושה, רק הוא מלוכלך במחשבות זרות ובעובדין דחול". זה נוגע לנו ביותר, כי כך נראה היום-יום שלנו. היהודי יש לו אש תמיד בפנים, אבל היא עטופה במחשבות זרות ועובדין דחול. אכן מדבריו אנו שומעים שכשהוא מזכיר מחשבות זרות, הוא מתכוון גם לטרדות דומיא דעובדין דחול. "וכשבא שבת ומאיר לכל אחד מישראל". השבת אינה מתייחסת לכל מה שמסביב. היא מיד נכנסת אל הנשמה. זהו הרעיון של קום ועשה. אל תהיה עסוק בכל מה שקורה בחוץ. פעמים שיש מעגלים של שומרים שאינם נותנים להכנס פנימה. יש מי שמתווכח אתם ונשאר להתווכח אתם, ויש מי שאינו שואל שאלות. הוא פורץ

במקור השפע. השפע עדיין מגיע אליך גם עכשיו... כדברי הרבי ר' אלימלך זיע"א על הפסוק 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים': הקב"ה ממטיר כל הזמן. זה שאתה אינך מקבל, משום שיצאת - 'ויצא העם ולקטו' - יצאת מתחת כיפת השמים ולכן אתה צריך ללכת ללקוט, **ואם תחזור אל תחת כיפת השמים, ירד עליך השפע היורד מן השמים...** זהו גם מה שכתוב **במדרש** אין דבר רע יורד מלמעלה. לשון המדרש הוא: מן השמים מגיע אך ורק טוב, הבעיה היא שחסר להם לבני אדם כלים לקבלו. ובכן, **כשאתה נמצא בכל מצב של מצוקה, בעצם זה שאתה מרגיש במצוקה, אתה מבין כבר מדוע אין השפע מגיע אליך.**

לא קל לשמוע את זה. צריך לדבר על זה כשנמצאים במצב רוח טוב. הרי זה כאילו אחד עומד מן הצד ואומר: נו, ברור שזה לא עובד. תביט על עצמך ותבין למה... זה באמת ככה. **האדם יש לו יכולת לקבל דברים נפלאים, אבל הוא צריך להיות כלי. כלי שבור אינו יכול לקבל.** ובכן, כשהאדם חוזר אל הקב"ה... אף שאינו לומד באותו חצי שעה שהוא עוצר מלטפל בנושא - הוא כבר עושה את השלב הראשון. **דבר ראשון להוריד את הלחץ.** ואם הקב"ה עוזר ויש לך את הגבורה לשבת וללמוד בחברותא - אל תעשה את זה בשביל להסיח את דעתך בלבד, אלא תוסיף לזה אמת. **התבונן קודם לכן ואמור: מה אני הולך לעשות עכשיו? אני הולך להתדבק בהקב"ה באמצעות תורתו.** אני מאמין בכוח התורה. מה הפירוש אני מאמין בכוח התורה? **אני מבין שכאשר נשמתו של יהודי חוזרת אל הקב"ה, הפירוד נכנס לבעיה, כי אין לו ממה לינוק, וממילא הבעיה נעלמת.**

אמש סח לי יהודי שהיה לו לחץ גדול בענין ממוני. בתחילה ניסה להסיח את

ולעורר את החלק הטוב, חלק הרצון, וזה יגרום לכך שהדבר יסתדר על הצד היותר טוב.

תפילת שחרית בלב נקי

והנה כשהיהודי קם בבוקר ומנסה להתפלל... הוא רוצה לומר אהבת עולם כמו שצריך - ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך; הוא רוצה לומר קריאת שמע כדבעי... הוא רוצה לעורר את הדבר הזה. אין לו עכשיו טרדות וענינים. זה מתנה כה נפלאה מהקב"ה. תארו לכם שהיו מתפללים תפילת שחרית בארבע אחר הצהריים. אתה יכול להתפלל תפילת שחרית בשחרית. כמה נפלא! צריך להיות טיפש להרוס אותה על-ידי התעסקות קודם התפילה בדברים אחרים. זה הרי כל-כך מתוק. אם האדם היה מוצא את המהלך איך להתפלל באופן זה גם מנחה, היה זוכה עוד פעם ביום למתנה זו, אבל עכ"פ בשחרית שהלב יהיה נקי - עכשיו תן לי לחשוב אך ורק על להתקרב אל ה'.
הבה אקח את הרצון שקיים בתוכי ואשמור עליו לבל יתפזר לאלף מקומות. אז יש לו לאדם יכולת להמשיך שפע גדול ליומו. וזה נעשה ממילא. זה לא מפני שבשומע תפילה הוא מכניס כל מיני אותיות. זה הרבה יותר חזק מזה, כי היחוד שאנו מדברים עליו, הוא בכמות ובאיכות. בכמות פירושה, בכל הדברים, בכל העולם ובכל בני ישראל. באיכות פירושה - **כמה שהלב מרגיש ובווער ורוצה את הקב"ה עצמו. זהו היחוד הנעשה כשיש לו ליהודי השתוקקות להקב"ה, היחוד הנעשה כשרצונו הוא להיות קרוב אל ה' בדביקות. זה מה שמביא שפע, כי כך נקבע סדר הבריאה.**

טיפול באמצעות שירת קה אכסוף

זהו בוודאי גם לענין המשל שהבאנו לעיל בענין הקשר עם הילדים, שהוא לא

פנימה ועוד לפני שהשומרים קולטים מה קורה, הוא כבר עמוק בפנים. ממשך ה'חידושי הרי"ם': **"וממילא נופלים כל דברים החיצוניים ומחשבות זרות, וממילא נשאר בו זה המכוון של קדושה"**.

הוא אומר שם **שאחת מהדרכים ליתן לשבת להכנס אל הלב כדי שעל ידי כן יפלו כל הדברים החיצוניים היא להתאסף ביחד עם אחים מישראל, כי אז נעשה רצון אחד, כי נשמתם שורש אחד להם.** אכן זוהי הפשטות במושג של **שבת אחים**, בין בשבת בין בכל זמן ועידן. המהלך הוא כזה: כשהאדם נכנס לעולם מצומצם, רצונו מאיר את הבעיה. למשל, אם הוא רוצה לקנות דירה, כל רצונו נכנס לשם ושם הוא פועל - אני צריך דירה. כמו"כ ברוחניות, הוא רוצה לקום מוקדם. זה צמצום, כי בעצם הוא רוצה דביקות, אבל רצונו נכנס במקום מצומצם - הלוואי שאצליח לקום מוקדם. כך הרצון נכנס תמיד ללבוש, לאיזה משעול קטן לפי המצב שבו האדם עכשיו שרוי. אבל כשהיודים מתוועדים יחדיו ומשווחחים בעבודת ה' ושרים ניגונים, הרי הם מסירים את הלבושים. הם נותנים לנשמתם לשיר באופן טהור, והיות שכל בני האדם שווים בחלק זה, מתעורר אותו רצון אצל כולם ונעשה מזה יחוד נפלא, וזה מה שמביא שפע.

צדיקים היו אומרים שכאשר יהודים יושבים ביחד, מתי שזה יהיה, זה מביא שפע. מדוע? שוב, אפשר להסתכל על זה באופן חיצוני - זה סגולה, זה דבר גדול, הקב"ה נהנה מזה. הכל אמת. אבל כשלומדים את הסוגיא ומבינים קצת הרעיון של כגוונא, מבינים שממילא נופלים כל הלבושים.

אף בשלום בית זה יכול לעבוד כך. אתה יכול להשתעשע עם החולשה ולהתווכח, אבל לאן תגיע בדרך זו? **ואתה יכול לקום**

מחשבה או טרדה במוח, הוא אומר: אדרבא, אני עוסק עכשיו בזה. דיברנו פעם בסגנון כזה: מישהו מתקשר אליו: נו, ביקשת ממך שתסדר את העניין... והוא באמצע לשיר קה אכסוף, והוא לוחש לו בטלפון: אני עכשיו באמצע לעשות בענין זה. פגשת אותי ממש באמצע... והוא ממשיך לשיר. **זוהי הנקודה של השקפת היהודי בשבת ובכל השבוע.**

רק משל, אלא גם נמשל. **כשיש אהבה, כשיש קשר, עובר כל מה שצריך, יראת שמים וכו', אך כשיש פירוד, לפעמים מחמת טרדה, שום דבר אינו יכול לעבור.** זהו סדר הדברים. עכ"פ בשבת קודש ברור שהאדם מנסה לעבוד במהלך זה. הוא מביא עצמו להרגיש אז כאילו כל מלאכתו עשויה, והוא מקרב עצמו להקב"ה. אם מבקרת אצלו

יום ראשון פרשת ויקרא א' ניסן תשפ"ה

מתנת החירות מעולם הטבע

יכולים לקחת מזה אתנו, וכן נבין שיש לזה שייכות גדולה לראש חודש ניסן, הן לחודש עצמו והן לראש החודש.

לקחת לו גוי מקרב גוי

ידוע שהקב"ה מחדש את הבריאה בחודש ניסן. האילנות מתחילים להוציא אז את פירותיהם, וכל הרואה מברך: שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם. הכל מתחדש. אכן כשמדברים על הדבר המתחדש, צריך להבין מהו אותו דבר. למשל, כשאתה רואה אילן ואתה רוצה להודות לה' שבראו, עליך להבין מה זה אילן. אילן הוא דבר שמוציא פירות, אילן הוא דבר שיש לו יופי, אילן הוא דבר שמצל מפני החמה. כשאתה מגדיר מהו אילן, אז אתה יכול להבין שהבריאה מתחדשת על-ידי שהאילנות מתחדשים ואתה יכול להודות עליהם. מה שאין כן אם אינך יודע מהו אילן, כי אז הגם שאתה רואה שמשוהו מתחדש כאן, אינך מבין מה מתחדש ואין לך משמעות.

אפשר לדמותו למי שיש לו ילד בת"ת שהיתה לו ירידה, ויום אחד מתקשר אליו המלמד ואומר לו: אני רואה את בנך בלי עין הרע שמבטא את כשרונו, אני רואה שיש לו עלייה לאחרונה. והאב אינו מבין - מה הכוונה מבטא את כשרונו? על איזה כשרון מדובר? מה הכוונה יש לו עלייה? על איזו עלייה מדובר? אצל ילד בן שנה וחצי, עלייה הכוונה שהוא צועד על רגליו ואינו יושב כל הזמן במקום אחד; אצל ילד קצת יותר גדול, הכוונה שהוא יודע לדבר; אצל

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

המהר"ל בגבורות ה' (פרק מ"ד) מביא את הקושיא הידועה שכבר הקשו הראשונים כמלאכים: מדוע אמר הקב"ה בדבר הראשונה אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אשר בראתי את השמים ואת הארץ ואת כל אשר בהם? והשיב מהר"ל שהקב"ה מדבר בלשון נוכח, אנכי ה' אלוקיך, לומר: הגם שבראתי את כל הנבראים, אנכי ה' אלוקיך באופן מיוחד, וזה להורות שהיהודי הוא נברא מיוחד שיש לו מעלה אלוקית שהוא נבדל מן הגשמיים.

ביאור תשובתו: זה היהודי יש לו יכולת בהיותו בתוך העוה"ז להתקשר עם הקב"ה ולהיות מרכבה לשכינה, הוא חידוש יותר גדול מכל הבריאה כולה, ולכן אמר הקב"ה: לא רק בראתי שמים וארץ, אלא אנכי ה' אלוקיך, כלומר, בראתי אותך להיות ה' אלוקיך ולהשרות את שכינתי עליך בעודך בעולם התחתון, אשר זהו חידוש גדול בהרבה, וכן הוא מחייב גדול, כי כל עשרת הדברות וכל התורה כולה, הכל תלוי בכך שבראתי אותך באופן שתוכל להתדבק ולהתאחד בי.

מהר"ל ממשיך, ויסוד זה נמצא הרבה בגבורות ה', שהיהודי חייב להבין שאחד מהיסודות העיקריים של יציאת מצרים הוא מה שנתגלה אצל היהודי שיש אצלו כח מעל הטבע, וזה מה שמביאו לחירות אמיתית, וזה אחד מיסודות ליל הסדר, חלק הוא מההבנה בכך שהאדם צריך לזכור שהקב"ה הוציאו מארץ מצרים ולהודות לו על כך. נלמד את הנושא כדי להבין מהו

אשר זהו ממש יסודו של יו"ט פסח. ובכן, כפי שראינו בדברי מהר"ל, הענין הוא כזה: הקב"ה ברא כל מיני הנבראים, ולקח את בני אברהם יצחק ויעקב, ונתן בהם כח למעלה מדרך הטבע להתדבק בו יתברך, ולכן יש להם חירות, כי אינם משועבדים לשום ענין מעניני הטבע. הקב"ה אומר: אנכי ה' אלוקיך. אם הוא אומר לך שהוא אלוקיך, פירושו של דבר שהוא יכול לשרות עליך בכל מצב, ואם כן אין שום דבר שיכול להפריע לך, כי כל מה שמפריע, הוא בסדר הטבע, ואם אתה מעל הטבע - אתה תמיד במצב של חירות.

אשר פסח על בתי בני ישראל

במקום אחר כותב מהר"ל (פרק ט) שזוהי הסיבה שעושים עסק גדול מכך שהקב"ה פסח על בתי בני ישראל ולא הרג בכורי ישראל, ולכאורה אינו מובן, כי כל המכות באו רק על המצרים ולא על ישראל (ובמכת דם היה הדבר ניכר ביותר כאשר שנים שמו מכוס אחת, זה שנה מים וזה שנה דם), ומה החידוש המיוחד של מכות בכורות שמתו בה רק בכורי מצרים ולא בכורי ישראל?

מבאר מהר"ל: "דע כי לעולם היו המכות תמיד עולים ומתגברים, ומפני כך אין לתמוה אם לא היתה המכה בישראל בכל שאר המכות, שמדריגת ישראל יותר חשוב ויותר עליון במעלה עד שלא היה כח במכה למשול בישראל, אבל כאשר הגיע למכת בכורות שהיתה על ידי הקב"ה, שלא תוכל לומר שהיתה מדריגת ישראל חשוב כל כך שלא היה כח המכה להיות מושלת בישראל, שהרי המכה היה הקב"ה בעצמו ולפי כבודו וגדלו היתה המכה בכל ואם כן למה לא היתה המכה בכורי ישראל, ולא היה זה כי אם בשביל זה כי ישראל הם לחלק הקב"ה בעצמו, וכיון שנחשבים אל הסיבה הראשונה לא היה בהם המכה".

ילד עוד יותר גדול, הכוונה שהוא התחיל להשקיע בלימוד התורה. אתה צריך לדעת מהו הדבר שמדברים עליו ואז אתה יכול לדעת אם הוא באמת מתחדש.

יהודי צריך לנסות להבין קצת יותר מה זה יהודי. מה הכוונה שהוא יהודי? מה המשמעות? אשר זהו למעשה מהיסודות הגדולים של היו"ט. מהו יהודי? מה הכוונה שהקב"ה לקח אותנו גוי מקרב גוי? מה משמעות הדבר? יהודי הוא מושג מאוד עמוק, ולא דווקא שהאדם יכול להשיגו, אבל הוא צריך ללמוד אותו כדי לקבל איזושהי נגיעה בענין.

פליאתו של פריץ

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זיע"א סיפר שפעם הגיע פריץ אחד לזקנו הבעש"ט והתלונן על יסורים נוראים שיש לו ברגליו. אמר לו הבעש"ט שאם יפסיק ללכת אחר תאוותיו הרעות, יתרפאו רגליו ויפסקו יסוריו. כעבור זמן, בא אל הבעש"ט הק' וטען שלא הועיל לו. אמר לו הבעש"ט הק': משקר הנך! עדיין אתה הולך אחר תאוות לבך. הודה הפריץ ואמר: אבל איך אפשר? הרי בשר ודם אנכי! ואז שאל את הבעש"ט הק': אמור לי בבקשה, איך אתה יכול להתאפק? דחה אותו הבעש"ט הק' בקש ואמר לו: אני כבר זקנתי ותאוותיי כבר נחלשו.

אמר הרבי ר' ברוך ששאל מזקנו מדוע לא אמר לו את האמת יהודי אני ויהודי יכול להתאפק, והשיב לו: יהודי אינו מכיר את מעלת היהודי, האוכל להסביר לגוי מה זה יהודי?!

הא לך שלהבין מה זה יהודי, אינו דבר קל, אבל אנו חייבים לראות מה שכתוב בפסוקים בענין זה וללמוד דברי מהר"ל

יטמיע את ההבנה בחייו הפרטיים ולהתחיל לחיות אותה בתוך המציאות שבה הוא נמצא. נסביר: האדם, בדרך כלל, מנסה להביא בכל עת הצלחות, כאשר מזמן לזמן הוא מסתכל על דברים אחרים ואומר: יש לי כסף רב שחסכתי לעצמי, יש לי חברים רבים, יש לי משפחה, יש לי ילדים טובים. וכך הוא תולה את עצמו בכל מיני דברים חיזוניים. ומה קורה אם הקב"ה נוטל ממנו הכל, דבר אחרי דבר? אז האדם מרגיש שהוא ה'איוב' של הדור. אין לי כלום. ממש קטסטרופה. חורבן נורא. אך בזה נבחן היהודי, כי היהודי, אף שאין לו כלום, והגם שניטלה ממנו היכולת לקיים אפילו דברים רוחניים כגון ללכת לבית הכנסת או להניח תפילין, יש לו יכולת לדבק עצמו במחשבתו בהקב"ה - יהודי אנכי ואני מאמין בהקב"ה ואני תולה עצמי באמונה זו. אז מתבררת יהדותו, כי אין לו שום דבר להתלות בו חוץ מאשר הקב"ה בעצמו.

זוהי הנקודה שאנו מדברים כאן בענין 'אנכי ה' אלוקיך'. אכן מדובר בהבנה קצת יותר עמוקה בדברי מהר"ל. כשהאדם מסתכל על הקב"ה כמי שברא שמים וארץ, אפשר לשאול אותו: מה השמים שייכים אליך? מדוע זה מרגש אותך? מה אתה מרגיש בזה שאתה מייחס בריאת שמים וארץ להקב"ה? נסביר יותר: תחשוב שהקב"ה היה אומר: אני זה שבראתי את הגוי שבקצה השני של העולם - זה לא היה מדבר אליך, כי אינך מכיר אותו, מעולם לא שמעת ממנו ואין לך כלום אתו. ונמצא שלא היית מקבל מזה הבנה יותר חזקה ב'אנכי ה' אלוקיך', כי אינך יודע מי הוא ומה הוא אותו גוי, ומעבר לזה, אין לך כלום אתו ובוודאי אינך נשען עליו.

רק אם יש לו לאדם דברים שהוא נשען אליהם, כגון כסף ושאר דברים טובים

הוא מבאר שם כך: יש שורש הבריאה, ויש תולדות. המכה היתה בכל תולדות הבריאה, ואם לא היתה בישראל, מוכח הדבר שאינם תולדה, אלא הם חלק מהשורש. הם דבוקים בהקב"ה בכבודו ובעצמו. זהו נס נפלא. מזה אנו מבינים מה משמעות הדבר שהקב"ה העלה אותנו מעל כל עניני הטבע, ועל זה אנו עושים יו"ט ומקריבים ואוכלים את קרבן הפסח.

חירות אמיתית מעולם הטבע

מהר"ל מבאר שזה גם ענין המצה אשר נקראת לחם עוני משום שאין בה כלום חוץ מקמח ומים (בשונה ממצה עשירה שיש בה עוד דברים). אכן היהודי מבין שיש לו שייכות לחיות כזו. הוא מבאר שהעשיר, בדרך משל, תלוי קצת בעשירותו. הוא חי ממנה. אך זו אינה חירות. חירות פירושה שאני חי ואין לי כלום ואני לא זקוק לשום דבר מן הצד לחיות ממנו. אני יכול לחיות מהקב"ה בעצמו. זוהי חירות אמיתית. איני זקוק לשום דבר מצד הטבע להתלות בו. אני יכול להיות תלוי בהקב"ה בכבודו ובעצמו. רק תולדה של הטבע, כגון בהמה, זקוקה לעשב, ובלעדיו תמות. וכן גוי מאומות העולם זקוק לדברים שונים שבלעדיו לא יוכל לחיות. לא כן היהודי שאינו זקוק לכלום. הוא דבוק בהקב"ה בעצמו וגבוה מעל כל סדרי הטבע.

את זה אנו מבקשים להחדיר בעצמותינו על-ידי שאנו מזכירים לעצמנו שהקב"ה הוציאנו ממצרים ועל-ידי קיום כל מצוות החג, אכילת המצה בהסבה, סיפור יציאת מצרים, שתיית ארבע הכוסות. אנו מכניסים את עצמנו למצב כזה של חירות כדי להחדיר בעצמותינו את ההבנה מה זה יהודי.

מבחן היהודי כשאינו על מה להישען

ובוודאי עיקר העבודה בזה הוא שהאדם

עליה פעמים רבות, אך תמיד צריך לחזור עליה: מה פשר הדבר הזה שהקב"ה קבע את סדר הבריאה באופן כזה שכאשר האדם מזדקן, גופו מתחיל לחרוק... הוא כבר לא יכול ללכת לעבודה, הוא כבר זקן מדי... ארבעים שנה הוא עבד באותו מקום, וכעת מרמזים לו שרוצים להביא כוחות רעננים. זהו זה. הוא איבד את משרתו. יש לו קצת פנסייה, וכשהיא לא מספקת, הילדים מתגייסים וחותרים בשבילו הוראת קבע. לא נעים. אח"כ אברים שונים בגופו מתחילים להשמיע את קולם, והוא מתחיל לבקר את הרופאים חדשים לבקרים. ואם לא די בכך, הוא מוצא את עצמו משתתף בלווייה של חבר קרוב ושל עוד חבר קרוב. המצב נהפך ממש ללא נעים. מגיע היום ואשת חיקו מסתלקת לבית עולמה (או להיפך), והוא נותר לבדו. שיניו כבר מזמן נשרו, מערכת העיכול כבר לא במיטבה, וכעת אף מוחו מתחיל להתבלבל. הוא ממשיך לחיות כך עוד כמה שנים, עד שהוא נפרד והולך לו אף הוא לבית עולמו. כך צריכה להיגמר קיומה של הבריאה הנאה שנקראת אדם? הן כל שנותיו הוא עבד את ה', הוא היה בר דעת, כולם באו אליו לעצה ותושיה, מדוע הוא צריך להפטר מן העולם בצורה כזו? הסברא נותנת לכאורה שלפני פטירתו של אדם, יאסוף את כל משפחתו המורחבת, את כל צאצאיו וצאצאי צאצאיו, ויערוך סעודת הודאה מכובדת, בה יעמוד וידרוש ויתן הודאה להקב"ה על בריאותו וכולם יעברו לפניו לקבל ממנו ברכת הפרידה. מדוע צריך האדם לסיים את חייו באופן כזה שצאצאיו לא ירצו לראות את תמונותיו משנתו האחרונה? הלא נזר הבריאה הוא!

סיוע מן השמים לקראת המעבר

והתשובה פשוטה שתכלית האדם היא שייך מהעוה"ז אל העוה"ב, ובעוה"ב

שהקב"ה נותן לו, ואז באים ואומרים לו: **דע לך שהקב"ה הוא זה שנותן לחם לכל בשר.** אתה זוכר שאתמול אכלת ארוחת בוקר? הקב"ה הוא זה שהכין לך את הארוחה. אה! אז יש לך רגש לזה - אהה... הקב"ה? **יש לי הכרת הטוב אליו.**

בין ישראל לעמים

ובכן, לגוי הדבר הקרוב ביותר להסביר לו מי זה הקב"ה, הוא לומר לו: אנכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ. כי הוא עומד על הארץ וממנה הוא חי. הוא חי מסדרי הטבע. מזה הוא יכול להגיע להכרה ולומר: הקב"ה ברא את הטבע שבו אני חי וממנו אני חי, הוא זה שברא את כל הדברים שמסביב ואת המזון שאני אוכל. אכן כן, כשאומרים שמים וארץ, הכוונה לכל מה שבהם, כפי שכתב ה'אור החיים' **הק' בפרשת בראשית** שלכן כתיב את השמים ואת הארץ, את לרבות כל מה שבשמים וכל מה שבארץ. אך **היהודי אינו חי מן השמים והארץ. אין הוא תלוי בהם. ואף שנדמה לו שהוא תלוי בה, נקודת יהדותו מתבררת כשאין לו שום דרך להתלות בהם.** מצד המציאות הוא נמצא במצב שהוא מרגיש שהארץ אינה מחזיקה אותו יותר. הוא מרגיש שהוא רוצה להתחפר באדמה. הוא רוצה לברוח. המקום שבו הוא נמצא, הוא גלות נוראית בשבילו. יש לו רק בושות ואין לו שום דבר להתלות בו. אכן אצל היהודי המשמעות גדולה בהרבה כשהקב"ה אומר לו: אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. **אנכי אלוקיך באופן מיוחד וממני בעצמי אתה חי.** הוצאתיך מכל המצרים, ואינך חי יותר מן השמים והארץ.

ירידת תפקודו של אדם בסוף ימיו

נביא לזה דוגמא מעשית שכבר דיברנו

יסוד החירות הוא שכאשר נוטלים מן האדם כל מה שהיה לו, אין הוא מת מחמת כן, אלא להיפך, עכשיו הוא מתחיל לחיות באמת, כי הוא מפסיק להיות תלוי בדברים אחרים, ונעשה תלוי אך ורק בהקב"ה בעצמו. 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. זוהי חירות אמיתית. הוא לא תלוי בשום דבר חוץ ממנו יתברך.

כך אנו רואים יהודים רבים שניטלים מהם דבר אחרי דבר, והם חיים - חי - 'גילעבט' [חיי החיים]. צריך ללמוד מהם. ניגשים לאדם כזה ושואלים אותו: איך אתה מחייך? איך יתכן שאתה ממשיך להתהלך בטוב לבב? ותשובתו היא: יש לי אלוקים, אני מחובר להקב"ה ומרגיש סמוך ובטוח.

אכן פעמים שעדיין אין האדם בדרגה זו, וכשניטל ממנו משהו, קשה לו מאוד, ולוקח לו זמן עד שהוא קולט שמן השמים נטלוהו ממנו אך ורק כדי שיוכל לקיים 'זה' יאספני'. **סיוע הוא בשבילו, כי עכשיו יוכל לבטוח בהקב"ה בעצמו.** אמנם כעת יש לו מלחמה פנימית בזה, אבל זה מה שמכיין אותו לעוה"ב. לאו דוקא שבשעת מעשה הוא מרוצה, אבל אח"כ הוא קולט שהקב"ה נתן לו לטעום טעם חירות - טעם העוה"ב.

אברך שהיתה לו ירידה לצורך עלייה

מעשה באברך שאחר נישואיו נפל קצת ביהדותו, קצת יותר מקצת, והוריו קיבלוהו בחום ברצונם לעזור לו. הם נתנו לו בלי שום תנאי ותמכו בו ולא עזבוהו כלל. אך הדבר הגיע לידי כך שביקוריו התכופים בביתם, עלולים היו לפגוע בילדים האחרים שבבית. ניגשה אליו האם ואמרה לו: אהבתי אליך נשאתר ככתחילה, אבל אני מרגישה שביקוריך כשהילדים רואים אותך בהופעתך - פוגעים בבריאותי. ובכן, דע לך בני יקירי שעד כה נתתי לך אהבה בלי תנאי, וכעת

הצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה. נהנים פירושו שהם חיים מהקב"ה. קבע הקב"ה את הסדר באופן כזה שהוא מסייע לאדם להפסיק לאט לינוק את חיותו מדברים אחרים. בתחילה הוא ינוק חיותו מהדברים החיצוניים... ברוך ה', לא דברים נוראיים, אבל הוא לא ינוק מהקב"ה בעצמו... כאן הוא נהנה מילדיו הטובים, כאן הוא נהנה מדיירתו, מכספו, מכבודו ומעמדו, ומכל שאר הדברים שמסביב. אבל הוא הרי צריך להתחיל להכין את עצמו לעוה"ב - התקן עצמך בפרוזה כדי שתיכנס לטרקלין. **נוטלו הקב"ה בידו והולך לקחת ממנו איזה דבר שהוא נשען עליו.** הוא תמיד אומר: ברוך ה', בעזרת ה', כל מה שיש לי ממנו הוא, אבל למעשה הוא תולה את עצמו בדבר ההוא. אומר לו הקב"ה: בא ואעזור לך. תוריד ממנו את יד ימינך - הוא אומר לו, והאדם אומר: אבל אני מרגיש שאני נופל. אומר לו הקב"ה: אל תדאג! תן לי יד ואחזיק בך שלא תיפול. אומר האדם: בסדר גמור. הוא מוריד את ידו ומושיטה להקב"ה להחזיק בה (כביכול), אך מיד משעין שישים אחוז מכובד משקלו על הדבר ההוא באמצעות ידו השמאלית שעדיין מחזיקה בו. אומר לו הקב"ה: אעזור לך עוד. הוא מתחיל להרחיק ממנו את הדבר, והאדם נתקף פחד: מה יהיה? לא יהיה לי על מה להישען! והקב"ה אומר לו: אל תדאג! אינני עוזב אותך. וכך הקב"ה מסיר ממנו עוד ועוד, עד שאין לו כלום חוץ מהקב"ה. זה מה שנקרא הצלחה, כי כך האדם מגיע אל תכליתו.

כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני

זהו הפירוש 'כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני'. סדר הבריאה הוא. אם זה הולך לפי הסדר, אבי האדם מסתלק מן העולם, אמו מסתלקת מן העולם, עד שהוא נשאר רק עם הקב"ה שמאספו אליו ונותן לו את כל צרכיו. זוהי התכלית.

ואותו הוא אהבה, אהבה זו אינה מתערערת לעולם, וכשנלקח ממנו דבר מה, הוא מבין שהקב"ה אומר לו: הבה אהיה אתך לבד... הדבר דומה למי שרוצה להסתודד עם חבירו, אך יש שם עוד אחד בחדר וזה מונע אותו לדבר. חבירו אומר לו: דבר, אין לך מה לחשוש, הוא לא יגלה לאף אחד. אך הוא אינו רוצה. הוא מחכה שפלוני ייצא. הוא לוחש לו באזנו מבלי שפלוני ישים לב: אינני יכול להיות אתך כשיש כאן עוד מישהו. **הקב"ה רוצה שהאדם יהיה אתו בקשר עמוק ושלם, לכן הוא לוקח ממנו דברים אחרים שמתערבים בקשר שביניהם, והוא יודע שזה שהוא לוקח אותם, לא יפגע בקשר, אלא יחזק אותו.**

התבונן בסיפור שסיפרנו: האם אומרת לבנה: תאמין לי שאני אוהבת אותך אהבה אמיתית כימים מקדם, אהבתי אליך לא נפגמה כי הוא זה, אבל יש לי עכשיו בעיה טכנית. כל-כך כואב לי שנצטרך להיות עכשיו רחוקים קצת. אבל דע לך שזה רק טכני. אמשך לבוא לבקר אותך ולתמוך בך כבתחילה ממש. כשכך הם פני הדברים, הבן אומר בלבו: אני כל-כך רוצה את הקרבה והיא חסרה לי, וממילא האהבה רק מתגברת.

אין אדם רוצה להשאר ילד

האדם מקבל חירות אמיתית, אפילו מבחינה גשמית באופן מוחש, כשאינו זקוק יותר לדברים החיצוניים לתת לו את ההרגשה שהוא חי. אפשר לבחון זאת ממטה למעלה. כשהאדם צעיר, הוא זקוק למילים טובות, ואם אין נותנים לו - הוא מרגיש שאין לו כלום, ואם מישהו עוד אומר לו מילה מעליבה - הוא מרגיש שלא נותרה לו סיבה לחיות. סיבת הדבר, כי הוא תלוי אז בהרבה מאוד דברים חיצונים, והרי הוא כאילו שומע אנכי ה' אלוֹקֵיך אשר

הגיע הזמן שאתה תחזיר לי ג"כ אהבה כזו. על כן אבקשך שתפסיק לבוא אלינו לביקורים, ותחת כן אני אבוא לבקרך בביתך ואמשך לעזור לך ולתמוך בך כבתחילה.

הבן מאוד הזדעזע מבקשה זו, והחליט לחזור חזרה אל הדרך הסלולה. הוא התחיל לעלות ולעלות, עד שכעבור עשרה חדשים, הוא כבר היה לגמרי על דרך המלך, והרי הוא ממשיך לעלות ולהתעלות באופן בלתי ייאמן. יום אחד שאלתו אמו: מה הנקודה שגרמה לך לחזור? (הן לכאורה זה נראה הפוך ממה שהמומחים מעידים בימינו. כולם רגילים לומר היום שצריך לקרב ילד כזה בלי שום חשבון וזה מה שיחזיר אותו, מה שאין כן אם נדחה אתו, שזה רק ירחיקנו יותר). השיב הבן: ברוגז לא הייתי, כי הרגשתי את האהבה, והרגשתי שהיא היתה אהבה אמיתית, ומצד שני הרגשתי כל-כך חזק 'כי אבי ואמי עזבוני', עד שהרגשתי כי 'ה' יאספני'.

ריחוק לצורך קירוב

אמנם סיפור עדין הוא וקשה מאוד לדמות לזה מקרים אחרים, מכל מקום יש בו הבנה נפלאה. **כשהאהבה בין האדם והקב"ה שלימה ואיתנה, אזי כשנלקח ממנו איזה דבר, זה רק סיבה להתקרב אל ה'.** נסביר: כשיש לו לאדם כל מה שצריך, כסף וכבוד ומשפחה ושאר הצלחות, כיון שנלקח ממנו איזה דבר, הוא מתחיל להלחם בזה בלבו. הוא שואל: האם באמת מגיע לי עונש כזה? וכיון שכן, זה גורם לו להתרחק. וסיבת הדבר, כי הוא תלוי באותו דבר שנלקח ממנו, וכשזה נלקח ממנו, הוא מרגיש כאילו ניטלה ממנו חיותו, ולכן הוא נלחם בזה, ויש שהוא מוותר במלחמתו גם על הרוחניות, הכל כדי לקבלו בחזרה.

אבל אם האדם יודע שיש לו את הקב"ה

נשמותיכם וכיבסתי אותן במכונת כביסה.
עברתם במהלך שלם של זיכוך וכעת אין לכם כלום חוץ ממני.

נעשה כבריה חדשה

ולמעשה, בכל מצב קשה שהאדם שרוי בו, אם יתבונן, יראה שהיכולת להתדבק **בהקב"ה מתוך כל מצב, היא היא נקודת החירות.** היכולת לחשוב בכל מצב שהוא: **רגע אחד! אחד אני עם הקב"ה. ולהודות לה, כי ההודאה היא כלי להתקרב אל ה', וכן להתפלל ולהאמין ולבטוח,** אשר כל **אלה כלים הם להתקרב אל ה'. את היכולת הזו קיבלנו ביציאת מצרים.** זה מה שנקרא **שהקב"ה עשה אותנו בריה חדשה - התחדשות.**

בחזרה אל חודש ניסן: יש אילנות, יש צמחים, יש מילארדי אנשים, ועוד יש אחד ומיוחד שהוא נזר הבריאה אשר עליו הקב"ה שוכן. 'ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד'. **ואפשר לראות זאת בכל מיני המצבים שבהם אין לו לאדם על מי להשען אלא על הקב"ה והוא מחזיק בו - אז רואים מה נקרא יהודי, אז רואים את הבריה שנקראת יהודי.**

בזעיר אנפין אפשר לראות זאת כשאחד מקבל קיתון של בוז ואינו משיב למחרפהו, וכן כשאחד מתמודד עם קושי וממשיך לנהל את סדר יומו, באמרו: יש לי את הקב"ה ושום דבר אחר אינו מעלה או מוריד. **אכן אדם כזה אינו שרוי בפחד ובדאגה מן העתיד. הקב"ה נמצא אתי ויהיה אתי תמיד. לעולם לא יעזוב אותי.** מה אם כן הלחץ? האם עלי לפחד שדבר זה וזה שיש לי כבר שנים ארוכות, יילקחו ממני? האם עלי לחשוש מהתייקרות המחייה? **מה אני קשור לכל זה? לא מהם אני חי!**

בראתי שמים וארץ. אם אני יכול להודות על כל הדברים החיצוניים שיש לי - יש לי חיים; אם לאו - אין לי כלום.

יש שהאדם שואל מרוב כאב: למה נכנסתי לכל הסיפור הזה? למה התחתנתי בכלל? כל חיי הם בלגן אחד גדול. זה קורס וזה מתמוטט... מה כל זה היה חסר ליי? יש תקופות בחיים שהכל מתוח ומפחיד, האדם רואה שהדברים שכל-כך ציפה אליהם ואשר בגללם השקיע כל-כך הרבה כוחות - נעלמים ממנו באחת, וזערו גדול. אך באמת רפואה הוא לאדם. מצה היא מיכלא דאסוותא. מדוע? **כי כשהאדם מתבונן, הוא מבין שלא בגלל הדברים החיצוניים הוא חי.** אדרבא, **הוא רוצה להגיע לאותה הרגשה ששום דבר אינו מעלה או מוריד.** זו הרי מדת ההשתוות שה' חובת הלבבות' מדבר עליה. אין אצלו חילוק אם המציאות החיצונית היא כזו או כזו, כי הוא תלוי אך ורק בהקב"ה. **מתי שהוא בחיים רוצה האדם לדעת שהוא לא נשאר כל-כך נמוך, עד שאם אין לו דבר פלוני - אין לו כלום.** הוא מבקש מהקב"ה שזה יהיה מתוך רחמים וחסדים, כי אף הקב"ה בעצמו רוצה שיהיה לו טוב נגלה, אבל הוא רוצה להגיע למקום שבו הוא שומע 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.

זה מה שעשה הקב"ה כשהוציא את בני ישראל ממצרים. הוא העבירם בכור ההיתוך כדי להביאם למקום זה. הם הרגישו זאת כשזעקו אל ה', אז לא היה להם כלום חוץ מהתפילה, ובזה לבד תלו את חיותם. וכן הרגישו זאת כשעמדו על הים ומצרים רודפים מאחוריהם ולא היה להם על מי להישען אלא על אביהם שבשמים. אכן זה לא היה הרגשה בלבד, אלא גם קיבלו את הניצוצות שהיו במצרים. הקב"ה הודיע להם לאמור: **בניתי אתכם מחדש. לקחתי את**

אמור מעתה לענין מה האדם יכול להוציא מהיו"ט, שהוא יכול להגיע למקום שירגיש שאינו תלוי כלל בדברים הסובבים אותו. איני תלוי בהם. מדובר סך הכל בשפע שהקב"ה נתן לי, והקב"ה יכול ליטלם ממני ויוסיף ליתן לי שפע וחיים באופנים אחרים. סך הכל היה זה לבוש, ופעמים שהלבוש רק מפריע לי כי הוא גורם לי פחות להרגיש את הקב"ה. יהודי אנכי והקב"ה מחדש אותי. הוא נותן לי כלים חדשים ומצבים חדשים להרגיש יותר מה מקור חיותי. אכן ככל שהאדם מוסיף להחדיר את זה בעצמותיו בימים האלה, זה מלווה אותו יותר בחייו, בונה אותו מחדש ומביאו אל המקום הנכון.

השינויים אינם קשורים אלי

רואים הרבה פעמים אנשים נכנסים ללחץ גדול כשדברים מסוימים מתייקרים, למשל, עשירים שסוחרים בקרקעות, כשיש תנודות במחירים, הם נתקפים בלחץ גדול. ואז אתה רואה גביר אחד שלא שרוי בלחץ ועדיין אפשר להתרימו לדבר מצוה, מדוע? כי אינו סוחר בקרקעות, והתנודות אינן משפיעות עליו. והנה הרבה פעמים אנשים מקנאים בו בגביר זה, אך אין צורך לקנאות בו. אתה יכול להיות אדם זה. כשכל העולם מתנדנד כספינה המטלטלת בלב ים, אומר האדם: אני איני סוחר בזה. אני תלוי בהקב"ה שאמר 'אנכי ה' אלוקיך' ובוה אין שום שינוי. השקעתי במקום הנכון.

נדבת הר"ר **זאב ווייסבערג** הי"ו
 לרגל שלישי למילה לבנו נ"י
 נדבת הר"ר **יחזקאל שרגא רייזמן** הי"ו
 לרגל שמחת הברית לבנו נ"י

יום שני פרשת ויקרא ב' ניסן תשפ"ה

הודאה על כל מה שכלול במתנת החירות

גאולת הגוף וגאולת הנפש

יסוד נפלא מביא **בעל ערוגת הבושם** על 'הלל נרצה' בהגדה של פסח, יסוד שנוגע לסיפור יציאת מצרים ללמדנו על איזון נקודה להניח את הדגש, ובנוסף לכך, יש בו בכדי לעזור לו לאדם להכין את עצמו רגשית לליל הסדר. נסביר את שיחנו: **כשמתכוונים ליו"ט, צריכים להכין לכך הרגשים בשביל להיכנס אל המצב**. כשרוצים להודות בליל הסדר, **צריכים להתבונן במה שיש לנו כדי שנוכל באמת להודות כמו שצריך**. בלי זה, עלול המוח להתרוצץ בשעה שהוא עוסק בכל הטרדות, וכך יוכלו כל ההכנות הגופניות לעזור לו לאדם להכין גם את נפשו.

ה'ערוגת הבושם' אומר כך: במצרים היו שני שעבודים, המציאות הנראית לעין היתה **שעבוד הגוף** כאשר עבדו בעבודה קשה בחומר ובלבנים, והשעבוד השני היותר קשה מן הראשון, הוא מה שאמרו **חז"ל** שהיו **משועבדים לטומאה** וכבר היו במ"ט שערי טומאה, והקב"ה היה צריך להצילם משם. האמת היא שפעמים שחושבים שהשעבוד האחד הוא בדרך פשט והשני בדרך דרש. אך אין הדבר כן. שניהם הם בדרך פשט, שניהם הם יסודות מחו"ל, היה גם שעבוד הגוף וגם שעבוד הנפש. וכשהקב"ה הוציאנו, הוציאנו משני השעבודים. הוא הוציא ממצרים גם את הגוף וגם את הנשמה.

והנה לפי מדרגת האדם בליל הסדר, תלוי איזו גאולה תהיה אצלו חזקה יותר. **מי שמרגיש שבשבילו יש לגאולת הגוף משמעות יותר גדולה, יניח את הדגש בעת סיפור יציאת מצרים על גאולת הגוף, ומי שמרגיש שלגאולת הנפש יש משמעות יותר גדולה, יניח את הדגש עליה**. הן כך זה תמיד. כששנים מספרים סיפור, כל אחד מניח את הדגש על מה שאצלו מקבל יותר משמעות.

בחלקו מרחיב ובחלקו מקצר

אומר ה'ערוגת הבושם': מי שאצלו גאולת הגוף היא העיקר, יש לו להרחיב בעיקר בענין השעבוד, כי בחלק הגאולה אין הרבה מה לספר. נסביר: אנשים מרחיבים בדרך כלל במכות או בשעבוד, כמה קשה עבדו וכמה זיעה ניגרה ממצחם, אף כשהם מגיעים אל היציאה עצמה, מה עוד יש לספר חוץ מזה שיצאו? אפשר לדמותו בשפתינו למי ש'זכה' לצאת מהשיביב. כשהוא מדבר על זה, הוא יכול להרחיב הרבה על אודות המשגיח. משגיח הוא מושג. אין אפילו לשון הרע בזה, כי הוא מדבר על המושג וסדנא דארעא חד הוא, איך שייסר אותו באופן כזה ובאופן אחר. ובסוף? אתה יודע מה היה בסופו של דבר? - הוא יצא מהשיביב. ובכן, מה אפשר להרחיב בזה? אין מה להרחיב בזה, כי

שנפטר מהמצב הקודם. המצב החדש אינו נפלא כל-כך. העיקר הוא שהתפטר מהמצב קודם שהיה נורא ואיום. ברוך ה', עכשיו נורמלי. האדם אומר כך: עכשיו מצוין. כך היה צריך להיות בעצם. אך קודם לכן היה נורא ואיום. ברוך ה' שעכשיו כבר לא נורא ואיום. אך **כשהאדם מדבר על יציאת הנפש**, פירושו של דבר שהוא יצא ממצב נורמלי, או כואב, **לעולם חדש אשר ככל שעובר הזמן הוא מתוודע לעוד דברים שכלולים בו, עוד ועוד מתנות וחידושים והבנות שלא היו ידועים לו.**

זה מה שגלום במה שאומרים בהגדה כמה מעלות טובות למקום עלינו (מהר"ל מדבר מזה הרבה), שם אנו מונים עוד ועוד חידושים שהקב"ה עשה עמנו אחרי שיצאנו. יצאנו ממצרים ולאט לאט התחלנו להבין אלו מתנות הקב"ה הכין לנו. הוציאנו ממצרים הוא רק השלב הראשון, ואחריו באים עוד תשעה שלבים. האמת שמהר"ל מחלקם לשתי קבוצות, חמשה וחמשה. החמשה הראשונים שייכים ליציאה עצמה, הרג את בכוריהם ונתן לנו את ממונם וכו'. היציאה עצמה כלולה היתה מכמה ניסים. ואז מתחילים לדבר על עוד דרגות שהיו כלולות ביציאה. הקב"ה נתן להם מן ושבת והר סיני ותורה וארץ ישראל, והשיא הוא: כפרת עוונות - ובנה לנו בית הבחירה לכפר לנו על כל עוונותינו.

מבאר ה'ערוגת הבושם' שמי שמבין כמה הוא צריך להודות על גאולת הנפש, הרי הוא מניח את הדגש יותר על היציאה ופחות על קושי השעבוד. אנשים בדרך כלל תקועים בחלק הראשון. הם מספרים כמה היה להם קשה בעבר וכמה התייסרו. ברוך ה', היום כבר אינם מתייסרים. נפלא. אבל אם אתה באמת רוצה להודות, אמור כך: **כשהקב"ה הוציאנו ממצרים, הוא הכניסנו**

ברגע שהוא מצא את עצמו בחוץ - הכל נגמר.

האמת היא שחז"ל אמרו שכאשר בני ישראל יצאו ממצרים, היו כמו עובר שיצא ממעי אמו. אכן המציאות של חבלי לידה ולידה יש בה ג"כ מנקודה זו, שיש הרבה קשיים גופניים וכאבים, וכיון שהילד נולד - זהו זה. אין מה להרחיב זה. ברוך ה', מזל טוב... השלב הראשון נגמר, התחיל השלב השני, ואין מה להרחיב על של עכשיו.

אומר ה'ערוגת הבושם': מאידך, אם האדם זוכר להניח את הדגש על זה שהקב"ה הוציא לחירות את נפשינו, **על זה שהנפש היתה משועבדת לכל מיני דברים ונעשינו בני חורין - הוא יכול להרחיב הרבה בענין הדרגות שקיבלנו כשיצאנו ממצרים.** הוא יצא משעבוד הנפש, ואט אט הוא רואה מה עוד כלול בזה שיצא. הדוגמא מהבחור שיצא מהישיבה היא דוגמא נפלאה, כי בימינו קשה קצת להתחבר ליציאה לחירות. אולי מי שבא ממדינה קומוניסטית או מי שיצא מבית האסורים, הוא זה שיכול להבין מה הפירוש יציאה מעבדות לחירות. אבל לא כל אחד מאתנו היה בבית האסורים. לכן הישיבה היא דוגמא שרבים מתחברים אליה. אין לו חידושים לאדם כעבור שנה, עד שיאמר: כעת אני נזכר בעוד דבר שקניתי בזה שיצאתי מהישיבה. חלק זה אינו קיים. הוא יכול רק להיזכר שוב ושוב כמה כואב היה לו בהיותו בישיבה. אך **כשהאדם קיבל מעלה רוחנית, אין הוא קולט מיד מה כלול במעלה זו, וככל שהזמן עובר, הוא שם לב לעוד דברים שכלולים במעלה זו.**

הודאה על המתנות הטובות

נרחיב עוד בביאור הדברים: **כשהאדם מדבר על יציאת הגוף, הרי זה בעיקר על**

ה'ערוגת הבושם' מוסיף שזהו הפירוש בכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. **כל המרבה לספר ביציאת מצרים ולא בשעבוד, אין זה אלא מפני שמבין שעיקר הגאולה הוא גאולת הנפש, ואם כן הרי זה משובח.**

בן חורין אף פעם אינו מתרסק

נלמד את הנושא כי הוא עבודת חיינו - לא רק עבודת ליל הסדר. נדבר בשפתינו: כשאומרים שהקב"ה הוציאנו לחירות, פירושו שנפשו אינה מתרסקת כשמהו לא הלך כפי שרצה. הוא יכול לקום ולהמשיך הלאה, ללמוד ולהתפלל ולעשות מה שצריך. לא מפני שהוא שחקן גדול, אלא מפני שהוא מכיר את הפרופורציה של הדברים ויודע היכן לשים כל דבר, וכך נפשו יכולה לסבול מה שקרה, והוא יכול להתקדם הלאה. אכן לדבר זה אין גבול, וכשהאדם יודע מה לחשוב כדי שיוכל להשתמש עם המתנה שנקראת חירות, עוד ועוד דברים מקבלים את מקומם בנפשו והוא יכול להסתדר אתם.

היום יש מזוודות שיש להם תאים וכיסים בלי סוף, כל הזמן מוצאים עוד ועוד, וצריך לדעת איך לסדר את החפצים שמכניסים בהם, לשים כל דבר במקום המיועד לו. כשהאדם יודע איך להשתמש עם מתנת החירות, הוא יכול לעשות בנפשו הרבה מאוד דברים, וממילא הוא יכול להמשיך לעמוד על רגליו ולהתקדם צעד אחר צעד. אנשים עומדים מן הצד ומתפעלים: תראה איך הוא מקבל יסורים באהבה. הם בטוחים שהוא ה'איוב' בדורנו, אך הוא עצמו אינו מסתכל כך על מצבו, כי הוא יודע מה לעשות עם כל דבר. הוא בן חורין אמיתי. הוא קולט בכל מצב שהוא נקלע מה עליו לחשוב והוא חושב אותו עד שזה נעשה חלק ממותו, וכך יש מקום לכל דבר.

למצב חדש ובכל שנה ושנה אני מבין כמה עוד מתנות כלולות בזה. בשתי מילים, כשרוצים להסביר מושג זה לילדים מבלי להכנס לפרטים, אומרים להם כך: שאף אחד מכם לא יחשוב שעיקר הסיפור הוא שהקב"ה הוציאנו מהבעיה. לא! אין זו יציאה מבעיה, אלא מתנה גדולה היא אשר בכל עת מתוודעים לעוד ועוד חלקים ממנה.

הודאת העני על הדירה החדשה

לאחרונה נדפסה הגדה עם ביאוריו של הרה"צ רבי דניאל אלטר שליט"א, ראיתי שהוא מביא שם משל נחמד בענין ההודאה על הגאולה. מעשה בעני בן טובים שהתגורר בחורבה שקירותיה מתקלפים ומטים ליפול. יום אחד עבר שם עשיר בעל לב טוב, וכיון שראה את העני דר בחורבה, נכמרו רחמיו, הוציאו משם ונתן לו דירה נאה במתנה. העני לא ידע את נפשו מרוב שמחה והכיר תודה לעשיר ושבחו והודה לו. לתקופת השנה, הגיע העני אל העשיר והודה לו שוב מכל לב על שהוציאו מן החורבה, וכן יעשה שנה בשנה. באחת השנים כשהגיע היום שבו יצא העני מחורבתו, הופיע העני בבית העשיר עם מתנה גדולה. לשאלת העשיר מה נשתנה שנה זו מכל השנים, ענה לו העני: כעת נודע לי שהחורבה קרסה תחתיה, והתברר לי שאם עדיין הייתי דר שם, הייתי נפצע קשות ומי יודע אם עדיין הייתי בין החיים, וממילא יש לי הכרת הטוב מיוחדת אליך. חלפו עוד כמה שנים והעני הופיע עם מתנה גדולה משל הראשונה, והסביר: נודע לי שבמקום החורבה היה שיטפון של מים, ואם הייתי נשאר שם, היית טובע. כעבור עוד כמה שנים, הופיע עם מתנה עוד יותר גדולה והסביר שנודע לו שבדירתו החדשה יש אוצר גדול של כסף וזהב.

כואב לו, אלא גם על זה שזה חוזר לו במחשבתו שוב ושוב, ואף שהוא אומר שזה לא אכפת לו, הוא הולך ונוקם. אכן כן, גוי הוא נוקם ונוטר. זו המציאות. הגוי העדין ביותר הוא נוקם ונוטר. לא תחנם פירושו שנבין קצת את החילוק. זה עוזר לנו להבין מה זה יהודי. נוקט ונוטר פירושו שהאדם סוחב את הפגיעה וממתין להזדמנות להביע את עצמו. העיקר אינו מה שהוא נוקם ונוטר, אלא מה שהוא ממשיך לסחוב אותו. כבר חלפו עשר שנים. מסכן! הוא עדיין לא שכת. הוא עדיין ברוגז ורוצה להחזיר מנה אחת אפיים.

כל הנושא של השגחה פרטית, להבין שמן השמים אמרו לו קלל; כל הנושא של הכרת ערכו של יהודי... הבה נבין לגבי הדוגמא שהבאנו. אם מישהו פגע בך, אם מישהו מזלזל בך, אם מישהו ניגש אליך ואומר לך עקיצה... במה תלוי ערכו של מי שאינו בן חורין? הוא קם בבוקר ומרגיש שהוא רוצה להתקדם הלאה. יש לו תענוג לעבוד את ה' במצבים קשים, מהיכן הוא שואב את תענוג שלו ואת חיותו ואת ערכו? אחד מהשנים, או שהוא באמת מרוסק ומיואש ברוגז ובעצבות ובאמת אינו רוצה לקום מהמיטה, או שהוא שואב את ערכו ממקום של שקר. ואתה יכול להוכיח את זה. לא מדובר באיזה דבר עליון. סתם כפשוטו. אין הוא מדבר לענין. הוא מדבר ילדותי. הוא מתפאר באיזה דבר חיצוני שאפשר להפריחו באויר ברגע אחד.

אין לך על מה להשען

רואים הרבה פעמים במי שהתפאר באיזה דבר שעשה, שכעבור זמן מה מגיע מישהו אחר ומבטלו. דוגמא לכך אפשר לראות בפוליטיקה. האדם משקיע את כל מרצו ודמו במשך שנתיים ימים להעביר איזה חוק, הכל כדי להראות שעשה משהו,

פרשיה זו מופנית לימין, פרשיה זו לשמאל... בדרך צחות, אולי בגלל כן יש בלבושי החסידים כל-כך הרבה כיסים וכולם מלאים עד אפס מקום, כדי לעורר דבר זה בבחינת אדם נפעל לפי פעולותיו, שיהיה להם מקום מיוחד לכל דבר ולכל פרשיה בחיים.

אם אתה מדבר על משפחה ברוכת ילדים, בלי להוסיף עוד פרשיות, מתרחשים שם כמה וכמה דברים בבת אחת. אפשר לשיר שם כמה מעלות טובות למקום עלינו בניגון, לא בניגון של איכה... זה נשמע כמו בדיחה, אבל זה ממש לא... זה אמיתי לחלוטין.

התמודדות עם פגיעה רגשית

כעת נלך לאט: קח בחור בישיבה שבקושי התחיל לצמוח, וזו הפעם הראשונה שהעליבוהו. מה הפירוש העליבוהו? הוא גילה שיש כמה בחורים שאינם מחזיקים ממנו או שלעגו לו וצחקו על חסרונותיו... מי שאינו בן חורין, גוי שלא יצא ממצרים ולא קיבל את מתנת התורה, מה הוא עושה עם זה? לא דיברנו על צרות גדולות... זה הפירוש כמה מעלות טובות למקום עלינו... הבה נלך לאט אשר זהו האמת וצריך להחדירו בעצמות. אין זה משל אלא נמשל. מי שאינו מתלמד, יש לו גיהנום עכשיו. הוא חושב על זה, הוא עסוק בזה, הוא מנסה לתרץ את עצמו, הוא מנסה לברר... זה תופס בנפשו מקום מאוד גדול. ובכן, הגוי... הבה נדבר על גוי פיקח שמצד חכמת חיים אינו שת לבו לזה. דבר אחד ברור - את המחשבות הנכונות אינו חושב. אנו מדברים באופן פרקטי. אולי הוא מנחם את עצמו וממשיך להתקדם בחיים, אבל לא בצורה מדויקת, לא עם האמת. יש לו איזה מהלך של ניחום כדי שיוכל להתקדם הלאה. ואיננו מדברים רק על זה שנפשית שזה

רב לחיות. לדבר הוא כבר לא יכול, ללכת הוא כבר לא יכול, ועכשיו מדובר רק בשאלה כמה זמן עוד יוכל לסחוב. הוא לא מבין מדוע יש לו לחיות. מה הפירוש בן חורין? נכנסים ליהודי, לא לאחד, אלא לכל-כך הרבה יהודים, ורואים איך הם **מנצלים את המצב החדש**. הם לומדים, הם מודים לה', הם מנצלים את הזמן, הם מקיימים מצוות. הפירוש הוא כזה: **הערך אינו תלוי בשום דבר**, עד שיאמר: אם אין לי תענוג פלוני ומציאות פלונית - אין לי סיבה לחיות. **יש לי סיבה לחיות אף שאין לי את כל הדברים האלה...** ככל שהאדם מתקדם בחיים, **הקב"ה מראה לו עוד דברים**. פעם יש לו את הקושי הזה, ופעם את הקושי הזה, **והוא מתחיל להכיר בכוחות שקיימים אצלו**. אם כן **כל המרבה לספר הרי זה משוכח, כי כך נודע לו מה יש בנשמתו, ונותן הודאה על כך**.

התעלות פנימית כיצד?

והנה זה מה שפותח שהאדם יוכל להרחיב להבין את המציאויות שהוא עובר. כשהקב"ה מעביר את האדם במצבים שלו... כל יהודי הרי עובר... **קשה לו לאדם פרשיותיו, עניניו, נסיונותיו...** קשה לו... הוא מודה לה', הוא מאמין שזה לטוב, הוא מתפלל שזה לא יהיה טוב הנסתר אלא טוב הנגלה, הוא מקווה שזה כבר יבוא אל סיומו... אבל יש בזה חלק שהאדם צריך שתהיה לו היכולת להודות וליהנות ולקפוץ משמחה שהוא זוכה להתעלות...

הבה נתבגר קצת. אדם נורמלי שגדל בישיבה, קיבל את המושג של התעלות והתקדמות בישיבה. מי עוד דיבר אתו בסגנון זה. הוא שמע את זה כשלמד בישיבה ושם זה נגמר. אח"כ מילה זו יצאה מהלקסיקון שלו. ולכן כשאתה מסתכל עליו

והנה מגיע הבא אחריו ומבטלו בהינף יד. אין להם לבני אדם מאין לשאוב את ערכם. מדוע? כי הם משועבדים. משועבד פירושו שהוא נשען על איזה דבר. אם הוא נשען על השולחן - השולחן יכול לקרוס, ואפילו יניח תחתיו אבנים - האדמה יכולה לרעוד ולא יגינו עליו. ככה זה. מדובר בחיי צער על כל צעד ושעל, כי אינו בן חורין.

הבאנו את הדוגמא של מי שפגעו בו, ובכן, כשהאדם קצת מתבגר - הדבר מקבל שינוי צורה. בגיל שבין ארבע עשרה לשש עשרה, אכפת לו עד מאוד מהסביבה. וכשהוא מתבגר עוד קצת עניני הכספים מתחילים לתפוס אצלו מקום, כי יש לו אז הרבה אחריות כלפי משפחתו, ולכן כשחסר לו - הוא מרגיש את זה חזק. מי שהיה לו הפסד ממון גדול או מי שהיתה לו בושה ברבים. לא סתם פגעו בו, אלא כל הרחוב מדבר עליו. בושה אמיתית ברבים... כשרואים איך מתנהלים אלו שלא למדו להיות בני חורין, רואים איך נראה אדם שאינו יודע לשית עצות בנפשו כשיש לו בושה ברבים... רבונו של עולם! הצילני נא, כי אם תהיה לי בושה ברבים, לא אוכל לשאת אותם...

אומר ה'ערוגת הבושם', וזוהי נקודת הדבר: **אם האדם ממשיך את החיים, הרי שעולה לו מדי שנה בליל הסדר, פירושים חדשים בלי שיעור בלהיות בן חורין, אשר הוא עצמו חווה אותם במשך השנה, והרי הוא אומר בהתרגשות: הקב"ה נתן לי מתנה שהגם שעובר עלי כך וכך, אין זה גוזל ממני את חיותי ותענוגי. אני יכול להסתדר...**

תגובת היהודי מול תגובת הגוי

רואים איך מגיב גוי כשנודע לו שהוא חולה במחלה. הוא מבין שלא נותר לו זמן

מדויק. **האדם צריך שתהיה לו היכולת לומר: אני מודה לך רבוננו של עולם שאני יכול תוך כדי המצב הזה לעזוב את הכל וללכת ללמוד בחברותא...** הפשט אינו שאני עקשן או שהתבגרתי וזה פחות מפעיל אותי או שיש לי יותר יראת שמים. לא! **הפשט הוא שמתחיל להתגלות יותר ה'בן חורין' שבי.** אם אינני נעשה 'אויס מענטש' מזה... אף שאני יודע שזה קשה לי, אינני משועבד לזה... אינני מרגיש שאם הולך כפי שאני רוצה - יש לי חיים טובים, ואם לאו - למה לי חיים... לא! אינני תלוי בזה. רציתי, ולא הלך בדיוק כפי שרציתי...

פעמים שהוא נמצא כבר שמונה שנים באותו מצב... אבל אני ואתה יודעים שהשנה השמינית היא השנה הקשה ביותר של אותו מצב. למה? כי - מה השאלה? הלא קיוויתי כבר כל-כך הרבה זמן שאמצא את עצמי אחרי... אבל הוא ממשיך הלאה בסדר יומו. הוא מודה לה', והוא מקיים את השבת, ואומר נשמת בהתלהבות. איך הדבר הזה נקרא? אין פירושו שהוא אדם חזק. אדם חזק זה משהו אחר. **פירושו שהוא בן חורין.** ערכי, תענוגי, מהותי, הפוטנציאל שבי, **אינם תלויים בדברים הצדדיים** (ביחס לנקודת האדם), אם הם מתאימים בדיוק רב לרצונותיי או לא. הם אינם תלויים בזה.

מה לך כי יאמרו או יגידו?

צריך לשנן את הנושא, כי לדאבון לב, אף בין אנשי שלומנו, הנושא הזה שכל-כך חשוב לו לאדם לדעת מה אומרים עליו ומה חושבים עליו, ואיך הוא נראה בעיני משפחתו ובעיני חבריו בבית הכנסת, מצוי ביותר, והאדם צריך להילחם בזה, כי זה ההיפך המוחלט של להיות בן חורין.

תשאל את האדם ברגע של רצינות: מדוע המצב כל-כך כואב לך? אמור לי את

אח"כ בחיים... הבה נדבר על אברך ממוצע שמנסה לעבוד את ה'... לנסות פירושו שיש לו חברותא, והוא עובד עם עצמו שלא יפול... זה גופא שהוא עדיין מצליח להתפלל במנין שלו וללמוד עם החברותא שלו, הוא מבחינתו דבר גדול מאוד. הוא לא מסתכל על נושא העליה מספיק נכון. הוא מסתכל עליו כפי שהסתכל עליו בהיותו בחור בישיבה. מבחינתו להתעלות פירושו לסיים עוד מסכת וכיוצא בזה שאפשר לראות שחור על גבי לבן שהתקדם הלאה... הוא קיבל על עצמו קבלה, הוא קיבל על עצמו שתי קבלות... אבל לגופו של דבר, בנושא החירות, הקב"ה מזמין לאדם מצבים שיוציא מעצמו עוד ועוד כוחות של בן חורין. כך הקב"ה קבע את סדר חיי האדם. עוד דבר, עוד ענין... **והוא צריך שתהיה לו היכולת להודות על שהתעלה...**

בכל דור ודור חייב לראות את עצמו

נשמת של ליל הסדר, הלל הגדול של ליל הסדר... ובשעת אמירת ההגדה עצמה... הלא היא ג"כ סוג של הלל. לספר את הסיפור עצמו הוא דרך של הודאה... והוא אומר: בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים. **הרבה פירושו:** בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו. כלומר, דבר ראשון **הסתכל קצת על עצמך, והשתמש בכך להודות לה'.** אם אתה עברת איזה נסיון בזה השנה... אנו מדברים על נסיון מתמשך... והאמת היא שכך הוא לגבי נסיון קשה רגעי. אבל אנו מדברים אפילו על נסיון שבדרך כלל אינו שם אליו כל-כך, כי הוא כאילו נעשה חלק מחייו. הוא דוחף, דוחף הלאה, ומצפה לישועה... ידידו הקרוב שואל אותו: מה נשמע? והוא עונה: מצפים לישועה. הלה שואל אותו: ומה לגבי ענין פלוני? והוא עונה שוב: כבר עניתי לך. ברוך ה' שזה לא חמור יותר, ברוך ה' שאני חי... בולעים וממשיכים הלאה... אבל זה לא

היא: **ליהודי יש כח שפחות יעניין אותו איך האנשים מסביב מסתכלים עליו.** האמת היא שליהודי יש כח שזה לא יעניין אותו כלל. אנו מעדנים את זה קצת כדי שלא לתפוס את הכל בבת אחת. אבל הנקודה היא נקודה מאירה. זה נוגע לא רק לתחום אחד... זה דבר שצריך לשנן אותו. ויש שאנו עושים עוול בזה שאיננו חוזרים עליו מספיק. אנו מדברים על קימה בזמן ועל כל מיני דברים, אבל כשמגיע לנקודה זו האם מעניין אותנו מה שאנשים מדברים עלינו - במחילה, מאחד למאה, זה עומד על מאה וחמש. ואם כן, בסדר, אתה לומד, אתה רוצה להתאים את עצמך לסביבתך, ובנך אומר: ואני אתאים את עצמי ג"כ לסביבתי. אף אני אנסה למצוא חן בעיני אחרים.

דבר הוא שנמצא עמוק מאוד באדם. אנו הרי מבינים היטב כמה אנו נתפסים בזה, ואם כן איננו יכולים להיות ברוגז על אחרים... בכלל, אצל הנשים הרגש הזה איך יסתכלו עליהן חזק בהרבה מטבען. אך הבה נפתח את הנושא אשר יסוד הוא של בן חורין. הבעל בבית הכנסת... איך אמר לי יהודי? - הוא מצא את עצמו מתקוטט עם בנו בגלל שבחר לעצמו שטריימל מסוים האהוב על חבריו. הוא קלט כמה רחוק הוא הלך במחאתו, עד שפרצה ביניהם מלחמה. ואז אמר לעצמו: למה אני מנהל על זה מלחמה? זוהי דרגתו עכשיו, זהו מצבו... אין זה אלא מפני שאני מתבייש מאבי. זוהי הסיבה. אני מתבייש שיש לבני השגה של שיעור חזו"א בשטריימל, ולכן אני מנהל מלחמה. אתה יודע מה? הבה נדליק את האור, ונאמר ביחד: רבותי! אני עושה הצגה ואתה עושה הצגה...

אין צורך להיות משועבד לרחוב

מה נקרא בן חורין? - כל אחד צריך לדבר לעצמו ולומר: יש לך ביכולת שלא

האמת! ויאמר לך שחלק גדול מהכאב מקורו בכך שהוא מתבייש מהסביבה. אמנם יש עוד חלקים, אבל חלק גדול מקורו בכך, כי תופס מקום גדול במוחו ובלבו מה אנשים אומרים ואיך זה נראה בעינייהם.

אומרים לו לאדם: חבל! יהודי אתה, והקב"ה נתן לך מתנה, מעין מתנה פיזית, כח להתפשט לגמרי מנושא זה, שלא יעניין אותך כלל מה אחרים אומרים עליך. יש לך מושג כמה נעים לחיות כך? זה קיים אצלך בפנים, ואתה רק צריך לדלות אותו, והדרך לדלות אותו היא על-ידי התבוננות. אכן קצת צריך גם לעשות מזה ליצנותא דע"ז, להבין כמה טיפשי להשקיע כל-כך הרבה כוחות נפש במה יאמרו ומה יגידו. בן חורין אני.

מלמד שהיו ישראל מצוינים שם

ואת זה צריך למסור גם בבית. זה הרי נוגע לכל-כך הרבה דברים. אחד מהם הוא ענין הצניעות. אין זה טוד שענין הצניעות אצל הנשים נמצא בירידה. אכן אחד מהדברים שצריכים להחדיר בבית יהודי... בליל הסדר... 'האוהב ישראל' מאפסא זיע"א דיבר על הכוח המיוחד שיש לו לאדם בזה הלילה להחדיר דברים עדינים ורגישים בלב בניו ובנותיו... פעמים הרבה האדם טוען: זה נושא מאוד רגיש ואיני יודע איך לדבר עליו... זה רעיון מאוד פשוט והוא נוגע ליהדות באופן כללי, ונוגע לגברים באותה מדה. הפשט הוא כזה: זה קושי אמיתי שלא להסחף אחר האוירה... לפלוני יש ואני גם רוצה... הסיבה סוחפת ושואבת כלפי מטה, וכך אנשים יורדים מדרגה לדרגה.

האדם צריך לדעת להסביר את הנקודה. מ'מלמד שהיו ישראל מצוינים שם'. מצוינים פירושו שונים. שלא שינו את לשונם, שלא שינו את לבושם. יש בזה נקודה. הנקודה

אני רואה כאן אברכים שהקב"ה נתן להם מתנה כזו, ואני רואה שהם מרגישים כאילו עולמם חרב. אילו הייתי יכול לתאר להם באיזו מתנה 'גשמית' מדובר... הוא הסביר: כבר חיתנתי את כל הילדים ובמקום להישאר לבד בבית, נשארתי עם ילד זה בעל התסמונת, והוא בשבילי לצוותא. אני מדבר אתו ונהנה מעליונות הטבעית. אין לי תלונות אליו ואין לי ציפיות ממנו, כי אני יודע מה היכולות שלו - כמה טוב לי אתו...

אכן כשהקב"ה מנסה את האדם בנסיון כזה, החלק של מה יאמרו, תופס תשעים אחוז, אם לא תשעים ותשע, ממוחם של ההורים. החלק הזה נופל עליהם כפצצה עוצמתית, ולא זה מה שבאמת קרה להם. זה דבר שבעבודה עצמית, יוכלו להיפטר ממנו.

סיפרתי כבר שלפני כחצי שנה ביום שמחת תורה, צעדתי ברחוב עם עוד יהודי, ובא לקראתנו יהודי אחד עם בחור בעל תסמונת דאון. הבחור הלך ראשון ועבר אותנו מבלי ששמתי לב אליו, ואחרי פסע אביו שעצר לשוחח אתי ולאחל ברכת גוט יו"ט. כשסיימנו לדבר, קרא האב לבנו הבחור והראה לי: זה הצדיק'ל שלי. אמר לי היהודי שהתלווה אלי: אני מבין, הוא כבר אחוז אחרי... התכוון לומר לי: יהודי זה הוא כבר בן חורין. הוא חי, הוא נהנה, הוא לא סוחב אבן על לבו.

אם נתבונן, נראה שזה מחלחל במאות תחומים בחיינו מדי יום ביומו. לא רק במשפחות עם ילדים חולים זה כך. אולי עליהם קל לדבר, אבל זה מחלחל כמו"כ בכל התחומים האחרים. הקב"ה נותן לך מצב. המצב עצמו אינו כל-כך קשה. הקושי הוא מה שעדיין לא גילית את הפוטנציאל

להיות משועבד לרוב ולא להרגיש מופרך וטיפשי בגלל מה שחושבים עליך. כמה אלפי אנשים מסביבתנו אינם באים להתפלל במנין הרגיל כי הם מתביישים מדברים שונים, והרי הם מתפללים במנין המוקדם או במנין המאוחר כדי לברוח מן הבושה המדומה. הלא זה שעבוד נורא. איננו דנים אף אחד. לכל אחד יש את זה במקום הרגיש שלו. אבל דבר ראשון, במקום לצעוק על זה, הבה נעשה את ההיפך. **הבה נודה ונהלל לה' שנתן בנו את הכוח לחיות ולהינות ולא להתרסק מזה בכלל.** זה שעדיין אינני שם לגמרי? - בסדר. עכשיו הזמן להודות. ליל הסדר הוא זמן הכרת הטוב. כמה מעלות טובות למקום עלינו. וכי מפני שעדיין לא ניצלתי את הפוטנציאל של מתנה זו עד תומו, אינני הולך לדבר עליה? **יש לי מתנה, ואני רוצה לספר לבני ביתי עליה, בדרך חיובית, שיידעו על המתנה שיש לנו.**

וכמה מאיר הוא לדלות את זה יותר מתוכנו ולהתחיל להרגיש באמת שאנו בני חורין. זה הרי מלווה את האדם על כל צעד ושעל. אנשים עושים כאלה חורבנות בחייהם רק מפני שרצו להיראות בצורה מסוימת ומפני שהתביישו לעשות את הדבר הנכון. מה יש להתבייש?

נסיונם של הורים לילדי תסמונת דאון

נזכיר שוב דוגמא שהבאנו לאחרונה: לא מזמן יצא לי לשבות עם שלוש מאות משפחות שהקב"ה נתן להם במתנה ילד שאינו בריא - תסמונת דאון^א והמסתעף. אני זוכר את האמונה הכנעה וענוה ששלטו שם תחת אותה תקרה, הכל בשמחה, מהורים שזיככו את עצמם. ביניהם היה יהודי בן שישים וחמש, אמר לי בזה הלשון:

להודות על העבר, צריך להאמין על העתיד ולהודות על העתיד - הקב"ה יעזור ונגיע לשלב הבא... אז הוא יכול להחדיר את זה גם בבית. סיפור יציאת מצרים פירושו והגדת לבנך. תגיד לבנך את ה'הרי זה משובח' של מי שהוא אדם של יציאת מצרים - בן חורין. ואז אפשר לפעול כל-כך הרבה בחינוך הילדים, כי **כשהילדים מרגישים שזה קיים אצל אביהם ושהוא מתקדם בזה ומנסה עכ"פ להרגיש יותר ויותר בן חורין - זה משפיע עליהם ג"כ.** ולהיפך, לדאבון לב, כשהילדים מרגישים שהאב עסוק כל היום במה פלוני יאמר ומה פלוני יגיב, זה יעסיק אותם ג"כ. אך **כשזוכרים את הענין ומחדירים אותו באופן אקטיבי - להודות על המתנה ועל כל אשר בה - זה יכול לחדור עמוק מאוד, בפרט בליל הסדר, ולהותיר רושם על עצמו ועל הילדים.**

שקיים אצרך בפנים, עדיין אינך מתנהג כבן חורין, ולכן זה כל-כך קשה לך, ואתה מדבר אל הקב"ה: כמה יכול אדם אחד לשאת? עד מתי המצב הזה יתמשך? ואתה מוציא כל פעם אנחה השוברת חצי גופו של אדם...

כל המרבה לספר ביציאת מצרים

כשמגיע ליל הסדר, מצוה להרבות ביציאת מצרים - כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. להרבות לספר ביציאת מצרים פירושו כך: אף שלא הגעת עדיין אל הסוף... בסדר, זו עבודה שמתקדמים בה בכל עת... אך האמת היא שיש לנו את זה בפנים. זה מאיר, זה נעים - באופן גשמי - להיות בן חורין, לעשות מה שצריך לעשות, לעשות מה שנכון, ולא להיות כל-כך תלוי במה שפלוני אומר או חושב. **כשהאדם יכול קצת להתקדם בזה ולהסתכל על מה שהתקדם כבר... צריך**

מדור אור החיים

ליל שישי א' ניסן פרשת ויקרא תשפ"ב

הקרבת קרבנות על-ידי קירוב לבבות לאביהם שבשמים

אדם כי יקריב מכם

פרשת ויקרא היא פרשת הקרבנות, והקרבנות הן אחד מהיסודות בעבודת ה'. עבודת היהודי היא בעצם עבודת הקרבנות, וכשאין לנו קרבנות, התפילה היא במקום הקרבנות. נמצא שכאשר מבינים קצת יותר את המהלך של עבודת הקרבנות, יכולים להתפלל יותר טוב ולעבוד את ה' יותר טוב, כי יסוד הוא לכל עבודת ה'. יותר מזה, מאחר שבימינו אין לנו קרבנות ואנו מקיימים 'ונשלמה פרים שפתינו', אנו יותר רחוקים מעבודה זו, ואם כן יותר נחוץ לנו לדעת מהי עבודת הקרבנות.

והנה באור החיים הק' על הפסוק "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" - אומר דבר נפלא, אשר מקופיא נראה שהוא בדרך רמז בלבד ואין לו שייכות לקרבנות, אך כשמתבוננים, רואים בזה יסוד גדול בעבודת הקרבנות.

כל המזכה את הרבים

זה לשון ה'אור החיים' הק': "עוד ירמוז לצוות את אנשי חיל להשתדל לקרב

לבבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה יקרא קרבן לה', כי על ידי חטא האדם, יפרד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים [כפי שצריך להיות] דכתיב (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בה', ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר, ויתאוו לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר (ואינו מוכיח את החוטא ואינו מקרב את לבו), וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשו, והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא (אבות פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו כי ישמרנו ה' משגינות, והם הדברים הנאמרים כאן".

ה'אור החיים' הק' ממשיך: "אדם - דקדק לומר אדם, לשון חשיבות, כאמור בזהר (תוריע מח) כי יקריב, ואת מי יקריב? - פירש הפתוב ואמר: מכם, מן הפחותים שישנם בכם אשר פשעו בה' ויאמרו לא-ל סור ממנו ונתרחקו מדביקותו יתברך את זה יקריב, ולזה יקרא קרבן לה', כי יקריב נצר מטעיו קודש לשרשו, ואדם פנה (שמקרב נשמות ישראל לאביהם שבשמים) אין צריך להביא לא נדר ולא נדבה, גם אין מציאות להביא לו חטאת ולא אשם, על דרך אומרים

על התורה ועל העבודה

טעות גדולה היא עד מאוד. הגע עצמך! להקריב קרבנות הוא יסוד בעבודת ה'! הן לזה נבנה בית המקדש שיהיה מקום להקריב בו קרבנות! ובכן, קירוב לבבות הוא הקרבת קרבנות. תחדיר את זה בלב. וכיון שאתה מבין שקירוב לבבות הוא הקרבת קרבנות, שתי הטעויות מתבטלות מאליהן. ראשית, אתה מבין שכאשר אתה עוסק בקירוב לבבות, אתה עוסק בעבודת ה'. **כפי שכאשר אתה עוסק בתורה - אתה פועל לטובת נשמתך, כך כשאתה עוסק בקירוב לבבות - אתה פועל לטובת נשמתך.**

האדם עשה עבירה, והנה רואים אותו מתכונן לנסיעה. שואלים אותו: מה קרה? לא תבוא אל השיעור במשך כל השבוע הבא? והוא משיב: תשמעו, לא נעים לי, אבל אני חייב ללכת לנקות את נשמת. אעלה לירושלים, אקריב שם קרבן חטאת, וכשאחזור - אוכל ללמוד בעזרת ה' טוב יותר. אין ברירה, אני חייב לעשות בשביל נשמת. יש תורה ויש עבודה... ובכן, על האדם להבין שזה מה שהוא עושה כשהוא עוסק בקירוב לבבות. **הוא עוסק בעבודה. הוא כאילו עולה לירושלים להביא קרבן לה'. זה לכתחילה שבלכתחילה.**

וכן לגבי הטעות השניה, האדם מבין מעתה שכך בדיוק זה צריך להיות. כפי שהקב"ה ברא את הבהמה ותכליתה להקריבה על המזבח, כך **קבע הקב"ה שיהיו לו לאדם חברים במדרגה פחותה ממנו כדי שיוכל לקרבם לעבודתו יתברך.** אכן כן, כשהקב"ה ברא את הבריא, ידע שכך היא תיראה, והראיה, שהקב"ה נתן לנו מצוה 'הוכיח תוכיח את עמיתך', ועוד הרבה מצוות שקשורות לחטא ולמכשול ולתעייה בתורה ועבודה, **ועבודה נתן לכל אחד מישראל לעסוק בקירוב לבבות.**

ו'ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואם אין שוגג - אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הנכבד והמעולה (לקרב נשמות), **אמר מן ההנהגה וגו' תקריבו** (כל אחד מכם, לאו דוקא החשובים) **את קרבנכם, דבר זה ישנו בכל אדם, כי לא כל ישיגו בחינת רבים השיב מעון."**

להוציא מלבם של טועים

הנה דברי ה'אור החיים' הק' חוץ מהם שהם באים לחזק אותנו בענין קירוב בני ישראל לאביהם שבשמים, כי אנו יודעים מעתה שקירוב בני ישראל כמוהו כהקרבת קרבנות, והעוסק בזה, הקב"ה מצילו מכל חטא עוון... אגב, חטא פירושו חסרון, והיו מהצדיקים שפירשו על משקל זה: אין חטא בא על ידו - לא יחסר לו כלום... אך חוץ מזה, ה'אור החיים' הק' בא ללמד אותנו מה זה קרבן, והרי זה בבחינת בא ללמד ונמצא למד, כי כשנבין חשיבות קירוב לבות בני ישראל, נבין מה זו עבודת הקרבן ומהי עבודת האדם באופן כללי.

נקדים ונאמר שיש שתי טעויות שאנשים עושים בענין קירוב. הטעות הראשונה היא שהם חושבים שבשעה שהם עוסקים בקירוב לבבות - אינם עוסקים בעבודת ה'. הם כאילו אומר לעצמם: עכשיו נסגור את הגמרא ונצא החוצה, כי מה לעשות? חייבים לעסוק בקירוב. אך אם אנו מבינים שקירוב לבבות הוא הקרבת קרבנות, ברור לנו שזה גופא עבודת ה' הגדולה ביותר. והטעות השניה, שהצורך לקרב הוא תוצאה של כשולן שקרה שאנשים מישראל התרחקו מן התורה והמצוות. לכתחילה לא היה צריך להיות כן, אך מה נעשה שלדאבון לב כל-כך הרבה אנשים רחוקים מן התורה והמצוות, אם מפני שלא התחנכו על ברכי התורה, אם מסיבה אחרת, ואין ברירה אלא לעסוק בקירוב.

לאדם והקים בית והוליד ילדים, הלא הוא **עוסק בקירוב לבבות כפשוטו ממש דבר יום ביומו**. לא רק כשיש לו בעיה עם אחד מילדיו, אלא **מהיום הראשון הוא עוסק בזה**. הוא מחייך לבנו, הוא מחנכו ומקרב, וכשהוא מתמודד עם איזה קושי, הוא **עומד לימינו לתמוכו**, וכשאינו יודע, בדרך משל, ש'נעגל וואסער' ליד המיטה הוא דבר מאוד חשוב שצריך להקפיד עליו, הוא מביא לו ספל מים עם קערה ונוטל לו את ידיו במאור פנים. מה זה אם לא קירוב לבבות? **הקב"ה סידר את העולם באופן זה, כדי שנקרב לבבות לאביהם שבשמים**.

הן כך אמרו חז"ל במסכת שבת (נד, ב):
 "כל מי שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מיחה - נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו - נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו - נתפס על כל העולם כולו".
 אומר לנו ה'אור החיים' הק' שמוזה אתה מבין גם לענין השכר, שהקב"ה מסבב שיהיה האדם מוקף באנשים ותהיה לו השפעה עליהם כדי שיוכל לקרוב לאביהם שבשמים, ולא רק ילדים, אלא גם אנשים אחרים שיש לו השפעה עליהם אשר על זה אמרה תורה: 'הוכיח תוכיח את עמיתך' - דבר על לב פלוני שיקיים את המצוה יותר טוב, תשפיע עליו שיעזוב איזו טפשות שהוא עושה. אך תחשוב קודם לכן איך תוכל לגעת לו בלב, כי ההתבוננות וההתעסקות בדבר, היא היא עבודתך ובה התחייבת מאז שנכנסת לעול תורה ומצוות. אם אתה מחויב בתורה ומצוות, אתה מחויב לקרב לבבות, כי זהו עבודה - עבודת הקרבנות.

הקב"ה עושה לך טובה - לא להיפך

כעת נלמד מזה מהו קרבן בהמה. הקב"ה ברא בעולם דברים יותר נמוכים. אחד מאופני הנחיתות הוא בדרגות הבריאה, כיודע שהחי הוא במדרגה נמוכה

כפי שכל אחד מבין שהגם שהוקם המשכן ונתקיים כל מה שכתוב בפרשיות תרומה תצוה כי תשא ויקהל פקודי, ו'כבוד ה' מלא את המשכן' ויש השראת השכינה בעולם, סוף כל סוף הקרבנות באות על העבירות. ברור שיש גם קרבנות נדבה, אבל בסופו של דבר המשכן הוא מקום לכפרת עוונות. אפילו הקטורת באה לכפר על דבר שבחשאי, ואפילו הקטורת בקודש הקדשים אחת בשנה היתה לכפר על עניינים שצריכים כפרה. הוי אומר: **הקב"ה יודע שיש בעולם רע ויש חטא ויש נסיונות, ואומר: אני מבין שנכשלת, אבל חזור אלי. יש לי מקום שבו תוכל לחזור אלי. התחרט והתוודה בשברון לב וחזור אלי**. זוהי השראת השכינה בעוה"ז. זוהי התכנית. כך צריך האדם להבין לגבי המושג שעשה הקב"ה **שיש נשמות וצריך לעזור להם ולקרוב ולהאיר להם פנים, שזה לכתחילה שבלכתחילה**. למי זה נועד? - לעבודתך שלך. בשביל מי צוה הקב"ה להקים את המשכן? בשביל הבהמה או בשבילך? בשבילך, כדי שתוכל להביא בהמה ולהקריבו לה'. ובכן, **אם הקרבן החשוב ביותר הוא לקרב יהודי לאביו שבשמים, עליך להבין שאתה עושה בזה עבודת ה' הנאתך ולטובתך**.

קירוב לבבות בתוך הבית

ובענין זה צריך להבין שבשביל לקרב לבבות, אין צורך להפעיל ארגון של קירוב או להיות פעיל בארגון כזה. להסתובב בערי הכפר ולקרוב לבבות, הוא אופן אחד של קירוב, ולא לכל אחד זה מתאים. צריך להיות חזק מאוד בשביל לעבוד בקירוב באופן זה ולא ליפול ממנו. מי שיכול, בוודאי צריך לעסוק בזה, אבל ה'אור החיים' הק' משאיר את הדלת פתוחה לרווחה לכל אופני הקירוב. הנה אם הקב"ה עזר לו

שניתנה לך לטובתך כדי שתוכל להתקרב על ידה. תאר לך שאדם נכנס לבית המקדש, מוסר לכהן שלוש בהמות ואומר לו: תקריב אותן שהמזבח לא יעמוד ריקן ואני יוצא בינתיים החוצה לעשן סיגריה. זה לא עובד ככה. בא הנה ועמוד על קרבנך. מה יש לך מהקרבן אם אינך עומד על ידו? הן אתה מביאו לבית המקדש כדי שאתה תתעלה על ידו, ואף הקרבן עצמו אינו מתעלה עד שאתה אינך מתעלה. אתה והבהמה מסייעים זה לזו להתעלות.

הסימן לקירוב אם עלה לריח ניחוח

אף מה שאמרו 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו', הוא רק כשהאדם ניגש לזה נכונה. כשהאדם מבין שהקב"ה נתן לו תפקיד לחנך בחור, או לומר איזו הערה לזולתו, **הרי הוא מתפלל קודם לכן בדמעות שליש שיצליח בתפקידו, ותוך כדי התוכחה, הוא נזהר עד הקצה האחרון שלא לבוא לידי כעס, כי הוא יודע שהוא עצמו צריך להתקרב בשעה שהוא מקרב את פלוני.** הסימן אם הבאתי קרבן אם לאו הוא: האם התעליתי או שנפלתי מזה? אכן אם האדם נפל מזה, אין זה אלא שגישתו היתה מעוותת. הוא סגר את הגמרא לא כדי לעבוד את ה', אלא מפני שלא היתה לו ברירה כי אם לעזוב את העבודה ולעסוק בדבר אחר.

זוהי הנקודה, שהאדם יתבונן במה שהוא עושה, ויאמר: **אם אקרב את פלוני - אני בעצמי אתקרב.** ויש לזה פרטים הרבה, ואחד מהם, שיבוא בשברון לב ויאמר בלבו: **רק הקב"ה יכול להכניס בפי את המילים הנכונות שיפלו דרך בלבו של פלוני.**

הקרבה עצמית כתנאי בקרבן

עוד פרט, והוא החשוב ביותר, שילמד האדם מקרבן בהמה, היינו שיבין שבעצם

מהמדבר, ואף שהבהמה שורשה בהקב"ה כמו המדבר, מכל מקום היא נתגשמה יותר וממילא היא נתרקה יותר מן השורש, כי זהו הכלל, ככל שהדבר יותר מגושם, כך הוא יותר רחוק מן השורש. ואף האדם כשחוטא, הרי הוא מתגשם ומתרחק מן השורש. אך הקב"ה נתן לאדם דעת ואמר לו: השתמש בדעתך להחזיר דברים לשורשם. תקריב קרבן ובזה תחזיר דברים מגושמים לשורשם. כשהאדם מקריב קרבן ומתעורר להבין בעת סמיכת ידיו על ראש הבהמה, ובעת שמיעת שירת הלויים, שמה שעשה היה חסר-צדק ובעצם היה צריך להיפטר מן העולם אך הבהמה נכנסה תחתיו (כמו שכתבו הצידיקים שהלויים לא פסקו משירתם עד שראו שיש לו שברון לב כזה שהוא מרגיש שהוא צריך להיפטר מן העולם), הרי הבהמה משמשת לו ככלי לעורר בו מחשבות נכונות של חרטה, ואם כן היא חוזרת ומתקרבת לשורשה, ונמצא שכאשר אתה מקריב בהמה על המזבח, שניכם מתעלים, הבהמה מתעלה ואתה מתעלה.

אומר לנו ה'אור החיים' הק' שמוזה יש לנו להקיש גם לענין קירוב לבבות, שאם האדם ניגש לזה באופן מעוות, היינו שאומר לעצמו: מסכן הקב"ה כביכול! יש לו בעיה שפלוני נתרחק. אעשה לו טובה ואקרב את פלוני - הרי הוא אומר: אתם חושבים שאני צריך להתפלל היום? אני לא צריך להתפלל שהרי אני עוסק בקירוב לבבות. שמירת עיניים? - לכפרה. הלא אני מזכה אחרים עכשיו בהנחת תפילין. אני עושה טובה גדולה להקב"ה ובוודאי לא אכפת לו שאני פוגם קצת את עיניי. **טעותו נובעת מכך שאינו מבין שהוא זה שצריך להתקרב עכשיו,** אבל הוא חושב שהוא בא לעשות עכשיו טובה להקב"ה. אומר לנו ה'אור החיים' הק': יש לך טעות מוחלטת בהבנת השורש. **קירוב הלבבות הוא עבודה**

מפלוני, ומתוך כך תבוא לפלוני ותדבר אתו - אף אני מקריב עצמי. הוא לא צריך לומר זאת בפה מלא, אבל זו צריכה להיות מחשבתו. רק אז זה יכול להיחשב כקרבן. אתה עומד על הקרבן, אתה סומך את ידיך, ואתה מבין שזה לא יהיה סיפור קל, אבל מה לעשות? צריך להיות יהודי. כך נמצא שאתה והוא מסייעים זה לזה להתקרב אל ה'. לעמוד מן הצד ולחלק פקודות - שב! עמוד! למד בקול! - אינו יכול להיחשב כקרבן, ולכן אינו מביא את התועלת של הקרבן. רק כשהאדם מקריב את עצמו, רק אז זה קורה.

הקרבה עצמית ברוחניות

אמנם ההקרבה העצמית יכולה להיות בכמה אופנים, והנה לנו דוגמא לאחד מהם (אם כי בוודאי אי אפשר לדמות בזה מילתא למילתא): יש לו לאדם תענוג נפלא ברוחניות, אבל הוא מקריבו כדי לעזור גם לזולתו להתקרב אל ה'. סיפרנו כבר בעבר על החסיד הנודע **רבי ניסן פילטישיק** זצ"ל שהיתה לו עוזרת בית יהודייה אשר היתה רחוקה משמירת תורה ומצוות. בהתקרב ליל הפסח, חשב שכדאי לו לקיים 'כל דכפין ייתי וייכול' ולהזמינה להסב על שולחן הסדר יחד עם בני הבית, אך בלבו פנימה קשה היה לו הדבר כי איך יוכל לעבוד את עבודת הלילה ולומר את ההלל בהתלהבות כמנהגו כאשר אשה כזו אשר אינה לבושה כבנות ישראל מסבה על השולחן. אולם מיד אמר לעצמו: מה ה' רוצה ממני? הלא הוא רוצה בוודאי שאכניס בת ישראל לביתי ואשביע את נפשה הרעבה באור הגאולה, אעשה זאת אפוא בלי חשבונות. הזמינה החסיד לשולחן הסדר, ולאחר מכן היה אומר כל ימיו: מעולם לא היה לי סדר מרומם כזה.

מאין הגיעה רוממותו? האם ההרגשים מגיעים כשרוצים שיגיעו? **ההרגשים**

הוא עצמו היה צריך להיקרב על המזבח, ובוזה שהוא מקריב את הקרבן, נחשב לו כאילו הוא מקריב את עצמו. כשאברהם אבינו הקריב את יצחק אבינו, עמד מוכן לעשות כל מה שצריך, וכיון שראה כן הקב"ה, אמר: אם כן, אפשר להחליף את יצחק באיל. כך מבואר **בספרי קבלה**. הביאור הוא **שכיון שהאדם במחשבתו מוסר את נפשו לה', רשאי הוא להישאר בחיים ולעשות את פעולת השחיטה בבהמה**.

אף כאן, כשהאדם בא לקרב את פלוני, בכל אופן של קירוב, כגון לדבר על לבו של פלוני שיתחיל לשמור את השבת או שיפסיק לדבר באמצע התפילה או שיתחיל לקום מוקדם, הרי לפלוני קשה מאוד לשנות את הרגלו. אם אתה תובע זאת מפלוני בכל צורה שהיא, אתה בעצם רוצה להקריב קרבן, כי אתה רוצה שפלוני יתקרב אל שורשו, ובכדי שיתקרב לשורשו, הלה צריך לעזוב מקור אחר של חיות. כעת הוא עדיין נוטל חיות ממקום אחר, למשל, משיחה עם חברים באמצע התפילה. אתה גוער בו, אך למעשה אתה רוצה שיפסיק ליטול חיות משיחת חברים ויתחיל ליטול חיות מקרבת אלוקים, אבל הלה אינו יודע מה זה קרבת אלוקים. **אתה דורש ממנו שיעשה שינוי בהרגלו ויעמוד בהם. אם כן, זה יכול לעבוד רק אם אתה בעצמך מסכים כמו"כ להשתנות**.

חזור אל קרבן הבהמה. אתה יודע מתי הקרבן עולה לרצון? **אתה יודע מתי זה באמת נחשב שהיתה תכלית לבהמה? רק אם זה הצליח להשפיע עליך להוריד דמעות ולהבין שאתה היית צריך להסתלק מן העולם**. ובכן, **אם לך קל לשמור על השתיקה, עשה איזה שינוי לטובה בענין אחר בתפילתך, אבל שינוי כזה שיעלה לך בספל דם כאותה מדה שאתה דורש**

מכספו או מזמנו, פעמים שזה נעשה על-ידי שהוא כובש את כעסו, ופעמים שזה נעשה על-ידי שהוא עצמו משתפר בדבר זה שהוא בא להשפיע על זולתו. אז יש לזה הכוח של הקרבן, אז זה מזכך את האדם, ואז מתקיים בו 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו', ואף עוונותיו הראשונים מתכפרים.

הטהורים מגיעים כשמוסרים את הנפש להקב"ה. נקודת הדבר היא שכאשר האדם עושה מעשה של קירוב כשהוא משלם לו מחיר, היינו שקורע את עצמו למענו יתברך, אז נחשב לו הדבר לקרבן. פעמים שזה נעשה על-ידי שמוותר על רצונות רוחניים, הכל מתוך עבודה ועשיית רצון ה'; פעמים שזה נעשה על-ידי שמוזיל

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויקרא תשפ"ב

הרגשת טעם ביו"ט על-ידי נתינה לאחרים

להקים מוסדות בנים ובנות וחברא קדישא וגמ"ח, כך יש לה לספק את צרכי היו"ט לכל מי שאין ידו מספקת, כי אין לזה פשט שחלק מהמשפחות יש להם ברווח כל צרכי היו"ט, וחלק מהמשפחות אין להם אור בבית. כאילו אומרים לו לאדם: אתה יושב לך בשולחן ערוך ומפואר בליל הפסח בעוד חברך אין לו מצות ויין?! אתה צריך להרגיש בחסרון חברך ולהכריז בקול: כל דכפין ייתי ויכול. זוהי בדרך כלל השגתינו במצוה זו, ומבינים שכלל שהאדם יותר ירא שמים, הוא באמת דואג לאחרים ומנסה לתת להם כפי יכולתו בשביל הוצאות החג, ואם הוא יכול הוא גם מתרים אחרים - עבודה נפלאה. וכך האדם מרגיש שאם דאג גם לאחרים, הוא רשאי לשמוח ביו"ט - אי אפשר לומר עלי שחשבתי רק על עצמי. הנה חשבתי גם על אחרים...

אכן אם ניגשים לזה באופן זה, חוץ ממה שחסר בהבנה, זה גם יהיה לו מאוד קשה לאדם, כי בכל יו"ט יש לו לאדם רצון ליהנות. הוא עובד קשה כל השנה, יש לו מספיק בעיות - עכשיו זה יו"ט. לפחות עכשיו תן לי ליהנות. תן לי להיות עם המשפחה, תן לי ליהנות ממצוות החג... אבל מהלך זה אינו מהלך הגון, כי **הקב"ה רוצה שהאדם יבין שהנאה אי אפשר לקחת**

מנהג לקנות חטים לחלקן לעניים

התחלנו לדבר בענין היו"ט כיצד הוא פועל. הן אנו באים אל היו"ט מתוך חורף ארוך, ועלינו לעבור אפוא שוב על היסודות הכלליים בענין אופן פעולתו של היו"ט. אנו רואים שבפסוק המדבר בענין שמחת היו"ט, נאמר: 'ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך'. כמה פעמים זה נזכר בתורה שצריך לדאוג לצרכי הנוזקים ולשמחם. וכן ידוע מה שכתוב **במדרש** והובא **ברש"י** שהקב"ה אומר: **אם אתה משמח את שלי - אני משמח את שלך**. וכך אנו רואים שיש על זה הלכה פסוקה **ברמ"א** ריש הלכות פסח: ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח, וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה. והאמת שלא רק בחג הפסח, אלא גם בחג הסוכות צריך לדאוג לצרכי הנוזקים, ונורא מה שכתוב **בזוה"ק** על מי שאין לו עני על שולחנו בסוכות, שאכילתו תועבה, ויותר גרוע מזה. הא לך שמיסודות היו"ט הוא ליתן לנוזקים.

ביו"ט האדם רוצה ליהנות

אכן פעמים שהגישה אל הדבר היא כאילו קיימת קהילה שתפקידה לספק את כל צרכי המנויים בה. כפי שהקהילה צריכה

יש בוודאי צדק בטענה זו, והאדם באמת צריך שיהיה לו מהלך בדבר. ביו"ט איני רוצה להסתובב בחוצות. ביו"ט אני רוצה להיות עם המשפחה.

הקב"ה נותן את הארת היו"ט

אבל לפי האמת הקב"ה רוצה שהאדם יהיה 'נותן' גם ביו"ט. הקב"ה אומר: אם אתה רוצה להרגיש טעם בפורים, אם אתה רוצה להרגיש טעם בפסח, הבה ואלמדך איך להרגיש בהם טעם. ה'קדושת לוי' אומר שמצוות היו"ט ממשיכות על האדם את הארת היו"ט. איך יש לו לאדם הארת היו"ט? הן מדובר באור המאיר במוח ובלב - רוממות נפלאה, אבל אין לו לאדם איך לקחתו. האם הוא יכול לקחתו בכף? אכן הקב"ה נותן לכך כלים. הוא אומר לאדם: אני אומר לך בבירור מה עליך לעשות כדי לקבל את ההארה. קיים את המצוות הללו ותקבל את הארת היו"ט. בפסח אכול מצה, וחמץ - בל יראה ובל ימצא אצלך, וקיים הגדת לבנך, וכך תקבל את האור.

ומה המצוות שנתן לנו בפורים? הוא אמר לנו: דאג לצרכי זולתך. מדוע אינך רוצה להסתכל על פלוני? כי אתה רוצה להרגיש את היו"ט, אתה רוצה להיות פנוי לריקודים, אתה רוצה להשתחרר באופן רוחני ולהיות מרומם, אתה לא רוצה להיות טרוד עם אנשים מסכנים. אבל אני אומר לך אחרת, אני אומר לך שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. אפילו כשיש פורים המשולש, אי אפשר להפריד בין מתנות לאיביונים למקרא מגילה, כי בלי מתנות לאיביונים - אין לך יו"ט. את היו"ט אתה מקבל רק על-ידי שאתה דואג לאחרים. אתה אוסף כסף לאביון מהודר וקורא בקול: בו ביום, בו ביום. לא נעים לך, אבל אתה עושה את זה, ואתה שולח מתנות לאיביונים לאנשים גלמודים שאף אחד אינו דואג להם

אלא ממנו יתברך, ובשביל זה צריך האדם להיות נותן. כשמגיע יו"ט, מתעורר נסיון חדש להיות 'מקבל'. נסיון מיוחד השייך ליו"ט. האדם רוצה ליהנות - אל תטריד אותי עכשיו. שנים עשרה חדשים חיכיתי לפורים, והשנה לא היתה קלה, עכשיו תן לי ליהנות. תן לי לשתות יין כרצוני, תן לי לאכול את הסעודה, תן לי להיות נוכח... וככל שהאדם במדרגה יותר גבוהה, כך הוא רוצה לעשות את זה יותר רוחני. הוא רוצה להתחבר אל היו"ט באמת על-ידי מצוות היום, אבל בסופו של דבר הוא רוצה שתהיה לו היכולת ליהנות. וכשמגיע פסח, הלא הוא הכין את עצמו לפסח כל-כך הרבה זמן, וזה עלה לו בסכום נכבד, והקדיש לזה כל-כך הרבה כוחות, עכשיו הוא אומר: אחרי כל זה אתה רוצה ממני שאתן לאחרים?! תן לי לפחות ליהנות בליל הסדר ובחול המועד! אל תטריד אותי עכשיו!

ביו"ט האדם רוצה להתנתק

אנשים שיש להם עסקים, כיון שמגיע שני ימים לפני החג, הם עוצרים את הכל ואומרים: מעכשיו עד אחרי יו"ט, אני לא רוצה לשמוע משום דבר שקשור לעסקי. אני רוצה שתהיה לי היכולת ליהנות מהיו"ט. מבחינה גשמית הם אומרים זאת. דיברתי פעם עם יהודי שהיה נע ונד בחו"ל לגייס כספים להוצאות נישואי צאצאיו וכמעט שלא היה בביתו. אמר לי כך: מכיר אני אחד שבפורים אינו שב לביתו, כי זהו הזמן שאפשר להרוויח הרבה כסף בחו"ל. אך אני איני נוהג כן, כי אם אינני שוהה בביתי בימים הטובים, אני יכול לסגור כל עסק גיוס הכספים שלי. הן כל מה שאני מכתת את רגליי כל השנה הוא כדי שלכל הפחות ביו"ט אוכל להיות עם אשתי וילדיי. הוא הוסיף ואמר: מי שאינו חוזר לביתו ביו"ט, מגלה דעתו שהתייאש מהחיים.

נתינה קשה שמה נתינה

כשקל לו לאדם לתת, אין זה נקרא נתינה. זה נקרא נתינה רק כשקשה לו לתת. הוא מקדיש מזמנו לפלוני. לא קל לו, אבל הוא עושה את זה, כי זה מה שצריך לעשות. זה מה שנקרא נתינה. כשהאדם אוהב לתת, הוא בעצם מקבל, כפי שיש בהלכה בענין אשה הנותנת פרוטה לאדם חשוב שמתקדשת מזה כאילו קיבלה פרוטה ממנו. ובכן, מה העצה? העצה היא: תן עד שיכאב לך.

יצא לי לראות יהודי חוזר כל שנה בפורים עם רכבו באמצע היום, ואמר לי לשאלתי מאין הוא חוזר, שחקר ודרש אחר יהודי שאף אחד אינו חושב ממנו, וכל שנה הוא עוזב את הכל ונוסע אליו ליתן לו משלוח מנות. אני רוצה לקיים משלוח מנות איש לרעהו, אני רוצה להרבות רעות, אני רוצה שפלוני ירגיש שדואגים לצרכיו. ובזה צריך להזכיר מה שדיברנו כבר כמה פעמים, שכאשר האדם מטיב עם זולתו באמת, המקבל מרגיש לא רק שהנותן מטיב עמו, אלא הוא מרגיש שהקב"ה אוהב אותו. ונמצא שהנותן עושה בזה שליחות נפלאה ביותר.

הופעת כמלאך מן השמים

המקבל שואל בלבו: איך ידעת להגיע? מלאך אתה מן השמים! שמעתם פעם לשון זו? חולה שוכב במיטתו כאבן שאין לה הופכין, פתאום נפתחת הדלת ואחד נכנס לשמחו ולשאול לצרכיו, והוא מקבל פתאום ניצוצי אור בעיניו ואומר: אתה ממש מלאך. מה פשר הדיבורים האלה? הם תוצאה של התרגשות שיש לו למקבל, כאומר: הקב"ה ידע לשלוח לי את האדם הנכון ברגע הנכון.

אתה מקרב בזה את האדם להקב"ה, אתה נותן לו להרגיש שהקב"ה אוהב אותו.

ועולה אליהם לביתם ומחייה אותם. הקב"ה אומר כך: את הארת היו"ט אני נותן, ולמי אני נותן אותה? רק למי שחושב על אחרים ודואג להם לצרכיהם.

חייב אדם לשמח את אשתו ברגל

יסוד הוא בימים טובים, כל יו"ט עם הצורה והסגנון שלו. המושג של 'כל דכפין ייתי וייכול', הוא יסוד ביו"ט פסח. קמחא דפסחא אין פירושו שלך יהיה ואח"כ גם תצא ידי חובת קמחא דפסחא, אלא פירושו שאם אתה רוצה לזכות להארת הפסח - תחשוב על פסחו של פלוני, תשמח את היתום והאלמנה. הנה הלכה היא בשו"ע שצריך לשמח את האשה והילדים בבגדי צבעונים. יש שהאדם אומר לעצמו: יש לי כל-כך הרבה הוצאות בערב פסח, למה צריך לקנות עכשיו בגדים חדשים? נסתדר בלי זה. אעשה מבצע לילדים שייבחנו כמה דפי גמרא ואז אקנה להם עט מהודר. מה חסר לי עכשיו לקנות בגדים חדשים? וכי מפני שיש תחרות בעזרת הנשים, אני חייב להוציא עכשיו כסף לבגדים?! זה באמת קשה, בפרט לאנשים שמצומצמים בכסף, אבל מה הקב"ה אומר? הקב"ה אומר כך: אתה רוצה שיהיה לך יו"ט? - תן! זה בשבילך, לא בשבילם. אם תעשה את עצמך 'נותן' - יהיה לך פסח, יהיה לך סוכות, יהיה לך שבועות.

שבועיים קודם לחג תתחיל לחשוב: למי עוד אני יכול לתת? מה עוד אני יכול לתת? תעשה את זה אף שאתה מרגיש שזה יגזול לך את היו"ט. אמנם צריך לעשות זאת במשקל ובמשורה, אבל אם בדרך משל עלה ברעיוןך לארח יהודי רחוק על שולחןך ואתה מתלבט כי אתה חושש שזה יפגום ברוממותך - אדרבא ואדרבא! יהיה לך את הסדר המרומם ביותר כשתדע שעשית מה שהקב"ה רצה ממך ונתת לפלוני.

נענה תחילה, כי היות שהשפע בא על ידו, עוד לפני שהשפע מגיע אל לפלוני, הוא מגיע אליו. השפע עובר דרך המתפלל ולכן הוא נענה תחילה. כך הוא גם לגבי זה. עליך להבין שאם תכניס את היו"ט אצל פלוני, היו"ט יעבור דרכך כדי להגיע אליו, וממילא אתה בעצמך תרגיש את היו"ט. אכן כך היו יראי ה' נוהגים. הם חשבו בכל יו"ט ויו"ט: מה אני יכול לעשות כדי להכניס את היו"ט אצל זולתי? נסו ותראו שהיו"ט הרבה יותר מרומם כשפועלים באופן זה.

אכן כן, אם אתה נותן לזולתך כשקשה לך, ואתה עושה את זה במאור פנים ובאופן הנכון - אתה מחדיר בו את האמונה במציאות ה'. הוא יודע עכשיו שיש אלוקים בעולם ושהוא אוהב אותו. אתה השליח לגרום לו להרגיש כך. ובכן, מה אתה חושב? חז"ל הרי אמרו כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחילה. אם אתה גורם לפלוני להרגיש שהקב"ה אוהב אותו - אף אתה תרגיש כן. הן כך מבואר בספרים בטעמא דמילתא שהמתפלל על חבירו הוא

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבנינו' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
בית שמש	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמזה ב טל: 053-0944-317
	חדש! קיססק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
	חדש! ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
חיפה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
קריית גת	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
מודיעין עילית	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	בית מדרש באיאן	גרין פארק
גבעת זאב	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבנינו' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבית' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאגרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישיניץ	מאגסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמוח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפורד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482